శ్రీ

వర్ణమాలిక

గ్రంథకర్త:

శ్రీ. కే. రామచంద్రగారు, ఎం. ఏ.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్‌సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

1934

All Rights Reserved.

Printed by
V. VENKATESWARA SASTRULU
of V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
at the 'VAVILLA' PRESS,
Madras—1934.

తొలిమాట.

ఈపుస్తకములో వర్ణములు వేఱువ్రాసియున్నవి. నేర్చువారభ్యసించుటకును అనుకరించుటకును వీయేజాతివర్ణములు కావలెనో అవియేఱీతీసి వ్రాసియున్నవి.

విద్యార్థులు సులభమగువర్ణముల నారంభించి క్రమక్రమముగ కఠినమగువాని నభ్యసించునట్లు వర్ణములలో క్రమభంగము కొంచెమయినను లేక పొందుపఱుచుటసాధ్యము కాదు. అదిగాక, అట్లుచేయుట యనవసరమని యీక్రింది కారణములచేఁ దెలియనగును.

వర్ణములలో చిల్లరతారతమ్యములుండినను, వాని యన్నిటిలోను జీవలక్షణమొక్కటే. విద్యార్థులగ్రహణశక్తి యందు తారతమ్యములున్నవనియును, ఇతరకారణములఁ బట్టియు భేదములేర్పడుచున్నవనియును, సంగీతవిద్వాంసులవ్వలెఁగినవారై యుండవలెనుగదా, యట్టికారణములఁ దెలిసి ఉపాధ్యాయులు సమయానుగుణముగ నిందునుండి వర్ణముల నేఱుకొనఁగలరు. ఈవిద్యలో గుణముప్రధానమేగాని, సంఖ్య ప్రధానముగాదు. వట్టిసంఖ్యామాత్రము నిరుపకారి, వృథాభారమేగాని మఱేమియుఁలేదు. కీర్తిశేషులయిన పట్నము సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు తమశిష్యులలో నొకనికి 80 వర్ణములు నేర్పిరనియును, అన్ని నేర్చియు నాతనికి స్వరజ్ఞానము కుదిరినదికాదనియును ప్రత్యక్షసాక్ష్యమువలన తెలియుచున్నది. ఇదియు నొకవింతయే.

ఈక్రిందివిషయములు గమనింపవలెను:—వర్ణములలో శృంగారరసమే ప్రధానమనియును, అందుచేత వానిసాహిత్య

మునకు గౌరవముండఁజాలదనియు నభిప్రాయపడువారు, హిందువుల చిత్తవృత్తియు మీనోగతులలక్షణమును బాగుగ నెఱిఁగినవాఁడగాఁడు. శృంగారరసమనఁగా ప్రియులప్రేమ రసము; ఇది భగవంతునియెడ పరిపూర్ణభక్తి కనుగుణమైన రసము. భగవంతునికి సర్వసృష్టియందునుంగల ప్రేమాతిశయ మునకు, నాయకునిప్రేము యిహలోకమున నొకచిన్నమచ్చు. వాస్తవమగు ప్రేములక్షణమెట్టిదన, నుత్కృష్టతమమగు నాత్మ న్యాసమును నిర్బంధించిపుచ్చుకొనునట్టిది. జీవాత్మపరమాత్మలేక భూతులై యుండుభావమే యిహమున నాయికానాయకులక విచ్ఛిన్నసమ్మేళనరూపమునఁ బ్రతిబింబించుచున్నది.

ఇట్లు వర్ణసాహిత్యమందలి వాస్తవతత్త్వముఁదెలిపి నారము; ఇఁకవర్ణములు యథాశాస్త్రరచితములుగావున, వాని లక్షణగౌరవమును గొంతఁ దెలుపవలసియున్నది. కవితా వాణిని గణితముతోనో వ్యాకరణముతోనో యోజింపఁగల యనన్యసాధారణప్రతిభ హిందువులకుమాత్రమేయున్నది కాఁబోలు. పూర్వము బీజగణితమునే కావ్యముగావ్రాసిరి; ఇటీవల గానలక్షణమునకుఁ గవితాకారముఁగల్పించి వర్ణరూప మునఁ బ్రౌఢరచనఁజేసిరి. కర్ణాటకగానహృదయమే వర్ణ ములయందున్నది. కావున, నీపుస్తకమున నేతీసినవర్ణముల ననిన్నిటినిగాని, వానిలో నధికభాగముఁగాని, సాధనఁజేసి, వానివిభాగముల పరస్పరసంబంధమును బాగుగబోధపఱచు కొనుట యత్యావశ్యకము గానవిద్యయందు ప్రవీణతకు వర్ణ రచనాశక్తియే ప్రధాననిదర్శనము.

వర్ణరచనయందు పాండిత్యముగల విద్వాంసునికి సాహిత్యరచనయందును ప్రావీణ్యముండవలెననునిర్బంధము

లేదని చెప్పవలసినదే. సంగీతవిద్వాంసునికీపని యసాధ్యమయిన యెడ సాహిత్యజ్ఞానముగలవాఁడు తోడ్పడుటకుసిద్ధముగనే యున్నాఁడు. సాహిత్యప్రజ్ఞత కవి, స్వరరచనచేయునతఁడు గాయకుఁడు. కొన్నిసమయములలో గాయకుఁడే కవియునయి సాహిత్యరచనయుఁజేయగలఁడు; అతనికవితయు శ్లాఘనీయ మయియుండును.

సంగీతమునకుండుప్రాణములు మూఁడు, రాగము, భావము, తాళము; ఈమూఁడును వర్ణములలోమిళితమయి యుండురీతి యత్యుత్తమమయినది. వీనిలో లయయుఁ మాధుర్యమును ఏకకాలమునఁ జేరియుండును. వర్ణములనఁగా, నాట్యమునకనుగుణములయిన పాటలేగదాయనుకొనరాదు, కర్ణాటక సంగీతపు జీవలక్షణములన్నియుఁజేర్చి సృష్టియయిననగాన రూపములు.

పదవర్ణములనియును తానవర్ణములనియును భేదమున్నదివాస్తవమేగాని, తత్త్వతః ఈభేదమంతముఖ్యమునయినదిగాదు. పదవర్ణములు సాహిత్యప్రధానములు.

ఈగ్రంథములోని వర్ణములన్నియు వేంకటమాఖిమేళపద్ధతిని, అనఁగా మేళకర్తలవరుసనుబట్టి పొందుపఱుచియున్నవి. ఈక్రిందకొన్ని ముఖ్యవిషయములు సూచించియున్నవి:—

1. మొట్టమొదట రాగమునుభాగుగగమనించి, దాని స్వరగతులలక్షణముల బోధపఱుచుకొనవలెను.

2. ముఖ్యములయినజాతులనుబట్టి రాగములను గణములుగవిభజించుటకు కానవలసిన అంగములను గుయముఖమున గ్రహింపవలెను.

3. ఎక్కడెక్కడ స్వరసాహిత్యముల కుదా త్తముగలుగ వలెనో వాని నెఱుఁగుటకై సాహిత్యముయొక్క అర్థము ననుస రింపవలెను.

4. వర్ణాంగములలో ముఖ్యమగువానిని నిదర్శించునట్టి వర్ణములే యీపు స్తకమునం దేఱితీసియున్నవి. ఈజాతులవర్ణ ములు మఱికొన్నియుండవచ్చునుగాని, అనేకముల నసంపూర్ణ ముగనేర్చుటకంటెను కొన్నిటిని పరిపూర్ణముగ గ్రహించుట మేలు.

కావున నిందలివర్ణములు రాగజాతుల నిరూపించు నట్టివియేగాని, యీగ్రంథము వర్ణసర్వస్వముగాదు.

వర్ణములు దెలుపునట్టి ముఖ్యలక్షణములేవనఁగా:—

1. రాగభావము పరమోత్కృష్టము.

2. కేవలమొక్కరూపమునే యనుసరించిరచియించిన వర్ణములుగావు.

3. రూపరసనిష్కర్ష చేసి వ్రాసినట్టివి.

4. అనాగతతాళలక్షణముందెలిసి నేర్పుతో ప్రయో గించియున్నది

5. అంగములసంయోగము కృత్రిమముగాదు

6. సాహిత్యములో అకారములు యథాలక్షణముగఁ బంచిపెట్టియున్నారు.

విద్యార్థి యభ్యసించుచుఁబోవునప్పు డతనికే మఱి కొన్ని గుణములు స్ఫురింపఁగలవు.

వర్ణాంతమున రాగలక్షణము సంక్షేపముగ వివరించి వ్రాసియున్నట్టిది, విద్యార్థులకు దారిచూపుటకొఱకే.

విషయసూచిక.

సంఖ్య.	రాగము.	తాళము.	పల్లవిఆరంభము.	పుట.
1	తోడి	ఖండ-ఆట	కనకాంగి నీచెలిమికోరి	1
2	తోడి	ఆది	ఏరానాపై ఇంత	5
3	భన్యాసి	ఖండ-ఆట	నెనరుంచి నన్నేలుకోరా	8
4	సావేరి	ఆది	సరసుడొన్నేకోరి	13
5	గౌళ	ఆది	చెలిమికోరివచ్చియున్నది	16
6	చక్రవాకము	ఖండ-ఆట	ఇంకాచలమేలనయ్య	18
7	మలయమారుతము	ఆది	మలయమారుతముచే	24
8	లలిత — వసంత	ఆది	నిన్నుకోరియున్నార —	27
9	భైరవి	ఆది	వనితనిన్నేకోరి	30
10	భైరవి	ఖండ-ఆట	విరిబోణినిన్నేకోరి	32
11	నాయకి	ఖండ-త్రిపుట	సరసిజాక్షినిన్నేకోరి	39
12	దర్బారు	ఆది	చలమేలచేసేవుర	42
13	అభోగి	ఆది	ఎవ్వరిబోధనవిని	45
14	కానడ	ఆట	నెరనమ్మితినయ్యనిక్కముగ	48
15	కానడ	ఆది	నిన్నేకోరియున్నది	52
16	శ్రీ	ఆది	సామినిన్నేకోరియున్నాను	55
17	రీతిగౌళ	ఖండ-ఆట	వనజాక్షినిన్నేకోరిన	59
18	కీరవాణి	ఆది	చలమేలచేసేవు	64
19	శుద్ధవేళావళి	ఖండ-త్రిపుట	విరిబోణినీపై చాలమరులై	66
20	కాంభోజి	ఆది	కరుణినిన్ను బాసి	69
21	కాంభోజి	ఝంప	కమలాక్షినిన్నేకోరి	72
22	దేవమనోహరి	ఆది	పలుమారునిన్నేకోరి	75
23	కేదారగౌళ	ఝంప	విరిబోణినీపైచాలమమత	78
24	నాటకురంజి	ఆట	సామినివేగమెరమ్మనవే	82

సంఖ్య.	రాగము.	తాళము.	పల్లవిఆరంభము.	పుట.
25	నారాయణగౌళ	ఖండ-అట	మగవని నేల్కోరి	88
26	యదుకులకాంభోజి	అట	పదరేకి మేరకాదుర	93
27	శహానా	అట	ఎవరేమిబోధనచేసిరారో	97
28	శహానా	ఆది	కరుణింపనిదిమంచికరుణము	101
29	ఆరభి	ఆది	శరసిజముఖరో	104
30	శంకరాభరణము	ఖండ-అట	చలమేలచేసేవురా	109
31	బిలహరి	ఆది	ఇంతచొక్కసేయ	115
32	మోహన	ఖండ-అట	సరసిజాక్షినిన్నేకోరి	119
33	హంసధ్వని	ఆది	జలజాతునిన్నెడబాసి	123
34	ఆహానా	అట	సామినిన్నేకోరియున్నదిరా	126
35	బేగడ	ఆది	ఇంతచలముచేసితే	133
36	పూర్ణచంద్రిక	అట	ఇకనేలనేహానితోచెలిమి	136
37	నాట	ఆది	సామినిన్నేకోరినాను	141
38	కల్యాణి	ఖండ-అట	వనజాక్షినిన్నేకోరి	144
39	కల్యాణి	ఆది	వనజాక్షిరో ఈవిరహము	150
40	సారంగ	ఆది	ఇంతమోడిచేయ	152
41	పంతువరాళి	ఖండ-అట	చెలియపైదయపుట్టదేమి	155
42	నవరాగమాలిక	ఆది	వలచివచ్చియున్నానాపై	161
43	సావేరి	అట	మనసేటికికరుగదురా	164

శ్రీః

తానవర్ణములు

ఆను నామాంతరముగల

కర్ణాటక సంగీత లక్షణము

1. రాగము - తోడి - ఖండజాతి ఆటతాళము.

ప. కనకాంగి నీ చెలిమికోరి, కాచియున్నదిరా.

అ. ధనదుండైన శ్రీతుళజేంద్రుని తనయుండైన, శరభోజ మహారాజేంద్రా.

చ. మగువ రమ్మనెరా.

ప. ,,,,,,,,-* గామా-థా,,-నీ,,

,,,,,,,,-* క న -కా,,-ఆం

సా , , సా , , - నినిసనీధ - ధనిధపమగ । మా , - గమధధా - । , - మధనిధా - సా ॥
గి , , . , , - నీ . . . . - . . చె . . . । . , - . . . లి - । , - . . . మి - . ॥

నిధప - గారిసరి * ధధపపమ - గపమగా , - రి ।
. . . - ఓ . . రి * కఅ . . . - . . . . , - . ।

సనిధా, - నిసరి - ధగాగమా - ధధనిని - రిరి । సస - నినిధప పమ । గరిసరి - ధమపగ ॥
. . చి , - . . . - యు . . . - . . . . - . . । . . . - . . . . - . . । . . . - న . . ది ॥

అ. మా , - పమగరిస*సనిధపమ - గమధధని-మగ ।
రా , - . . . . . *ధ . న . . - దు. . . . -డయి।

పమ - ధధమగరిస - మగమసారి - నిస - ధధపమ । సనీని - ధరి సని । ధపధనిసా, - రి ॥
ఇ . - . . . న . . . - శ్రీ ఇ . . . - తు . - ళ . . . । జెవీం - . . ద్రు . । . . . ని, - . ॥

రిసస - నినిధపమ - *గమపధ - నిసరి - ధనిసరీ ।
. . . - . . . . . - *త . న . - యు . . - డయి . . ।

రి - ధధగగరిరిగ - పుగ్గరిరి-గరిరిస-రిరిసని - , గరిసని- ధనిసా । , - నిధపగా, - రి ॥
. - స . . . . . - శ . ర.-భూఒ.-జి . . . . । మ. . . . హాఅ.రా । , - . . . జే, - . ॥
సనిధా , - నిసరి* ॥
. ంద్రా , - . . .*గా,మప గమధధాధ-గ । . ॥
మపామగరి - మగరిసా - గరిని - ధా,ని-ధని । సరీ - నిసధ గరి । గమపమగా - నిధ ॥
మగరినీసరిగమ - ధగరి - మగనిధా - గమధ ।
• ధనిధ - ధనినిసే - ధరినిరి - సారినిసే -:ధనిధ-గ । రిసనిధా - పుగగ । రి-సనిధా - వ గరి ॥
సనిధా , - నిసరి (కన) ॥
చ. , , , , - , , , , * మూమా - గా , రి - రిసా- ।
, , , , - , , , , * మ గు - వ , . - . . - ।
మాగామా, , - మవగగ - రిరిగగరిస - గరి । సని - రిసనిధనీ - । ధధరిరిగా గమ ॥
ర ం . . , , - మ . . . - . . న. . . - . . । . . - రా. . . . - । . . . . . ॥
ధధమ - గరిసరిగ *
. . . - - - - - - * (మగు)

1. రిసా . స్ని , , - , , , , - రిసా - సాస్ని -
థా,, - , , స్ని-సా , , థా , , స్నీసా । రి - స్నిరిసా । , , స్ని గ్రా , స్ని ॥
, , సా - రిగా (మగు)

2. సారిరి - సస్నిథా , , - స్నిసరిరిగ - సరిస్నిథా ।
, - రిస్నిథ - గరిసరిగా,-మాగమథధని-ధని । సరిసిసం - ధసీ । థమ - గమాగరిస - ॥
స్నిథా - ధస్నిసరిగ (మగు)

3. గమనిథాథ-గమథమాగ-రిగమాగరి-సరి।
గ-సారిస్నిస - ధస్నీగరిరిగా - ధస్నిసరిగమ । గథాని - ధగరిని । , థ - థమాగ - నిథ ॥
మగరి స్నిసారిగ (మగు)

4. థాని పథని - పథసీనిథ-పథనిసం - సీనీ ।
నిథ-రిరిసంసనిథ-గరిగసారినిసం-ధసీ-రి । రిసంస - నినిథథప - । పమగమ - థా, - ని ॥
ధసంనిథప - గమపమగరిస-రిగమగపమ-గమ ।

మ.థథని-థనినిసా - థనిసరిసరిగ-రిగమ-గరి । సరిగరిస - థనిసా । నిథ - గరీనిథమ ॥
గరిస్ - థ్ని సరిగ (మగు)

రాగము - తోడి - ఆదితాళము.

ప. ఏరా ! నాపై ఇంత చొరకసేయ మేరకాదురా ; నాసామి !
/ పల్లవి / అ. మరుని గన్న శ్రీ వేంకటేశ ! సుకుమారా ! నన్నేలుకోర, సరసుడ !
చ. దానిమాటలు విని ఇంత సాహసమేలరా ?

ప. సా,సనిథ - పథని - నిథప - మగమని । నిథప - మగరి - సరి । గమప - గమపథని ॥
ఏ , రలఅ- నలఅ - పయిళ్ళ- ఇ ళ్ళి ం త । చఉఉ - కలఅ - సెఎ । ఎఎఎ - యఅఅఅఅ ॥
సరిగ - నిసరి - థనిథ - గరిస - నిథపమ । థా ; ; - స ని । థపమ - గమపథని ॥
మెఎఎ-రలఅ- గలఅ - డఉఉ- రలఅఅ । నా ; ; - స అ । అఅఅ - మిళ్ళిళ్ళిళ్ళి ॥

అ. నిథథని - థథని - గమనిథప - మగరిస । మగమపథని - సని । థపథనిసా - థప ॥
మఅఅఅ-రఉఉ - నిళ్ళిగలం - నలఅఅ । శ్రీళ్ళిళ్ళిఎం - కఅ । కెఎఎఎళా - సుకు ॥

ధని - సరిగరి - గపుగరి - నిగరిస - నిధ | నిసరి - ధనిధ - గరి | సనిధపమ - పధని ||
మఅ-అఅరఅ - నఅఅం - నెఎఎఎ-లుఉ | కొఒఒ-రఅఅ - సఅ | రఅసుఉఉ- డఅఅ ||

సరిసని - ధనిసా - నిరినిధధమ - గమ | పధని - ధనిసనిధ | నిస - నిరిసా ; ||
ధనిధ - గరిరి - మగరిస - నిగరిస - నిధ | నిగరి-నిరిని-ధని | ధ-గరిని-ధమధని ||

చ. థా, ని - రిసనిని - నిధప - మగరి - సరి | గా, - మా, - పధ | నిసా-సనిధపమ ||
దా, ని -మఅఅఅ- టఅఅ - లుఉవి - నిఇ | ఇం, - త , సఅ | హసా-మెఎలఅర ||

1. గా, - మా, - గా ; రీ - నీరీ | సా, - థా, నీ | , సారిగామ ||
2. థానిధధమ - గమథామ - గారిసని | సారిగామ-ధని | సనీ-థామ-గమ ||
3. మధనిసాని - ధనిసనీధ - రిసనిధ | థామ - గామనిధ | మధనిసథా, - ని ||
ధమగరిస - ధమగరిస - రిగమధని - స | రిగరిని - ధనిధ | మగరి - నిసరిగమ ||
4. ధనిధమగమ - నిధమగరిస - ధమగరి | స - గరిని - ధనిరిని | ధనిసరి - గమధమ ||
ధనిసరి - నిధనిస - రిగరిని - ధనిధమ | గరిస - గరిని - ధమ | గరిస - నిసరిగమ ||

౬. సా, ని-ధనిసా, ని-ధనిసి,ధ	। మధనిధా,-రిసని	। ధామ - గామధని	।
రినిధమగరి - నిధమగరి - ధమగరిస -	। నిసరిగమ - సరిగ	। గమధ - మధనిసరి	॥
సరిగరిని - ధనిగరిని - ధనిరిని	। , ధ-మధనిసాని	। ధమా - గమధధని	॥
సరిగ - నిసరి - ధనిస - మధని - గమధని	। సరిగమగరి - నిధ	। మగరి - నిసరిగమ	॥

రాగము - తోడి

ఇది 8-వ మేళకర్తరాగము. శాస్త్రోక్తమైన పేరు హనుమతోడి. సంపూర్ణరాగము. అయినను, రాగములన్నిటికిని గమనింపవలసినట్టులే దీనియందును శ్రుతిభేదవివరములు గమనించి చూడవలెను. దీనియందలి అవరోహణమునందు సాధారణగాంధారము తనస్థానమునకంటెను ఒకింత శ్రుతితక్కువయైనది. ఈప్రయోగము అనుభవముమీఁదనే తెలియనగును.స్వరవిభాగపు లెక్కలచేమాత్రమే తెలియఁదగినది కాదు. ఈరాగమందు సరిగమధని సా, సనిధమగరి సా అను పాడవ ప్రయోగము మనస్సును రంజింపజేయునది. దాటువరుసలును వక్రగతియు దీనియందు అధికము. గమధమ, ధగరిని, ధనిరిని, నిసరిగమధ, నిరినిగరిగా, గనిధమగా, అను నిట్టిప్రయోగములు దీనికిముఖ్యములయినవి. మంచి మనోరంజకమయినరాగము.

గమనింపుఁడు:—కొన్ని చోట్ల గ రి గా ప గ రి గ స రి గా రి స రి సని అను నిట్టి చోట్ల కొన్ని సమయములయందు రిషభము చతుశ్శ్రుతివంటిదో అన్నట్టుపలుకుట పున్నాగవరాళి రాగమునకు యుక్తమేగాని ఈతోడి రాగమునందు ప్రయోగించుట అశాస్త్రీయము. శుద్ధరిషభమునే ప్రయోగించవలెను. ఈలాగున శ్రుతివిషయభేదములను గమనింపఁదగును. ఈరాగమునకు పంచమముండవలెనను ఆవశ్యకము లేదు. పంచమము లేకయే చరణములో కొన్ని చోట్ల చిట్టస్వరములున్నవి చూడుడు.

---

2. రాగము - ధన్యాసి - ఖండజాతి ఆటతాళము.

ప. నెనరుంచి నన్నేలుకోరా నీరజాక్ష యీవేళ.

అ. ననవిల్తుని బారికోర్వ నాతరమా, శ్రీవేణుగోపాల.

చ. పగదాననా సామినే నీకు?

ప. ; ; - ; ; * నీసా - గా , , - మపగమ

; ; - ; ; * నెన - రుం , , - . . . .

పా , , - , , , , - పధపపమా-మపమమగా । గమమపపని - గా । , పమధప -ధమప॥
చి , , - , , , , - న.:. ం -నెఎ . . . । లు . . . . . - కో । , ... - . . . ॥
గమధప-మగరిస*రిసనినిధప - నిసని - సరిస ।
. . . . - .రఅ . *ని. . . . . - . . . . - ర. . ।
మగమ-సాగపమ-గమపనినిధ -పనిసరినిసం । పా , ధమప - గా । , మగరిసా , - సం ॥
జఅ . -ళు . . . - ళి . . . . . - . . . . . । వే , . . . - . । , ళ . . . , - . ॥
అ. నిధపప-మగరిస*సనిధప-మగమపధ-గమప।
. . . . - . . . *న- . న .- . . . . . - . . . ।
పమధప-మగరిస -ఓనిసగామ-సాగమప-గ । మప - ని ధప-సనిరి । సరినిసం - పధపమ ॥
. . . . - వి . . . -. .ల్ తు . - ని . . . - . । . . - ప . . - . . . । . . . . - ని . . . ॥
గమపని-సా , , *నిధపనినిసం-ధపసనిరిసం -।
కొఒ.ర్ - వ , , *నఅ . . . . . -త . . . . . -।
నిసమా-మగరిసం - గరిసం -రిరిని-ససప -ధధమ। గమపని-సా , ని । ధప - మపామగం ।
ర. మా- . . . . -శ్రిళి . - . . . -వెఎ. . - . . . । ణు. . . -గో , . । . . - ప ఆ . . ॥

,-మధప-మగరిస * నిధపనీసపనిస-గరిస ।

,- ...-ల ... *

,,మగరిసారి - సనిసగామపధ - పధపమ। పగారీసరిని - । సాగమ - పా , ధ

ప-పమగా-నిధపా-రిసనిధప-నిసరిసా , ।

సరిసా-మగరిసాని-గరీసనిస-రిసాని ।ధప - మగా - మపని-। సా , పా , - సని

ధప - మగారిసని (నె)

చ. ; ; - ; ; పధమప - గా , , రిరిసా ।

; ; - ; ; ప . గ . - దా , , ... ।

సనిసగ-రిసరిని-సానిధధప-నిసని-సరిస। గా , మపధ - మప । ధధపమ - పా , - పి

న . . - . . . . -నా .సఅ. - . . . -మి . . । నే , సి . . - . . । . . . . - కు , - .

మగరిస - నిసగమ * (పగ)

. . . . - . . . . *

1. మా, , , ,గారిసా - స్నిసాస్నిథా ।
ప్రా ,,-స్నిసారిస్నిస, సా,-గామా । పాగా, ,మా । గారిసా - స్ని ॥
,, స్రా-గామా (పగ)

2. మపథమథప-పామగరిస-గరిసస్నిథథ్రప్రా।
స్నిసమగరిసా-పమగమప్రామ-గమపనిథప। నిసరి - మాగరి । నిథప - పామగరి ॥
స - సాస్నిసగగమ (పగ)

3. థపమగా-పమగరిసా-గరిసస్నిస్ని-రిసస్నిథ ।
ప్రా-ప్రస్నిసగరి-సగామపథ-పనిసగరి - । సారినిసస - పా । థమాప - గాగా ॥
రిసాస్ని - సాగమ (పగ)

4. నిథపమగ-మపథ-మగరిస-మగరిసరి-స్నిసరి।
సస్నిథప-స్నిసమగరిస-గమపమ-పనిసరినిస-మ । గరిసరినిస - సని । థపథమప - పమగ ।
రిసరిస్ని - సగగమ (పగ)

6. సగమగ-రిసరిని-సా, ,నిసరిస-నిధపమ- ।
పా,-నిసరి-పనిస-రిసమా-గమపమ-ధాప । మపగారిసరిని- । సామమ-గా , , ॥
మపగరిసా-నిధపమపా-గమపనీధ - పని

,సాని-సమగారిస-గరిస-సరిని-సనిసప । ధమ-పగమగరిస । ససానిధప-పా- ॥
మగరి - ససాగమ (పగ)

ధన్యాసి - రాగలక్షణము.

ఆరోహణము. స గ మ ప ని సా.

అవరోహణము. స ని ధ ప మ గ రి స.

ఇది రి-వ మేళకర్తయగు హనుమతోడియందు జన్యము. అయినను దీనియందలి గాంధారమును నిషాదమును ముఖ్యముగా ఆరోహణమందు తమస్థానములకంటే ఎక్కువగా యుండుననునది అనుభవమునే తెలియనగును. సాధారణగాంధారమును శైశికినిషాదమును రాగ

చ్ఛాయాస్వరములు. దీనిని 20-వ మేళమునందుండి జన్యమో అని సంశయించువారును కలరు. దీనియందు ఎచ్చోటను చతుశ్శ్రుతి రిషభము రాకుండునని గమనింపుడు.

మ గా రి స, ని స గ మ ప నీ ప ని సా, ప ని నీ ని సా ని ధా పా, ప ని సా ని ధ పా మ గ రి స, అను స్వరసలు ముఖ్యములు. నిషాదగాంధారములు గమకముతోను నిడివిగను పలుకును.

---

3. రాగము - సావేరి - ఆదితాళము.

ప. సరసుడా నిన్నే కోరి చాల మరులుకొన్నదిరా.

అ. గిరిని వెలయు శ్రీవెంకటేశ కరుణించ నిదే సమయము.

చ. దానిపై నెనరున ఈవేళ.

ప. సా,రిగా - రిగరి ; - రిగరిరి	। సా-సరిసనిధా	। గరిరిగ - రిసనిధ	॥
సరసు - . .డా ; - ని...	। . -న్నే....	। కొఁ . . - రి ...	॥
సరిపమగరిస-ధధ మగరిస - ధసరి	। మపధ - రిసరి -మప	। ధనిధమ-గరిసధ	॥
చ ... ల. -మ. . రు . . - లు. .	। ... - కొ. . -న్న	। . . . . -ది . . ర	॥

అ. ధధప-మపధ-రిమపధమా-గరిసరి -	। రిసని -ధనిధపధ	। పమపధ -సా ,, -	॥
గి;. . - రి . .- ని . . . వె-ల-యు.-	। శ్రీ ఖ . - వెం . క	। ఔఎ . . .-శా ,, -	॥
పధసరి - గరిరి - గరిరిగ - రిసనిధ	। రిసానిధప - ధమ	। , - గరిస - సానిధ	॥
క. . . - రు . . - ణి . ం - చ. . .	। ని . దే . . - స .	। , - మ . . - యము.	॥
సారిగ - రిసరి - సగరిస - నిధపధ	। రీసగరిగసరి	। ధసరిమపా, ధ	॥
ధపమ-రీమపధ-సరిస-పమధప-ని	। ధని-పధమప-సరి	। మప ధని-థా,, -	॥
నిధపమాప-సనిధ-పాధ-రిసనిధ-	। పామ-థాప-నిధ	। పధ-సరిగరిరీ	॥
ధగరిసనిధ-ధసనిధ-పమగరిస-	। గరీసనిధ-రిసా	। నిధపమ-గరిసధ	॥
చ థా,-మపధసా-నిధపమ-గరిసధ-	। రీ,-రిసరి-మప	। , ధ - పనిధపమప	॥
దా,- ని. . పై - . . . . -నె . న.	। రు,-న . యిఇ	। , వె - ఎ . ళ . . .	॥
1. థా , పా, -థాపా-మా గారీ-	। మా,పా,-థా	। , - నీథా-పామ	॥

2. ఠాని-పథపమప-థనిధ్థమ-గరిసథ	। సారిమపథ-సరి	। మపా-మనిథపమ	॥
3. థనిథమగరి-నిథమగరిస-థమగరి	। స-గరిసనిధ్థ-రిస	। నిధ్థప-ధ్థసరిమప	॥
థ మపథసనిథ-రిసనిథ-పథసరిగ	। థసరి-పథస-మప	। థ-గరిసని-థపమ	॥
4. సా , , , , -రిసనిథ-పమగరిస థ	। సా , , , , - పమ	। థప - నిథప - మ్థపథ	॥
సనిథపాథ-నిథపమాష-థమగరి	। నిథపమ-సనిథప-	। రిసనిథా పాథ - ్	॥
మగరిసా,-ధ్థసరిమాప-రిమపథ-	। పమపథస-మపథ	। స-రిగరిరిసనిథ	॥
సా,నిథప-థపా మగరి-మపథస	। రిగరిస-నిథపా	। మగరిసా-రిమప	॥

రాగము - సావేరి.

ఆరోహణము:—స రి మ ప థ సా.

అవరోహణము:—స ని థ ప మ గ రి స.

ఇది 15-వ మేళమయిన మాయామాళవగౌళయందు జన్యము. ఆరోహణమున గాంధారము వర్జ్యము. దీనియందు గాంధారమును నిషాదమును ఒక శ్రుతితక్కువగనే పలుకు నిట్టివి. నిషాదసంచారములయందు కైశికినిషాదము పలుకను. రి మ ప థ ని, స రి మ

ప ధ నీ, అను నిట్టిసంచారములలో సామాన్యముగా తొడికిపలికినట్లే నిషాదముపలుకును. ధ ప థా అను ప్రస్తారమునందు కంపితము అధికముగ కావలసియుండును. ఈరాగమును హానుమతోడి జన్యమని చెప్పుట సరికాదు. ఏకశ్రుతి రిషభధైవతములు పలుకుట ముఖ్యము.

ప థా ప మ గా, రీ మ గ రి స, రి మ ప థ సా సం ని థ ప మ గ రి స, అను ప్రయోగములు చెప్పులకింపు

---

4. గౌళరాగము - ఆదితాళము.

ప. చెలిమి కోరి వచ్చి యున్నది, చిత్తము నాదు భాగ్యము.

అ. సలలితగుణ శ్రీలోల, సరస శ్రీవేణుగోపాల.

చ. ఎంచి జూడ నీసరిగాదురా.

ప. రీగామా-రిసనిసరీ -రిరిస-స	। నిప-నిసరిమ -రిప	। పమగమా - రిరిస ॥
చెలిమి - కొఒరి..వ.. -చ్చి	। . . -యు..క్ - న	। . . , . . - ది .. ॥

రీసా - ని సరిస-రిమిమరి-పమనిప | పమగమ- రిగమ - రి | రిస-నిస రీ సా ॥

ఎ చి త్తే-ము...న అ..... | ... దు-భ్అ . . . | .....గ్యము ॥

అ. పమనిప-పమగమ-రిరిమమపా,-ప | పమ-నినిప- సా నిసా | ని-పమమా-రిగమ ॥

స . ల .-లీ . . . -త్. . గు . ,-ణ | . . -శ్రీ.-లొ ఒ. | .-. . . -ల .. ॥

రిమరిమపని-పసని-మరిరిస-నిరిసా | స-రిసస- నినిపప | మ- ప మరిగమరిస ॥

స . ర . స .-. . . -శ్రీ . .-. . . | . .-వెఎ.-ణు . . . | . .-గొ ఒపఅ . ల . ॥

రిరిసపనిస-రిగమ-రిరిపమ-నిపమ | గమ-రిసరి-నిసరి | సరిమరి-పమగమ ॥

రిరిమ-రిరిప-మమని-పపస-నిరిసస | , నిపమ - పామగ | , మా-రీసనిస ॥

చ. ససని - నినిప- పమగమరిస-నీ,, - | సారీ-రిమగమ | రిపమ-గ మరిరిస ॥

ఎం . .-చి . .-జూడు . . డ.-నీ,, - | స రి-గఅ . . | . . . -దు . రఅ. ॥(ఎంచి)

1. నీ ,, - ,, - సా , , - ,, రీ ,, | , , మా , , - రీ | ,,పా-మా నీ ॥

2. నీ,సరిస-నిసరీ,-రిసని-సరి | మరి-పమనిప-సని | రిససని-పనిపరి ॥(ఎంచి)

3. పనిపమ-పమగమ-రిసరి-నిరిసనిప | మపనినిపనిస-నిస | రిస-మరిసమరిప ॥

నినిపమ-సనిమపనిస - పనిస-రిరి	। సస్సాని-పపామ	। రిరిసరిమపని	॥(ఎంచి)
4. సా,రిరిసనిస-రిరిమ-రిపమపా	। పమపని-మపరిమ	। సరినిస-రిగమా	॥
మపనిమప-రిమప-పనిసపని-మపని-	। సరిమసరి-నిసరి	। నిరిసపరి-నిరిరి	॥
5. రీ ,, - ,, రీ-,,సనిపమరిస-	। రీ , రీ , -రిమ	। రిపమని - పసనిస	॥
మరిస-నిసరిసనిపమ-రిగమరిసని	। సరిమపని - రిమప	। నిస-మపనిసరీ	॥
సరిమ-నిసరి.పనిస-మపని-రిమపని	। సరి-పనిసా-పని	। స-రిమరి-నిరిపరి	॥(ఎంచి)

గౌళరాగము.

ఆరోహణము:— స రి మ ప ని సా.

అవరోహణము:— స ని ప మా రీ గ మ రీ స.

ఇది వక్ర షాడవరాగము. 15-వ మేళమగు మాయామాళవగౌళయందు జన్యము దీనిని వాద్యమున వాయించునప్పుడును పాడునప్పుడును శ్రుతిలక్షణము తెలిసి ఆలాపన చేయ

వలెను. దీనిలోని శుద్ధరిషభము తోడిలోని శుద్ధరిషభముకంటెను కొంచెము తగ్గుశ్రుతిది గాంధారము ఒకింతతీవ్రము. ఈరాగమును పెద్దలువాయించుసప్పుడో పాడునప్పుడో వినినేర్చు కొనుట ఆవశ్యకము.

సా రి గ మ రి మ ప ని సా రి గ మ రి స ని ప మ రి గ మ రి స. "రి గ మ రి స" అను వరుసయే ప్రస్తారమునందు ముఖ్యభాగము. త్యాగరాజస్వాములవారి పంచరత్నములలో "దుడుకుగలనన్నే దొర" అను కీర్తనము సాధకము చేసినయెడల ఈరాగములోని ప్రస్తారపువరుసలు కొన్నిబోధపడగలవు.

---

5. రాగము – చక్రవాకము – కంట ఆటతాళము.

ప. ఇంకా చలమేలనయ్య నాపై? యిది మేరకాదుర.

అ. పంకజాసనాది వినుతుడైన శ్రీవెంకటేశ్వర! సమయమిదేర.

చ. పలుమారు నిన్నే నమ్మియున్న నన్ను పాలించవయ్య.

ప. , , , , - , , , , * గామా - రీ , , - సనిధ్ధని ।
, , , , - , , , , * ఇ ఇ ం - కాఆఆ - చఅఅఅ ।

సా , , - సా , , - ని సరిరి స ని-ధ్ధనిససనిధ్ధ । ప ధ్ధనిసారి- ని స । రీగా-మపమ-గమ ॥
లా , , - ఆ , , - మేఎఎఎఎఎ-లఅఅఅఅ । నై ఇఇ-ఈఇ-యఅ । అ ఆ-అఅఅ-నాఅ ॥

గరిస - నిధ్ధనిసరి * గమగగరిరిససానిధ్ధని- ।
అఅఅ - నై ఇఇఇఇఇ =, ఇ ఇ ఇఇఇఇఇది-ఈఇఇఇఇ- ।

స రిగమా-పమగ-మధ పధామ గరి- పమగరి । సా, ని-ధ్ధనిసా । ,, సని రి-సానిధ ॥
మేఎఎ వీ -ఎ ఎఎ- రఅ అ ఆఅ అఅ-కాఅఅఅ । ఆ ,అ-అఅ ఆ । ,, దుఉఉ-ఊఉఉ ॥

అ. పమగరిస -నిసరి * సనిధధపమ -పధపపమగ
కాఅఅఅఅ-అఅఅ==పం ం ంం -కఅఅఅఅఅ

మధపధాధ-రిసమ్మగామ-పమగరి-సనిధ్ధని । స స రి-సా రి-మగ।మపామ-గ మ పధ॥
జఅఅ ఆ అ-సఅఅనాఅ -దిఇఇఇ -విఇఇఇఇ । నుఉఉ-ఊఉ-దుఉ। ఉఊఉ -డయిఇఇ॥

మపథనిసా,,*నిధపథాధనిసరిసీసరి | |

ఇఇఇ ఇనా,,*శ్రీఇఇ-ఈఇ-వెంంం | |

గరిగగాపుగరి- సగరిరిసని- ధసనినిధప | మధపపమగ-మప | ధ-నిసరిసా నిధ ||

కఅఅఆఅఅఅ-జేఎఎఎఎఎ-శ్వఅఅరఅఅ | సఅమఅఅఅ-అఅ | అ-అఅఅమిాఇఇ ||

పమగరిస-నిసరి * } గామగరిసరిగరిసని
చేఎఎఎ-రఅఅ * }

సరినిస-నిధపమ-పధనిసాస-ధనిసరిరి | గసరిగాగ -మప | ధపా-మగరిసని ||

సరిగమపా, , * మగరిసారి - గమపథాని

సరిగమగారిస - నిధనిసనిధపమ - గమప | ధనిస - రిగమపధ | ని - సరిసానిధప ||

మగరిసా , నిసరి * , (ఇఇంక) ||

ఎత్తుగడ పల్లవి.

చ. , , , , - , , , , * పామా పా , , పమగమ
ప లు మా , , రుఉఉఉ

పథనిధ-పాధపమగమా- పమగరి-సనిధ నిసా | సరిగమా-పమగ | మపథనిసానిధ ||
నిఇఇఇ- నేఎఎ నం ం -మ్మి ఇ ఇఇ-నఅఅఅ | నఅఅ ఆ -న్నుఉ | పఅఅలి ం ంం ||

పమగరి - స రి గ మ *
చఅఅఅ - వయిఇయ్య * } పలుమారు

1. పా , - మా , - గా , , - రిసాసా-థ్ధానీ |
సా , , - , , - రిసాసా్ధాపాపా , , | , , పా-థ్ధానీ | సారీ - సా , , ||
, , రీ - గామా * (పలుమారు) | | ||
2. పథనిథాప - మపథపామ-గరిసని - థ్ధనిసరి | | ||
గమగరీస - నిధపమాగ - రిగ - సరిగమపథ | నిసరి - సానిధప | థపామగరిసని ||
సథ్ధాని - సరిగమ * (పలుమారు) ||
3. పథనినిధప - మపథధపమ - గమరిగమపథని | | ||
సరిగమపథనిస - రిసనిధనిస - గరిగపగరి | సరిసనిధప - నిధ | మపగ-థపమగరి ||

సనిధ - నిసరిగమ ‡ (పలుమారు)	।	।	॥
4. సా,రిసని-ధనిసనిధ - పధనినిధప-మగ	।	।	॥
మపధసీసం - గమపథాని - ధపమగరిసనిధ	। నిసరిగామసా	। రి-గామ - పాధని	॥
సరిసనిధ - నిస్తరిగామ - సరిగమగగరిస	।		
ధనిసరి - సనినిధప-గామపధనిసాసం - గమ	। పథాధ - నిసరిగ	। మగరి - సానిధప	॥
మగరిసా - రిగమ ‡ (పలుమారు)	।		॥

రాగము - చక్రవాకము

ఇది 16-వ మేళకర్త రాగము. సంపూర్ణరాగము. అయినను దీనియందు గ మ రీ స స ని ధ ని సా రి గ మ ప ధ ని స రి గ మ రీ అను నిట్టి వక్రప్రయోగములు ప్రధానములు. దీనియందలి కైశికినిషాదము శుద్ధకైశికిగనే పాడపలెను. తక్కిన విశేషప్రయోగములను గీత ములచేతను కీర్తనలచేతను తెలిసికొనగును.

6. రాగము - మలయమారుతము - ఆదితాళము.

ప. మలయమారుతమునే మది జల్లుమనెరా.
అ. ఇల శ్రీగుంటూరి పురీశ! యిభరాజవరద! రార.
చ. మరుడు నాపై వెడలెర.

ప. గారీసా, - ని - ధా ,నిసా ,, - । సరిగరి- రిగరిస । ని రిసని-ధనిసరి ॥
మలయ, - అ - మా ,అరు ,, - । తఅఅఅ- అఅఅఅ । ముఉఉఉ-చెఎఎఎ॥
గరిసని - ధనిసరి - గాపధ - నిధపా । గాపధ- నిధధప । గపగరి - సనిసరి॥ (గా)
మఅఅఅ - దిఇఇఇ - జఅఅ - ల్లుఉఉ । మాఅఅ-నెఎఎఎ । ఎఎఎఎ - రఅఅఅ ॥ (మ)

అ. నినిధధ - పాపగ - గపధనిధా ,, - । గపధని - ప నిధప। గపధనిసా ,, - ॥
ఇఇ ఇఇ - లశ్రీఇ - గుఉఉంటూ,, - । రిఇఇఇ - పుఉఉఉ। రిఇఇఇఇఇశా ,, - ॥
నిసరీసా - గరిసని- ధనిసని- ధా , - ని । పధ నిధ-గాపధ । నిధధప - గరిసరి ॥
ఇఇఇఇ - భఅఅఅ- రఅఅఅ- ఆ , - జ । వఅఅఅ-రాఅఅ । దఅఅఅ - రఅఅర ॥

గారిస - నిధ నీ - ఫా -ధ ని సా రిని- । స రిగా-రి గపా । గపాధ - నిధపధ ॥
ఏలర - ఇకయా- జా -లముచాలుర- । తమితా-శనురా । వదేర - పలుకర ॥

సరీగరిస నిధ - పాధని - స నిధప । గపధ నిసా,, - । నిధపా -గరి సరి ॥ (గా)
నిరంతరమునిను- సన్నుతి - సలుపగ । నలుగుటమే,, - । లటరా-పలుమరు ॥ (మ)

చ. థా ,, - ,, ప ధ నీ- నిధధప - పగ । పా ,, - ,, గప । ధస నిధ-గపధని ॥
మూ ,, - ,, రుఉడూ- డుఉడుఉడు - నఅ । పై ,, - ,, వెఎ । డఅఅఅ-లెఎఎర ॥

1. పా, గా, రీ - సా, నీ, థా । నీ , సా, - రీ । గాపా,థాని ॥
మా, బా, గా -యె, లే,రా- । మం,ద, - హా । సామే, ల ర ॥

2 నీ , థా,పా గపధని - స నిధప । గా, రీ, సా- । ధ ని సరి-గపధని ॥
పం, తా,ము - వలదుర - యికరఅ । వం,పై, న- । దయదల-చగదర ॥ (మ)

3. నీ,థానిపధ - నిసా నిధప- గప । గా, రీ స - సరి । గపాధ - నిధపధ ॥
నీ,దాననిటు- నిరా దరణ- నను । పో,రాడ - తగ । దురార - సికవర ॥

గా,-రీ-సా - నిరిసాఁ , నిధనిపధ	। సరిగరిసని- ధని ।సనిధప - గపధని॥
నా,-నేన - మికనై , చిచసుపున	। బెనగొనసమ-యముసరగున - గలయర॥ (మ)
సాఁ ,, - సనినిధ - ధపపగ - గరిరిస	। రీ ,, - సని ధని । సరిగరి - గపాప ॥
4. శా ,, - రికములు-శుకముధు-కరములు	। కో ,, - కిలములు । కలకల -నికూయ॥
గపధని-సరిసఁ -నిధని- పధని -పనిధ	। గపధ - గప గరిస। రిగపగ -పాధని ॥
ములుకుల పగిది- చెవుల-జొరగ-వగల	। నొగల- తగులువడి। కలువల-రాయడు ॥•
-సాఁ రిగ- పగరిసఁ -నిధపధ -గపధని	। రిససాఁ - నిధపా । గ పధని- ప నిధప॥
వెన్నెల-యుమకులు నెరపగ వెరపున	। దరిజే - రితిరా । క వుగిట- నదుమర॥ (మ)

రాగము - మలయమారుతము.

ఇది 16-వ మేళమగు చక్రవాకమునందు జన్యము. షాడవరాగము. ఆరోహణము—— స రి గ ప ధ ని సాఁ ; అవరోహణము—— సఁ ని ధ ప గ రి సా. తళుకులేమియులేక శుద్ధముగ వాయించినచే రాగలక్షణము బాగుగవెలువడును.

7. రాగము - కాపి - ఆదితాళము. వసంత

ప. నిన్ను కోరి యున్నార, నెనయించి నన్నేలుకోర.

అ. పన్నగశయనుడౌ శ్రీ పార్థసారథి దేవ!

చ. సూనశరునిబారి కోర్వలేర. (నిన్ను)

ప్ర్‌గా,,హూథా , , . నినిధనిసా	। ధ నిసనీధ- ధని - । ధధమ-గమగరిస ॥
ని,,న్ను కో , , రిని . . .	। యు...క్- నఅ - । . . . -ర . . . . ॥
ని స ని - థ్ధానిసరి - సనిసగ - మధధని -	। సగరిస నిధ-స ని । ధమగ-థమగరిస ॥
నె . . - న . రుం - చి... - న . . క్ -	। నెఎ . లు . . -కొఁ । . . . -ర . . . . ॥ (ని)
అ. థా , ధమధ-నినిధధమ-గమగరిస	। మగసు - సారి-సమ । గమ - ధనిసా,,- ॥
క్ , న . . -గ . . . . -శ	। య . - నుఉ-డఉ । . . - - - శ్రీ,,- ॥
సగసుగరిస - నిసగరిసని - ధమధని	। సనిరిసాని - ధసు । నిథా - మమగరిస
పఅ . . . . - ర్థ . . . . . - సఅ . .	। ర . . థీ . - . . । దెవ - . . వ . ॥

రిసనిధనిస - మధనిసరి - నిసగగమ | సరిసమగమ - ధమ | గనిధ - సనిధమగ॥
మగరిసా . ధమగరి - నిధమగ - సనిరి | సా - నిధమ - ధమ | మగ - సనిధమగ ॥ (ని)

చ సా , రిసని - ధనిధధమ - గమగ - రిరి- | సా ,, - ,, - సని | ధధమ -గమధధని॥
సూ, న . . - శ . . రు . . ని . . - . . . | ఖా ,, - ,, - రిఇ | కొఒర్వ -లెఎ . . ర॥ (సూ)

1. సా, ని, థా - మా, గా, రీ - | సా, నీ, థా | నిసా - గమధధని ॥ (సూ)
2. సా - నిధమగ - థామగరి - సానిధని | సరిస - గామ థా | మగనిథా - మధని॥ (సూ)
3. థా, నిస - ధనిస - ధనిధమగ - మని | థా, మాగ - మధ | మ-గమగ-రిరిసని ॥
థా నిస - ధనిసరిస - సానిసగగమ | థా, మాగ- నిధ | మ-సనిధమ-ధధని ॥ (సూ)
4. సా , , - , , నిసరినీధ - మగారి- | సా , , , , గరి - | సనిధమ - గమధని॥
సనీధ , మగామ - ధమాగ - రిసాని | ధనీస - రిగాస | మగామ- థా , , ॥
సరిస - మగమ -ధమగనిధ - గమధధని | మగమథామ-గమ | ధధ-నినిధమగరి ॥
మగరిస - గమధమ - గమధని - సగమగ | రిసాని - ధనిధ-ధ- | ,-గరిస - గమధని॥ (సూ)

ఇది 17-వ మేళజన్యము. షాడవరాగము.

ఆరోహణము.— స రి గ మ ధ ని సా.

ఆవరోహణము — సా ని ధ మ గ రి సా.

ఈరాగమునకును వసంతరాగమునకును ఉండుభేదములు ఈవర్ణమునందిలి ప్రయోగములచే బాగుగ తెలిసికొనవచ్చును. ఇదిగాక "గ మ గ రి స" అనువక్రప్రయోగము ఈరాగమునకు ఇంపునిచ్చునట్టిది. "స రి గ మ" అను పూర్ణప్రయోగము శాస్త్రసమ్మతమయినను "స గ మ" అను ప్రయోగమే వాడుకలోనున్నది.

నిషాదము కొంచెముతగ్గుశ్రుతిగలది; ధైవతము తీవ్రము.

చరణముతోచేరిన చిట్టస్వరఆవర్తనమును గమనించుచూడుడు. అందులోని చతురశ్ర దాటువరుసలను గమనింపుడు.

స గ మ ధ ని సా, సా ని ధ మ గ రి గ రి స, అను ఆరోహావరోహములు ఈరాగమునకుఁ దగినవి. శుద్ధరిషభము, అంతరగాంధారము, కాకలినిషాదమును, దీనికి జీవస్వరములు పంచమవర్జితము

గమనింపుడు—ఈరాగమును శుద్ధధైవతముతో పాడినచ్చెతే లలితరాగమౌను, తీవ్రధైవతముతో పాడినచ్చెతే వసంతరాగమౌను.

ర. రాగము - భైరవి - ఆదితాళము.

ప. వనిత నిన్నే కోరి- వలచి యున్నదిరా.

అ. ఘనుడౌ మాచక్కని -వేదపురీశ!

చ. మానిత గుణసాంద్ర.

ప. రీమం - గరిగగరీ - ససరిరి - గగ	। రిస - నీధ - గరిని। సరి - పమమిగరిస ॥	
స ని - త .... - ని... - ..	। ..-న్నే ఎ- కొ ఒ । .. - .. ని ... ॥	
గగరిగ - మపధ - ధపపమగ - మ గరిస	। నినిధపమ - రిసని । ధప - మపమగరిస ॥	
వ ... - ల .. - చి .... - యు ...	। న్న... - ది .. । ... - .. ర ... ॥	(వ)
అ. నినిధ - ధపపమగ - మపమగ - రిసనిస	। గగరి - గమపగరి। గమపధా - నిసా ॥	
ఘు .. - ను .... - .. డఉ - .మఅ	। ... - ... చ . । ... . - .. ॥	
నిసిగరీ - నిసరినీధప - పమపధ	। నిసరినిధప - మప । మ - ధపపమగరిస॥	
క్క.... - ని... .. - వె .. ద	। పు ..... - రిఇ । . - శ ... ... ॥	

గారిస - రిసనీధప - ధనిసారిని | సరిగా - రిగమా | గపామ - నిధపధ ॥

మగరి - పమధప - నిధప - నిధపా | మనిధప - మగరిస ॥ (వ)

చ మా,, - ,, నీనిధధమ - మగరిస | రి , గ -- రిగమా | , - గమప-మ-గరిగ ॥

మా,, - ,, ని ... . - త ... | గు, ణ - .. సాం | , - ద్ర. . . , ... ॥ (మా)

1. సా , , , , - సా , , నీనీధా | నీపా - ,, - ధా | ,నీసారీని ॥

రీ , , , , - రీ . , , రిగామా - | గా,రీ,-సా | , - నీసారీగ ॥ (మా)

2. నీనీ - ధాపా - , , - ధానీసా | రీ - నీసారీ | ,, - రీగామా ॥

మగారిస - నినీధాప - ధనిసరి | గరినీ - సరిగగ | , - మనిధ- మగరిగ॥ (మా)

3. గా ,,,, మగ - గమగగ - మామా | గగరిరీసనిస | రిగమగ - మాగరి॥

గమపాగరి - గమమాగరి - గారిస | సానిగారిగమ | గపా - పమగరిగ ॥ (మా)

4. నీ ,, - ,, ధధనినిధ - నిధపధమ - | పా ,, - ,, మప | నిధపప - మగపమ॥

పామగరిస - నీధపధ - మపధనిసా - | మపధనిసా - గరి | గమపా - నిసరిగ ॥ (మా)

5. సా, సాస - నిసరినీధ - పధమప	। గా , రిగమప	। ధ-మనిధప-మగరి ॥
సా - మగరిసా - పమగరిసా - నిధమ -	। గరి - సనిధప-మ-	। గరిగ - మపా-ధ ॥
మగరిగా - మనిధపధా - నిసరి - నిస	। గరీ - నిగరిసరి	। నిసనిరి - సా ,, ॥
పధనిసరిగ - రిగమపధని - సరిగరి	। స - సారినిధప - ప। , ధమగరి - రీగ	॥ (మా)

9. రాగము - భైరవి - ఖండజాతి ఆటతాళము.

ప. విరిబోణి నిన్నేకోరి మరులుకొన్నదిరా.

అ. సరసుడౌ దక్షిణద్వారకస్వామి ! శ్రీరాజగోపాలదేవ!

చ. చిరునవ్వు మోమున.

ప. సా , రి - నీ , ధ - *నీసా రీ ,, - గసరీ ।

ఆ , . - . , . - *వి రి బో ,, - ... ।

గరిగగ రి ,, గగరిగ - మపధమ - పగరిస |

౨ . . . . ణీ ,, ని . . . - . . . . - . . . . |

. ని సమగరిస - ని స । రి ,గసా,రి - ని ని ధ ని ||

న్నె . . . . . - కొ . । . , . . , . - . . . . ||

సగరిని - పని ధప * ప ధ ప ధ - ని ని ధప - ధ - ని సరి |

రి . . . - . . . . * ను . . . - రు . . . - లు - . . . |

ప ధ ని స - రిగమప - మ గరిగ - మనిధప - మగరిని |

కొ . . . - . . . . - న్న . . ది - . . . . - . . . . |

సరిగమ - గరి - గగ । రి ,, - సనిధప ||

. . . - ర . - . . । . ,, - . . . . ||

అ. మగరి - సారినిధ * సనిధప - మగరిగ - మనిధప |

. . . - . . . . * స . ర . - సు . . . - డఉ . . |

మగరి - పమగరిస - ప ధ ని సరిగ - ని స రిగమప |

. . . - . . . . . - ద . . . . - క్కో . ణ . . . ||

ని నిధ - పాధ - మప । గరిగమ - ప ధనిసే ॥
ద్వాఅ . - . . . . . । . . . . - ర . ఱ . ॥

పధనిసే - రిగమగ - రిగసరి - నిగ రిసే - నిధనిసే ।
స . . . - . మి . - . . . . - శ్రీ . . . - . . . . ।
గరిరిస - సనినిధ - ధ పమనిధప - మగరి - గరి స ।
ర . . . - . . . జ - గొ ఒ . . . . - ప . . - . . ల ।
నిసరిగ - మపధని । సనిధధ - పమపా ॥
దెఎ . . - . . . . । వ . . . - . . . ॥

, మగరి -, సరినిధ * - గగరిస - రిసనినిని - ధనిసరి ।
, . . . - . . . . * ।
మమపపప - ధధనినిని - పపపప - ధధధధ - నినినిని - ససరి ।
పధనిస - రిగమప । ధప - మధపా - నిని ।
ధధ - ధపపమ - నిధనిసే - పధని - మపధని - సరినిధ ।

మగరిసరి - నిసరి - రిగామపధ - మపా - ధనిస |
నిర్రీసనిధ - సా । , నిధప - పా , మ |
గరి - సా, రినిధ * (విరి) ||

చ ,,,, - ,,,, - మామా - ధపధ - మపగ మా |
,,,, - ,,,, - చి రు - నడ . . - . . . వ్వూ |
పా ,, పా ,, - మ ప్పనిని - ధపమగ - మనిధప |
,, ,, - మొఁఁ . . . - . . . . - . . . . |
మగరిగ - మపధ - మ । పమధాపా - మప |
. . . . - . . . - ము । న . . . - . . |
సనిధప - మగరిగ *
. . . . - . . . . *
మానీధా నిధపాధపమాపమ గమ
చి ఁనో . . . . . ఁఁ

పా ,, పా ,, - మ ప నిని - ధపమగ - మనిధప
,, ,, - మొఒ . . - . . . - . . .
మగరిగ - మపధ - మ । పమధాపా * మప
. . . . - . . . -ము । న . . .

1. గా, రిస - నీ , ధా ఫమా , - ఫధానిస ।
నిరీ - నిసరి - గమగమా - నినిధధ - నీధధమ ॥
మపమ - మాగరిగ । నినిధధా - మమా ॥
గరిసని - సారిగ * (చిరు)

2. ధా ।
నినిధధాని - ధధమా, - నిధపమా, - ధపమ ।
గరీ - గామపధ - మపాధ - పధని - ధనిసరిసీ ॥
నిగరీ - నీధపధ । మపామ - గరిసరి ॥
నిధాని - సగరిగ (చిరు)

సారిగ - సరిగారీ ,, నీసరి - నిసరీ ।
సా , , - నీనిధ - గాఁరీస - నీ , ధ్ధాని ।
ప్ధా , - ధ్ధానిసరి । పధ్ధనిస - రీ ,, ॥

ధ్ధపగరీరి - నిధ్ధరిసాస - మగారి - పమాగ ।
రిగామ - పధపమ - నినిధధాని - ధధపపామ ।
గరీ - గామపధ । మపగమ - పా ,, ॥

నిసనిగ - రిమ - గప - మధపనిధని - పధమప - గరి ।
గమ - పమపధనిసే - నిసేనిగరీగ - నిసేనిరీసరీ ।
నిరీసని - ధపధమ । - పధనిని - సా - నిని ॥

సేస - రిరీగగ - మేగరి - మేగరీస - నిగరీస - నిరీ ।
సేని - ధపధనిసరి - మమపపధధనిని - సేగరీని ।
, ధరీసేనీ - ధని । ధధని - ధధమ - మా ॥
గరిస - నిసారిగ * (చిరు)

దీనిని సంపూర్ణరాగమని సామాన్యముగఁ జెప్పుదురుగాని, దీనికి అవరోహణము సం ని ధ మ గ రి స అనియే గ్రంథోక్తప్రయోగము. అయినను సంపూర్ణరాగములలో ననేకములకు అన్ని విధములయిన ప్రస్తారప్రయోగములుండును కాఁబట్టి, ఈరాగమునకు ఇదియే అవరోహణ మని చెప్పుట న్యాయముకాదు. సంపూర్ణరాగమనుటయే ఉచితము.

దీనికి శ్రుతిభేదవిషయము తెలిసికొనుట చాల ఆవశ్యకము. అయినను, ఈరాగము యొక్క మూర్ఛన సాధారణముగా చులుకనగనే తెలియనగును. సముచితమయిన అనుభవ ప్రయోగములునున్నవి. ఆరోహణములో సాధారణగాంధారము (కొంచెము మృదుస్వరము, అనఁగా ఖరహరిప్రియ గాంధారముకంటెను ఒకింత తగ్గుస్వరము), శుద్ధమధ్యమము, చతుశ్శ్రుతి ధైవతము, కైశికినిషాదము.

అవరోహణమునందు సముచితముగ చతుశ్శ్రుతిధైవతమును పలుకును. మంచి గమకకంపితరాగము కావున, దీనియందు పలుకుస్వరములన్నియు అనుస్వరముల సాహాయ్యము

చేత పలికించుటవలననే ఈరాగముశోభిల్లును. ధ ని సా ని ధ పా అను ప్రయోగమున, పైనికి వెళ్లినప్పుడు చతుశ్శ్రుతిధైవతమును, దిగునప్పుడు శుద్ధధైవతమును పలుకును. రి గ మ ప ధ నీ, ప ధ నీ మ ప ధ నీ అను వరుసలలో శుద్ధధైవతమే పలుకును. అయినను, పూర్ణముగా శుద్ధధైవత మేఅనరాదు. ఇట్టి శుద్ధధైవతము నటభైరవికిమాత్రముండునట్టిది. స ని ధ మా గ రి గ స అని పంచమము వర్జించిపాడుటయుకలదు.

---

10. రాగము - నాయకి - ఖండజాతి త్రిపుట తాళము.

ప. సరసిజాక్షి నిన్నేకోరి మరులుకొన్నదిరా.

అ. సత్యధర్మపురివాస, వరశ్రీమాజకనాదీశ్వరా.

చ. మరుబారి కోర్వదురా.

ప. రీమా - పా,, పా,, - మపధపధా - పధ | నినిధప - మపధప | మరి - గగరీసా -॥
సర - సీ ఈ - జఅఅఅఅ - క్షీఖి | ———— నిఖన్నెఎ| —— - కో - రి ॥

రిపమరి-గగరిస-పధపస-నిసరిమరీమపధ ।నీ థా,ప - ధమ । పరీ , గగరిస ॥
మ———గు———లు—ఉ——— ।కో ——— ఒన్న । అది - ర—. ॥

అ. నీ , , , , సనిస పా ధ - పధనినిధప - మప ।ధపా - మధప - సని । సరీ - సా, , , ॥
సా . . . . త్యయఅఅఆఅ- ధఅఅర్మఅఅ- అఅ ।— — — పురి । వఅ- సా— ॥

నిసరిసి-రిగగరి - సరినిస - పధపసా , పధ । నిధాప - మపధప । ధపమరి-గగరిస ॥
వ— — — — ర - శ్రీఖిఖిమూ, జక । నఆ———దిఖి—। శ్వ— ర——— ॥

రీరిపమరి-గగరిస-పధపసనిరిసమ - రిప । మపధని - ధపమప । ధపమరి - గగరిస॥

రిమరిప-మధపస-నిరిసరి-గగరిసా-రినిస । పధనిని - ధపాధ- । మపమరి-గగరిస ॥(స)

చ. సా సా - పా,,పధనిని - థాపా మపధని । ధప - మరిగగరిస । రిరిస . రిమపధప ॥
మూరూ—బా,, రి — ఈ కో ర్వ అ । ——— అఅధుఉ । — ర— ॥

1. సా,,పా,,థానీ,,థాపాథమ | ,, పరీ , గస | ,రిమా , పథప ॥ (మ)

2. సనిసపాథ - పథనినిథప-థమారిమపథ-ని | నిథప - థపమరి-గ। రిసా-రిమపథప ॥ (మ)

3. పథనీ,,థాప-మపథపమరి-సరిగా, | , రిప థపసనిస | , రిమా , పథప ॥

నినిథప-మపథప-సారిసరి-గగరిసారిని | సపాథ-మపరి-గ | గరిస - రిమపథప ॥ (మ)

నాయకిరాగము.

ఆరోహణము — స రి మ ప థ ప సా.

ఆవరోహణము — సా ని థ ప మ రి గా రి స.

ఇది ఖరహరప్రియజన్యము. అయినను, దీనియందలి గాంధారము రిషభము నంటియే యుండును. కోమలగాంధారము. ఆలాగునసే నిషాధమును ధైవతమునంటియేయుండును ఇది యెఱిగిపాడినసే రాగకళశోభించును.

గాంధారనిషాదములను దీర్ఘముగ గమకముతోపాడవలెను.

11. రాగము - దర్బారు - ఆదితాళము.

ప. చలమేలచేసేవుర ? చాలనమ్మినన్నాపై
అ. వలచియున్ననాతో వాదేల ? వేణుగోపాలదేవ
చ. పలుకుమునాతో.

ప. పమరీ - గాగా - రిసరీ - నిరిసని	। ధప - ధనిస - రిసరి । పామ - గారిసరి ॥
చఅల - మే ఎ - లఅఆ-జెఎఎఎ	। ఎఎ - సెఎఎ-ఎఎఎ । వ్రూఉ - రాఅఅఅ॥
పమ రిగరిస - రిమప - మాప - ధనిసరి	। నీ - థాప - ధని । పమ-గగా- రి సరి॥
చఅఅఅఅఅ - లఅఅ - న ం - ం ంం	। మా - నాఅ - నఅ । అఅ-అ ఆ - పళిళి॥
అ. ధనిపధమప - రిమరిపమరి - గగరిస	। ప మరి-ప పమ-ధధ। ప-మపధ- ని నిసా॥
వఅఅఅఅఅ - లఅఅఅఅఅ - చిళిళిళి	। యుఉఉ-ఉఉఉ-నఅ।అ- నఅఅ-తొఒఓ॥
ప ధప-స నిస-రిస రిగ-రి- స నిస రి	। సా - పా - సధ । పమ-గగా-రి స రి॥
వఅఅ-దెఎఎ-లఅఅ-వే ఎ-ణుఉఉఉ	। గో - పా - లఅ । అఅ- దే ఏ వఅఅ॥

సమరిగరిస - నిరిసరి - నిసధపధని | సరి - సము-రిప-మధ | పధ - మపధనిసా ॥

ధపధనిసా - రిసరి - గా , రిస - రినీ | ధప - సనిసా - పపా | ధపమ - రిగరిసరి ॥

చ. పా పా ; - ధ ప - మ పధ పధా - ధ రి | నీ నీ - ధాపా | గాగా- రి స రి మ॥

పాలూ ; - కుఁ - ఁ ఁఁఁ ఁూ - ఁఁ | మూూఁ- ఁూ ఁూ | నా ఆ -తో ఁ ఁ ఁ॥

1. పా ;; - ధా ; - పామారి | గా , రీ , సా | ; - రీ ; - మా ॥

2. పాధధపమ - పాపమరి - గారిసరి | నిరిస నీసధా | , నీ - సా - రీమ॥

3. ధపధ - మప - రిమప - సరిపమ - మరిగరి | సరినిసధనిపధ | ప - ధనిస-రిమపధ ॥

సరిమపధ - మపధనిస-పధనిసరి - ని | గరిసరి - నిరిసని | స-ధపధ-మపరిమ ॥

4. ధనిసపాప - ధపమరి - గారిసరి - ని | సా , - ధధప - ధని | స - నీసరీమప ॥

ధానిసరిస - నీ , - ధధప - మధపమ - | గా, రి - రిసనిస | రిమపమ - పా ,, ॥

ధమ - రిగరి - సారిమప - రీమపధ | మాపధనిస - పా | ధనిసరి - నిసారి ॥

గగారిరిస - నినీధపమ - ధనిసరి - | నీస - పాధ-మా | ప - రీమ - సారిమ॥

దర్బారురాగము.

ఇది ఖరహరిప్రియజన్యము.

ఆరోహణము:— స రి మ ప ధ ని సా.

అవరోహణము:— సా ని స ధా ప మ గ గా రి స.

ఈ వర్ణములో రాగచ్ఛాయ బాగుగ తెలియుచున్నది. అయినను, ఈరాగమునందును, ఈవర్ణమునందునుఁ గాంధారము ఒక శ్రుతి హెచ్చుగనుండునది గమనింపనగును. జతికట్టుచాలా ఇంపైనది చరణములో ఖండజాతిగ తీసికొనిపోయి, రెండక్షరకాలములుమాత్రము " తక " చతుశ్రములో ముగించియుండుటను గమనింపవలెను (చరణము మూడవ ఆవర్తపువివరము. వాద్యములోవాయించునప్పుడు " గ గ రి స " అనునది " మ మ రి స " అని లాగివూర్చుకొనవలెను). తక్కినవివరములు అనుభవముమీఁద తెలియనగును.

" మ ప ధ ని సా, ని స ధా ప మ మా రి స గ గ రి, రి గ రీ స రి స, ప ధ ని స, ధ రీ సీ రీ స స ధా ప మ గ రి స " అను వరుసలు మనోరంజకములు.

12. రాగము - ఆభోగి - ఆదితాళము.

ప. ఎవ్వరిబోధనవిని యీలాగుజేసేవురా.

అ. జేవముగా నన్నేలరా శేషాచలేంద్ర శ్రీవెంకటేశ.

చ. మరుబారికోర్వజాలనురా.

ప. రీ గా - గరిసా - స॰రిస స - ధ్మధ్మా |మ్మధ్మసధ్మాస - ధ్మస । రిగామ - గగరిస ॥
ఎవ్వ - రిఇఈ - బొఒఒఒ - థ అ ఆ |నఅఅఆఅ - విఇ । ఇఈని - ఇఇఇఇ ॥

రి గమగామ - రి గస రీ - ధ్మ స రిగమ |ధమధ్మసాస - ధ్మస । ధమా-గమ గ రిస॥
యి ఇ ఇ ఈ ఇ - ల అఅఆ - గుఉఉఉఉ |జెఎ ఎఏఎ - సెఎ । ఎ ఏ -వుఉరఅఅ ॥

అ సస్మధ్మామ - ధ ధమగారి - గమరిగ । సరిగమామ-ధమ ।గరిగ - మధధసా ॥
జఅఅవాఅ - ముఉఉగాఅ - న ం ం । నెఎఎ లా అ-రఅ ।అఅశె - ఎషఅఆ ।

ధ్మస రిసారి - గమరిగా - ప గగరిస । రిగరిపరి - ధరిస । సధమ - ధమగరిస॥
చఅఅలేఎ - ంద్రఅ ఆ - శ్రిఇఇఇఇ । వెం ం ం - కఅఅ ।ఱుఎఎ -శ్వఅరఅఅ ।

రిగమ - రీగ - సరిగసారి - సధమధ | సధసరీరి - గస |రిమా - ధమగరిస ॥

రిగమగామ - ధమధసా - రిగసరిగ | మగరి - గారిసధ | రిసా - ధమగరిస ॥

రీగా - }
ఎన్వ - }

చ. మాధమధా - ధసధమ - ధధసారీ | ధసధధమా-గమ | గరిస- రి గ-సరిగ॥
మారు ఉబా - అఅఅఅ - రిఇఈఈ |ఓొఒఒఒ ర్వ-జఅ | లఅఅ-నుఉ-రఅఅ॥

1. మా ,, ,, - , , థా - మాథా - ,, సా | థామా - ,, గా। రిసా - రీగా - ॥ (మరు)
2. మధసథామ - ధమగరీగ - మగరిస | ధసా - రిగమధస। సధమగరి - సరిగ॥ (మరు)
3. ధసధమ : గరిగమ - ధమగరిగ - సరిస | రిగమధస - రిగరి। సధమగరి - సరిగ॥ (మరు)
4. సా , - సాస - రిగసరీ - రిసధమధ | సా , - సధరిసధ । , సగమా-గరిస ॥

రిగమథాస - రిగమరీ - గరిస - ధస | రిసా- ధమధసధ । ,మగరి - సారిగ ॥
మాధమథా॥ }
మారుఉబా ॥ }

ఆరోహణము:— స రి గ మ ధ సా.

అవరోహణము:— సా ధ మ గ రి సా.

ఇది జన్యరాగము. 22-వ మేళమయిన ఖరహరప్రియలో పుట్టిన ఔడవరాగము.

గాంధారమును కంపితముగ నిడివిగపలుకించవలెను. నిషాదమును అనుస్వరము లేకయే పలికించుట మేలు. ఈరాగమందు దాటుప్రయోగము ఇంపుగనుండును. కొన్ని ముఖ్యప్రయోగము లేవన— రి గా గ రి స మ ధ స ధ సా రి గా గ రి స రి గ మ గ రి స. రి స ధ స్థ ధ మ ధ మ గా రి స స రి గ రి రి స ధ్ద స మ ధ స సా ధ మా గ రి స రి గ రి ధ్ద స గా రి స మా గ రి ధా మ గ సా ధ మ ధ సా ధ సా సా ధ మ గ రి స రి గ మ గ రి స మ ధ స ధ సా మొదలగునవి చెప్పులకింపు.

ఈవర్ణమందు రాగభావమునను సరించిన ప్రయోగములున్నవి. ఇందులోని ఆవర్తస్వరముల వెంబడి మఱికొన్ని అయిదాఱు వరుసలు కల్పించుకొని పాడుఁడు. ఖండజాతిత్రిశ్రమును తక్కినవనడలను అనుసరించికల్పింపుడు.

రాగము - కానడ - ఆటతాళము.

ప. నెర నమ్మితినయ్య నిక్కమ్ముగ నిన్ను నీరజనయన నిరుపమ సుందరకర

అ. మరునికన్న శ్రీనివాసదేవ మానముతోనన్నుఁగాపాడుట కిదెసమయమురా

చ. సరసుడనినే సతతము కొనియాడుచున్నానురా.

ప. , , , , - , , , , - , రీరిప - గాగ - గమరిస

. . . . . - , నేరఅ - నం - మి ఇఇఇ

సనిరిని - రీ , , - గమరిరిసని - ని రిసనీస । థా , - నిసరిగా । , ని ధధ పమ , థ ప

తిఇఇఇ - ఈ , , - న ఇఇఇఇఇ ఇ - య్యఅఅఆఆ । నిక్ , - అఅఅఅ । , ముఉఉఉఉ గాఅ

మగామ - రిసనిస - రిగమపాధ - మధపమగమ ।

అనిక్ - నుఉఉఉ - నిఇ ఇరాఅ - జఅఅఅఅ అ ।

రిసరి నీ స - రిగమ్మపమధనిస - పానిమ పగ । మధనిసరిస - నిరి । సనిధ-నిధపమప
నఅఅయాఅ- నఅఅఅనిఇఇ - రూఉపఅమ । అఅఅఅసుఉ - ఉం । దఅఅ-రఅఅఅఅ

గాగమ - రిసనిస - సాధప - థా , , - థా , , ।
కాఅఅ - రఅఅఅ - మూరుఉ - నీ , , - ఈ , , ।

అ. పధనిసనినిధప - మపధని - ధధపమ - ధ పధమ । ధప - గామథాధ ! పధధని స - ని పమ
కం ంం ంం ంం - నఅఅఅ - అఅఅఅ - శ్రిఇఇఇ । ఇఇ - నీ ఇ వాఅ । సఅఅఅఅ - దెఅఅ

గమధనిసా , , - స నిసా - రిగసా - రి నిస రి
వ అఅఅఅఆ , , - మ అ ఆ - నఅ ఆ - ముఉ ఉఉ

రిస రిప గాగా - గమ రిస - ని సని - రిసరి ని రి । సని పమ - గమధ ని । సరినిసా ని పమ
తో ఒఒఒనాఆ - న్నుఉఉఉ - గఅఅ - పఅఅఉముఉ । ఉఉటఅ - కి ఇ దెఎ ।సఅఅమాఅయఅ

ని ధపమ - గమరిస - } రిగమధాని - పధమపగా
ముఉఉఉ - రఅఅఅ - }

మరిసనిసరీస - రిగమ - ధపమప - గమరిసని । పనిస - రిగమపమ । ధనిస - పాని - మప

గమధనిసా , , సనిసరీరి - సరిపగాపు ।

రిసనిసారి - సనిపమ - గమమధధనినిసరి । గా - , రిసనిపా । , రిసరి - నిస - పని

మప - గమ - రిసనిస (నె) ।

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

చ. , , , , - , , , , - సాసా - స ని రి స - పా , , ।

. . . . . - సారా- సుఉఉఉ - డా . . ।

మ ధ పని - ధ ధపమ - ధపమధపమప - గా మ రి స । రి ని స - రీగమ ధ । ని సరి ని సా - , రి

నిఇఇ ఇఇ - న్నె ఎఎఎ - సఅఅఅతఅఅ - తాఅముఉ । ఉఓొఒ - నీఇ ఇయ । అఅఅడుడూ - . చు

స ని ప మ - గమధని - } సా॥
ఉఉన్న అ - నుఉరఅ - }

1. . నీ , , - , , సా - , , , ని - రీసా - నీసా

పా , , - , , మా - పా నీ - ధాపా - మాపా । గా , , - , , మా । రీసా - , , రీ
గామా - ధానీ - (సారా)

2. ధానిపధపమప - మగమనిధానిప - మగమరి

సరిగమధానిస - పధపనిధప - గమధానిస । రీనిసని - పగమ । ధానిసరి - గమరి
సనిపమ - గమధని - (సారా)

3. సరిస - నిసనిసనిప - నిధపధప - పమగ - మరిగ - మ ।

పగమరి - సరిస - నిసనిపమ - పనిస - రిగమరిస । రిగమ - ధనిసరిగ । మరిస - సనిపమగ
మరిస - రిగమధని - (సారా)

4. సా , ని - రిసనిపా - మనిధపగా - మరిసరిని ।

పా , , - , , ని̇స - రిగమరిస - రిగమధనిసరి । సనీసా - పనియుప । మగమమ - ధధనిని సపానిధనిపధ - మ.పమగమ - రిగమ - ధనిసరి

గగామరిసా - నిరీసనిప - గగామరిసరిగ । మధని - సరిగరుసరి । సనిప - రిసనిపమ గమరి - గగమధని - (సారా)

13 B. రాగము - కానడ - ఆదితాళము.

ప. నిన్నే కోరియున్నది మానెలత ఈ వేళ.

అ. సన్నుతాంగ మా చక్కనిసామి వేణుగోపాలదేవ.

చ. కన్నడనేయవలదు.

ప. పామాగా ; - గాధమరీ ; । స ని̇ సరిసరి -. ని̇ స । ధ̇నిధ̇ - ని̇ సరిస రి॥

నీ ఈన్నే ; - కోఒ ఒరీ । యుఉఉఉఉఉ - న్నఅ । దిఇఇ - మఅఅఅఅ॥

పమగా - మరిగరిస - నిసరి - గగమమ । ధధనిధమమ - ధ ప । మ-గమరి-సనిస రి ॥
నెఎ ఏ - ఎఎలఅఅ -తఅఅ- అఅఅఅ । ఇఇ ఇఇ ఇ ఇ - వె ఎ । ఎ-ఎఎఎ -ళఅఅఅ ॥

అ. పధనిధప - మ ప ధ ప-మపమ-గామరి । గ రిస - మగమ - ధధ । నిని - సరిసా ; ॥
సఅఅఅఅ - న్నుఉఉఉ-తఅ అ-ఆ అం । గఅఅ - మఅఅ - చఅ । అఅ - కఅనీ ; ,॥
ధ నిసరి -స రిగా ,- గ మ రి- సనిసరి । సా , - నిరిస - నిస । ధపమ - గమరి స రి॥
స అ అఅ - అఅమీ, - వె ఎ ఎ-ణుఉఉఉ। గో , - పఅఅ - లఅ । అఅఅ - దెఎవఅఅ॥

పపమగా - గమరి - సరిసనిస - ధనిధ । నిసనిరిస - రిగమ । గమధధ - నినిసా ॥
ధనిస - నిసరిసరిగామరిసరినిస । థా , - నీ ధ - పధ । పపమ - గమరిసరి ॥

చ. థా ; ; - పధనిధప - మధప - మప । గా , - మరిస - ని స । రిగా - మపమగమ॥
కా ; ; - నఅడఅఅ - జెఎఎ - ఎ ఎ । యా , - వఅఅ - ల అ । అ ఆ - దుఉఉఉఉ॥

1. థా ; పా ; మా ; గా ; । రీ , సా , రీ । ; - గా ; మా ॥

2. థానిధపమ - పాధప-మపగా - మరి । సరి - నిసథా - నిస । రిగా - మపమగమ॥

3. పధపమగ - పమగమ-రిరిగ - సరిస - ని̇ । సధ - ని̇సని̇రిస - ని̇ । సరిగమ - సరిగమ॥
గమధధని - ధధనినిసం - నిసంరి గమంరి । సంరిసం - నిసంధపమ । గమరి - ని̇సరిగమ॥

4. సాం, నిరిసం - నిసంధపమ - గమరి - సని̇ । సాం, - ని̇సధ - ని̇స । రిగమ - గమధధని॥
సంరిసంసీ - నిసంనిధా - నీధపధప । మపమ - గామరిస । ని̇సగగమా ; ॥
ధపమగా , - నీధపమ - గామ - పమ । ధధా - నిధని - పధ । పమ - ధధనినిసాం॥
గాంగమంరిసం - నీనిసం - ధపమ - గమరి । సా - సంసాం - ధపమ । గమరి - ని̇సరిగమ॥

కానడరాగము.

ఇది 22-వ మేళకర్తయగు ఖరహరప్రియయందు జన్యరాగము. దీనికి సామాన్యముగ

ఆరోహణము:— స రి గ మ ధ ని సాం.

అవరోహణము:—సం ని సం ధా ప మ ప గా మ రి స.

అని ప్రయోగించుటయేతగును. అట్లున్నను కొన్ని సమయములలో శుద్ధధైవతము తేలి

కగ పలుకును. అయినను దీని మూర్ఛనాప్రస్తారము గా మ రి స ని స థా, ప మ ప గా మ థా ని సా, రి మ గా, రి పీ గా, అను నిట్టివానిని గమనించిచూచునప్పుడు ఈరాగము ఖరహరప్రియ జన్యమనుటకు సంశయముండదు.

ఈవర్ణమునందు రాగభావము బాగుగ అమరియున్నది. దీనియందలి చిట్టిస్వరములు చాలఅందముగ జోడించియున్నవి. సాధారణగాంధారమే ఉపయోగింపవలెను. ధైవతము చతుశ్శ్రుతియే. కాని రాగము పాడునప్పుడు ప్రతిమధ్యమకు శుద్ధరిషభముతప్ప తక్కిన–స్వరము లన్నియును ఉపయోగించువాడుకకలదు. ఈవర్ణమును శుద్ధశాస్త్రీయస్వరములతోనే పాడినను బాగుగనుండును.

---

14. శ్రీరాగము - ఆదితాళము.

ప. సామి నిన్నే కోరియున్నాను, చలమునేయ మేరకాదుర.

అ. భూమి వెలయు శ్రీగర్భపురినివాస! పశుపతీశ!

చ. కామకోటి సుందరా! నన్నేలుకోర.

ప పా , పమరి - గరిసనీ - పనిసరి - ని	। సా,,,, - నిస	। రిగరిస - రిమపని ॥
సా , మి . . - ని.. న్నే - కొఁ	। రీ ,,,, - యు .	। . . . . - న్న అఅను॥
పమా - నిపనిమప - రిగారి - నిసరిగ	। రిసాని - ప నిసరి	। గరీస - రిమపని ॥ (పా)
చ . - ల . . . ము - నెవేయ- మెఎ . .	। . . ర - క . . .	। దు . . - ర . . . ॥ (సా)
అ. నీ ,,,, - సనిపమా - రి గరి - సరి	। సా - ,,,, - మరి	। పమనిప - సనిమప ॥
భూ,,,,- మి . . . - వె . . - ల.	। యూ- ,,,, - శ్రీ ఇ	। గ.ర్భ . - పు. ఖి. ॥
నిసరిగారి - సరినిసాని - పనిసరి	। సనీ - పధసిపమ	। రిగరిస - రిమపని ॥
ని . . . . - వ . . . . - స . . .	। ప . - శు . . . ప .	। తి . . శ - . . . . ॥
పాపమరి - రిగరిరిస - సనినిప - నినిని	। సా - సనినిప - నిస	। రిగరిస - రిమపని ॥
పమనిప - సనిరిసా - గరిసని - పనిసరి	। గరీస - నిపామ	। రిగరిస - రిమపని ॥ (సా)
చ. సా;; - సనిపమా - రిగరిసరి	। సా ; సా - నిస	। రిగరిస - రిమపని ॥
కా ;; - మఅఆఁ - టినిఇసుం	। దా ; రా - న .	। న్నె..లు - కొ. .ర ॥ (కా)

1. సా ;; - రీసీపా - మ్మారీ | గారీ - సాసా | రీమాపానీ ॥ (కా)

2. సీ ;; - సనిపమ - రిగరిస - స్నీ | ; - సనిపమ - పస్ని | సరి - స్నిసరిమపని ॥ (కా)

3. మా ;; - పనిమప - రిగరి - రిగరి - | సా ;; - స్ని స | రిగ - స్నిసరిమపని ॥
పనిసరి - గరిరిగ - రిరిసని - పనిసా - | రీ - సీపమ - రిగ | రిస - స్నిసరిమపని ॥ (కా)

4. సీపమరిగరిస - స్నీపమపనిసరి - | స్నీసరి - గరిరిస | స్నీ - సరి - మరిగరి ॥
స్నీసరి - పమరిస - స్నీసరి - పమనిప | నీసరి - నిసనిప | సీపమ - రిమపని ॥ (కా)

5. సా ; ; సరినిస - పనిపమ - రిగ | రి - రిగరిసా - స్నిస | రిగరిస - రిమపని ॥
సనీ - పధనిపమ - రిగారి - సరిసా | సస్నీప - స్నిస్నిసరి | సరిమరి - రిమపా ॥
సరిగ - నిసరి - పనిస - మపని - రిమపస | రిమ - స్నిసరిమపని - | సరిగరి - రిసనిని ॥
రినీస - పనిపమ - నిమాప - రిగరిస - | రిస్నీస - పస్నిసరి - | స్నిసరిస - రిమపని ॥ (కా)

శ్రీరాగము.

~ ~~ ఇవి కంపితగమకమును చూపు గురుతులు. ఈవర్ణము పాడునప్పుడు గాని వాయించునప్పుడుగాని, జారుప్రయోగములు వచ్చును. వానిని గమనించిచూడవలెను.

ఇదియు ఖరహరప్రియయందు జన్యమైనరాగము. 22-వ మేళకర్త. ఈరాగముననుండు కీర్తనలలో కానవలసిన మూర్ఛనాప్రస్తారములు అధికముగ కానవచ్చుచున్నవి.

ఆరోహణము:— స రి మ ప ని సా.

అవరోహణము:—సా ని ప ధ ని ప మ రి గ రి స.

అవరోహణమునందలి వక్రప్రయోగము వక్రముగనే పాడవలెను. ఆప్పుడే రాగకళ శోభించును.

15. రాగము - రీతిగౌళ - ఖండజాతి ఆటతాళము.

ప. వనజాక్షీ నిన్నే కోరిన వేసటదీర్చి బ్రోవవయ్యా.

అ. మనసిజుని కన్న చక్కని మావేణుగోపాల, ఈవేళ.

చ. అన్నిటికి నీవే దిక్కని.

ప. సా , - నిగరిగమ * పామా - గారీ - సా ,, - ।

. . , - . . . . * వానా - జా . - క్షీ ,, - ।

నిసగరిసనినిని -నిపనినిసనిని- సగాగమ । గమప - పపమ - గమ । ప-పమమగరి - పమ॥

ని . . . . . -న్నెఎ . . . . - . . . . । . . . - కొబ . - . . । . -రి . . . - . . ॥

గరిసని - సగగమ * పాధధమ - గమప - పమగరి ।

న . . . - . . . . * వే . . . - స . . - ట . . . ।

గమ-గమనినిధధ-నినిధమా, - గమగరిసా । నిసని - సగరిగమ - ।పధమప - గమగరి ॥

. . - తిథి . . . . -ర్చి బ్రో , - . . . . వ । . . . - వయి . . . । . . . . - . . . . ॥

అ. గా - పమగరిగమ * సా నిధని - ధధనినిధ మా ।

యా - . . . . . * మా . న . - సి . . . . జా !

మథపమ - గరిగమ-థపామగరి-పమాగరిస- । నిసా - నిగరిగమ - । మనినిథమ-గమని ॥
. . . . - . . . . -నిఈ . . . - క . . .. - । . . - న్న . . . . - । చ . . . . -క్క . . ॥
నీసనిసా ,, * నిసిగగమ - గమగరి - గాగ ।
. . . నీ ,, * మ. . . . - వె . . . - . . ।
రిస - నినిసగరిస - నిసనినిథమ - గమగరిగమ । నిథమ - నినిసిసా । నిథమ-గమథపమ ॥
. . - ణు. . . . . - గొఒ. . . . . - పఅ . . . . । ల . . . . . -ఈ । . . . . - వెఎ . . . ॥
గరిసనిసగగమ * మాథథమగమా - పమగరి ।
ళ . . . . . *
గమా-థథమగమా-మగరిరి-గాగరిస-నిప । నినిస - నిగరిగమ - । పథపప - మా ,, ॥
గరిస - గగమగమ - నిథమనీనిసి-నిసిగాగ।
రిగమగా - గరిస - సనిసిగరిస - నినిసా, - స । నిథమా, - మగరి । స - నీథామగరి ॥
స - నినిసగగామ (వ)

చ. ;; - ;; * సా ,, - నిధనీ - నిధమా

;; - ;; * అ్ ,, - ని . . . - టి . .

. మీగమప - పమగరి - గమపమగరి .. గాగరిసని । సగరి - గమగ - గప । పమ-గగమా, - మ॥

కి . . . . . - ని . . . . . - మే . . . . । ది . . . . . -క్క . । . . . . నీ, - . ॥

గమపమ - గరిసని *.

. . . . - . . . . * (అన్ని)

1. మా ,,,, గారీ - గారీసా ,, - సా

నీపా ,, నీనీసా ,, నీగారీ । గా, మా, - ధా । ధా మా గారీ ॥

సాగారీనీ (అన్ని)

2. నిపనినిసని - సగగమ - సమమగరిస - గాగరి ।

రిస - గగమగామ - నినిసనీస - పమాపగరి । గమానిధప - నీ । నిధప-మాగరిస॥

సానిపా - పనిని (అన్ని)

3. ససపమగరి - సమగరి - గగమమపమ- ధపమప।

గపమగరి - పమగరి - సారినిస - గగమసగగ । మ - నిధమ- నినిస-ని । సానిధమమాగ॥

రి - నిధమగరిసని (అన్ని)

4. పధధమగ - గమపగరిస - మగరినిస - నిగరిస - ।
నినినినిమధ - నినిసగరిస - మగరి - పమగ - నిధ- । మ-గమనినిస-నిగ । రి-నిరిసనిధమ-ని ॥
ధమప - గరిసరిని (అన్ని)

5. నినిధమగగ - మధధమగరి - గగమమపమ - గమ ।
గగరిస - గరిసరి - నిసనినిధమ - నినిస - నిగరి । గగమ-గపమ-ధప । మగరిని-సగగమ॥
ఽమాగరిస - నిధామగమ - నినీసనిస - గగ ।
, మగరీగగమసా - రిసనిని - నీనిధమగగ । , మగరిససాస । నిధ - మనీధమగ॥
మగాగరి - సరిని (అన్ని)

రీతిగౌళరాగము.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ని ధ ని సా.
అవరోహణము:—స ని ధ మ గ మ ప మ గ రి స ని ప ని సా

ఇది వక్రసంపూర్ణ రాగము. ఇది ఖరహరప్రియజన్యమనియే తోఁచుచున్నది. 20-వ మేళకర్తయగు నఠభైరవిజన్యమని కొన్ని గ్రంథములలో కాన్పట్టుచున్నది. కాని భైరవిలక్షణములో రావలసినశుద్ధధైవతము ఈరాగములో లేదు. సామాన్యముగా వక్రసంపూర్ణ రాగములకు గ్రహస్వరమూర్ఛనలు ఒకటేరకముగనేవచ్చును. ని ని స, స గ రి గ మా, నీ ని స ని ధ మా గ రి స ని గా రి స, గ మ ని నీ సా గ గ రి గా మ గ గా రి రీ గ రి సా ని ధ మ మా గ రి స ని ప ని నీ సా, మొదలగుప్రయోగములు చెప్పులకింపైనవి. వక్రసంపూర్ణరాగముల వర్ణములన్నిఁటిలోను మూర్ఛనాస్వరములే నిండియుండును. కొన్నిసమయములలో 'ప ధ మ గ రి స' అను నిట్టిచోట్ల ధైవతము కొంచెముశుద్ధముగనే పలుకును.

—

16. రాగము - కీరవాణి - ఆదితాళము.

ప. చలమేలఁ జేసేవు సామి చాల నమ్మియున్న నాపై.
అ. పలుమారు నిన్నే కోరిననాతో పలుకవదేమి శ్రీవెంకటేశ.
చ. మరునిబాధ కోర్వగలేర.

ప. పామా - గమగ గరి ,, - పనిసరి । గరిసనీ- ధధప । ధనిస - నిసరిగమ్మ ॥
చాలా - మెఎఎఎలా ,, - జెఎఎఎ । సెఎఎవే- వుఉఉ । సఅఅ - మిఇఇఇఇ ॥
పమగరి - గమపధ - పమధప - నిధపా । ధనిసనీ - ధపమ । పధపమ - గరిమగ ॥
చఅఅఅ - లఅఅఅ - నఅఅఅ . మ్మిఇఈ ।యుఉఉఊ-న్నఅఅ । నఅఅఅ - పయిఇఇ ॥ (చల)

అ. పమగ - రీగమా - రిగమ - నిసరిగమ । పమగ - రిగమపధ । పమపధ - నినిసా ॥
పఅఅ -లూఉమా-రుఉఉ-నిఇన్నెఎఎ । కొఒఒ- రిఇఇమఅ । నఅఅఅ - తొఒఒ ॥
సనిసరి - గరిసని - నిసని - ధనిధప । పమపధ - నీధప । మపమ - గరిగమా ॥
పఅలుఉ-కఅఅఅ - వఅఅఅ-దెఎఎమి । శ్రీఇఇఇ - వెంకఅ । ఔఎఎ - శఅఅఅ ॥

పమగరిస - నిసరిగమగారిస - సని	। సరిగ - రిగమపమ	। గరిగమ - పధపా ॥
పధనిధప - ధనిసా - సనిసరిగరిరి	। గమగరి - సనిధప	। నిధపమ - గరిగమ ॥
ఆ చ. పా ,,- పమగరి - గమగరి - సనిధధ	। నీ ,, - ధ నిసని	। సరిగ - రిగమపధ ॥
మా,,- రుఉఉఉ - ని ఇ ఇఇ - బఅఅఅ	। థా , - ఓ ఒఒర్వ	। గఅఅ - లెఎఎఎర ॥
పా , - మా , గా , - రీ , సా - నీ	। సా , - గా , - రీ	। గామా - పాధ ॥
2. పమ - ధపామగరి - సనిరిసానిధప	। ధనిసనీ - సరిగ	। రిగమ - రిగమపధ ॥ (మా)
3. పధప - మపమగరి - గమపమాగరిస	। నీసరిగ - రిగమ	। గరిగమ - పా ,, ॥
పధపనీధపా - ధనిసా - నిసరీ	। సరిగా - రిసనీ	। ధపమా - గరిగమ ॥ (మా)
4. నీ ,, ,, - సని - ధపమగరిస - నిధ	। నీ ,, - ,, సని	। రిస - గరి - గమపధ ॥
నీధపధని - ధనిసనిసా - రీగరి	। గమగరిసాని - ధ	। పమగరి - గమపధ ॥ (మా)

కీరవాణిరాగము.

ఇది 21-వ మేళకర్త సంపూర్ణగమకకంపితరాగము. అన్యస్వరములులేవు

రి గ మ గా రి స ని రి గ మ ప ధ నీ సా, గా రి స ని ధ ప మ గా రి స అను ప్రయోగములు రాగకళనువివరముగఁ దెలుపఁదగినవి.

17 రాగము - శుద్ధవేళావళి - ఖండజాతి త్రిపుటతాళము.

ప. విరిబోణి నీపై చాలమరులై వలచియున్నదిరా యీ వేళ

అ. గరిమ మీరియున్నదిరా, సరసా, శ్రీకృష్ణ రాజేంద్ర, నాసామీ.

చ. శరదిందువదన.

ప. పారీమా - గరిగరిసా - సనిధనిపా,, | నిపారిగరిమప | ని స రి సానిధని ॥
వి రి బో - . . . . ణీ - ని . . . పై | చళా . ల . . మ | రు . . లయి . ఇ ॥

పమగరి - రిమగరిసరిమప - ని స రి - పమగరిసా | ,ని ధ నిపా,మ | గరిసా, స రి మీ ॥
వ . . . - ల . . . చి . . . - యున్నఅ - . . . . | ,దిరా . . , . . | ఇ . . , వెళ ళ ॥

అ. గారీమా, గరిగరినిధనిపనిసరీ మ | గరిసరిమపపమ | మపానిసా; ॥
గరి మా,,మి . . . రి . . యు . న్న | ది . . . . . | . రా . . ; ॥

నిరిసం సంరిరిమమంమగగరిరిసనిధ నిపా గరి	। సానిధనిపామ	। గరిసా , సరిమ	॥
సరస . . . శ్రీఇక్కఉఉష్ణంఅర..జెవేంద్రఅ	।	। నా . . , సఅమి	॥
పాధమగరి-సనిధనిపనిసరిమఽమపాధ	। నిపమగరిసా,	। సారిమపా,,	॥
మగరిమామ-పధమపాప-నిసరి-సగరిమా	। గరిగారి స ధ ని	। పమగారిసరిమ	॥
చ. థానీ పా ,, పమగరి - సరీ మ పా ,,	। పనిసా - సనిధని	। పమగరిసరీమ	॥
శారాదిం ,,దు . . . - వదాఅనా . ,,	। . . . -	।	॥
1. పా, - మా, - గా,రీ , సా,రీ - నీ,	। థా, నీ, గా	। , రీ ,, రీమ	॥ శారా॥
2. ప ధ ని మా ప - రి మా గ రి స - ని ధ ని పా ని స రి మ ప ని సం ని సం ధ ని	। పగమపమగరిమ	।	॥ శారా॥
3. పమగరి-సరివప-ధనిపమ - పనిసంరిసంరివగ	। రిసనిధనిపనిసం	। నిధనిపమగరిమ	॥ శారా॥
4 పావపమగరిస రీవగరిసనిధనిపనీ	। పా, రివగరిస	। రీ పమపా ,,	॥ శారా॥

5. పధనిపధమప-గమరిమ - రిగసరి-నిధనిపని । సరిమగరిపరిమ । పమపనిసా ,, ॥

పా ని స రి - మాపనిస-రీమపని-సారిమప । నిసగరిసనిమని । సానీ స రి ,, ॥

రి మగరిగ - స గరిసారి-పనిసగరి- స రి స । నిధనిపగరిసని । ధనిపనిధనిపమ ॥ శా రా॥

రాగము - శుద్ధవేళావళి.

ఆరోహణము:—స రి మ ప ని ధ నీ సా.

అవరోహణము:—సం ని ధ ని ప మ రి గ రి స.

ఇది 22-వ మేళకర్తయగు ఖరహరప్రియ జన్యమని తెలియనగును. ఇది కాపివంటి రాగమని కొందఱిమతము. కాని కాపియందుండు దేశీయప్రయోగము లిందులోలేవు. దీనిని శుద్ధముగను వక్రముగనే పాడవలసినది. ఇది యపూర్వరాగమయినందుచేత ఈవర్ణమునందు రాగమూర్ఛన సంపూర్ణముగ కానవచ్చును. కైశికినిషాధమును చతుశ్శ్రుతి ధైవతమును సాధారణగాంధారముమ రాగకళ స్వరములు.

18. రాగము - కాంభోజి - ఆదితాళము.

ప. తరుణి నిన్నుఁ బాసి తాళలేదుర.

అ. ధరలో వెలసిన శ్రీత్యాగేశ! జగదీశ!

చ. సరసకు రార.

ప.	పాధా సా - రినిధప - ధసరిగ - మమ	। గగ - రిరీస - మగ	। రిగస - సనీధప ॥
	తారూణీ - - - - - ని - - - - -	। ను - - - - - బ -	। - - - - - సి - ॥
	ధసరి - పమగ - సరిగమపధ - మ గ పధ	। రిసానిధప - ధ ప	। , మగరి - రిసాని ॥
	త - - - - - - - ళ - - - - - - లె - -	। - - - - - - - - దు	। , - - - - ర - - ॥
అ.	నినిధధపమ - పనిధ - పాధమా - గమ	। పధని - పనిధ - మగ	। పప - ధధసా - రిగ ॥
	ధ - - - - - ర - - - - - లో - - -	। - - - - వె - - - ల -	। సి - - స - శ్రీ - - - ॥
	మమగ - సరిగ - ధసరి - పధసా-మగపధ	। సరిగ - సానిధప	। నిధప - మగరిసని ॥
	త్య - - - గె - - - - - - - శ - - - - జ	। గ - - - దీ - - -	। శ - - - - - - - ॥

నిధధసాస - పధసరిరి - ధరీరి	। ధసధరీర - ధగ	। , గరిగ - సరినిధ ॥
సరిగసాస - రిమగసా - రిపమగస -	। రిమగమా - పమగ	। సమగమ - పా ,, - ॥
మగరి - సాస - నినిధపాధ - మపగా	। మపధనినిధ - పని	। ధపధ - మగపధస ॥
రిగపమ - రీగ - సరిగసారి - నిధపధ	। రిసాసపా, - స	। ధపమగ - రిసాని ॥
చ. సాసా - ని నిధా - మపధధ - నినిధప -	। మపనిధ - పధమా	। ప - గామా - పాధ॥
సారా - స . . - . . . - . . . . -	। కు . . . . . రా	। . - రా . - . . ॥
1. సా, - నీ, - ధా, - ఫా, - మాగా	। రి, - సా, - రి	। , - గామా - పాధ॥
2. సనిధపా - నిధపమగరి - ధపమగరి -	। రిసని - పాధపరి	। గ - సరిగమ - పాధ॥
3. నిధపమా, - పధపమాప - మగమప -	। మపధ - మాపనిధ -	। మపసనిధ - సరిగ ॥
4. ధా ,, - ,, నిప - ధనినిధ - మాపధ -	। పా ,,,, - మప	। ధ-మాప-మగమప॥
ధపమ - నిధప - సనిధ - మగపాధ - సరి	। గసానిధపా - మ ·	। గరిస - రిగమపధ ॥

5. సా̇ ,, - ,, సనిధప - మగరిస - రిగ | సా ,, - ,, - సని | ధపధ - మగపాధ ॥
రిగ్గమపా - మగమపధా - గమపధని - | పధనినిధ - మపని | ధ - పధపా ,, - ధ ॥
పమగమా - పమపధాధ - పసనినిధ - | పధస - గపధస - రి | గమపధ - సా̇నిధ ॥
సరీసనిధ - రిసనిధ - గరీసనిధ . | పధసరీగా - గప | ధసరీ - రిగమపధ ॥

రాగము - కాంభోజి.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ప ధ సా̇.

అవరోహణము:—సా̇ ని ధ ప మ గ రి స.

ఇది 28-వ మేళకర్తయగు హరికాంభోజి జన్యము. ఇందులో కాకలినిషాద ముపయోగింపకయే రాగమూర్ఛనలు ఇంపుగ వెలువడునట్లుపాడవచ్చును. సనిపధస అనుచోట కాకలినిషాదముపలుకుచున్నదని సామాన్యముగ వాడుకలోనున్నప్పటికిని, ఇక్కడినిషాదము షడ్జముతో ఒకశ్రుతితగ్గికలిగిన స్వరమేగాని మఱియేదియుఁగాదు. ఇదిగాక రిమగసా, రిపమగసా, ధసరిమాగమగపధసా̇, పధనిధమగపధ, పమగాగరిసనిధపధస, అను ప్రయోగములు కొన్ని చోట్ల

కానపచ్చుచున్నవి పాడవ సంపూర్ణరాగమైనను, ఒకస్వరమువర్జించి, మగసా, సరిమా, అనునిట్టి ఔడవప్రయోగములు చెవులకింపుగనుండును. సామాన్యముగా వర్ణములన్నిటియందును రాగ కళచక్కగ వెలువడును.

19. రాగము - కాంభోజి - ఝంపతాళము.

ప. కమలాక్షి నిన్నే కోరి యున్నది, కరుణింప మంచి సమయము సామి.

అ. విమలాత్ముడైన ముమ్ముక్తీశ్వర సదా భక్తుడైన ముత్తురామలింగచంద్ర భూపతి.

చ. నీకే తగురా నీరజాక్ష కొమ్మ.

ప. మా గా - సా , ని - ప్ధా - సా , , - ప్ , ధ్సాధా - ధ్ , సరీసా - సా , రిగారీ ।

క, మ - లా అ . . - ఆ ఆ - క్షీ . . . - నీ ఇ ఈఈ . - న్నే ఎ . . . - కో , ఒఓ ఓ ।

రీ - గమ్మాగా । రీ గ మగారీ - గసరిగ ॥

రీ ఇ ఈ ఈ । యుఉఉఊ న్న - అఅఅది ॥

సధసా-రిగారి - రీ,గమామా - గా,మపా - మపధా,ని - పామప ధసధ ప । మధపమ ।
కఅరుఉఊఉ - ణీ,ఇఈం ప - మ, ం ం - చి ఇఈ ,ఇ - సా అమ అఅఅఅ । యఅఅము ।

ప మ - మ గ రి స రి గ ॥
ఉ ఉ - స అ అ అ అమి ॥ కమలాక్షి ॥

అ. థాపా - , , పమ - మా పా - ప మ మ గ - మాపా - థాథా - , , నీ । పధసా ।
నీమా - , , లఅ - ఆ త్తూ - డ ఇ ఇ ఇ - నా ము - మ్ముక్కో - , , శ్వా । ర ఆఆ ।

థా సా - సా , , ... ॥ ॥
సా దా - భా , , ॥ ॥

రీ , , - మగగరి - సా గ రి - రి స నీ - రి స సనిథా-నినిథాపా । మపధస । ధపమగ-రిసరీ॥
క్తూ , , - డ ఇఇఇ - నాముఉ - ఉఉత్తూ- రఅఅఅమా-లిఇ-ఈంగ । చ ం ం ం । ద్ర అభుఉ-ఉపతీ॥
గాగమగరి - రీరిగరిస - రీరి స ని ధ పధసా ,, - ధపసధ । రిసగరి । మగ-పమగరిసరి॥
గాగమగరి - గమపా - ధపమా-మనిధమ - పధసానిధపా-ధరి । సానిధ । నిపమగా-సరిగ ॥

{ మాగా }
{ కామా }

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

చ. నీ , , - , , థా - , పమప - మగమా - పా , , - , , - థా-మా , , । , , పా ।
నీ , , - , , కే - , ఎఎఎ - ఎ త గూ - రా , , - , , - నీ -రా , , । , , జా ।
సనీ థ - ప మ ప థ ॥
తుఆ అ - ఖొఒ ఒ మ్మ ॥

1. నీ , , - , , థా , , పా - , , మా - , , గా , , రీ - , , సా । , , గా । , , మా - , పథా ॥

2. థానిపథ - మపనిథానిపథ - గమసిథానిపథ - రిగరిథానిప । ధసపస । థానిపథ - మపథ ।

3. నిధనిపథ - మపథ - నిధపమగరిసని-సమగరి-గమపథనిధపమ । పథరిస । నిధ-పనిధ - మపథ॥

4. సా, ప-ధసరిస - నిసని - ధనిధ-పధప-మధప-మపగమపా-సరి । సమగరి । గమపథ - మగపథ॥
సరిగరి-గప్పగగ-రిగరిసనిధపథ - రిరిసనిధప-రిసనిధ - మని । నిధ-మని । థాప - రిగమపథ ॥

{ నీ , , }
{ నీ , , }

20. రాగము - దేవమనోహరి - ఆదితాళము.

ప. పలుమారు నిన్నే కోరిన నాతో, పలుకవదేమిరా నాసామి.

అ. ఇలలో వెలయు శ్రీశేషాచలనివాస, శ్రీవేంకటేశ.

చ. నీసాటి యెవరున్నారు నాసామి.

ప. పామా - రీ ,, - ససరిరి - మమరిరి । సని ధని - స రి మరి । మపమరీ - సరిమ ॥
పాలూ - మా,, - రు. . . . . ని . । న్నెఎ.. - కొఁ . . । రి ననఆ - తో ఁ. ॥
పమ రిస - రిమపధ - రిమప - ధానిసని । ధ ని - పమరీ,- స । నిధనీ , - సరిమా ॥
పఅలుఉ - క . . . . . వ - . . దెఎ । మి . - . ర .,- న । సఅమి - ఇఇ . ॥

అ. పపమమప - రి మప - నిసరిమ - రిపమరి । మ పధ - రి మపధని । స రిమపధాని సం ॥
ఇ . . . ల - లొఁ . - వె . . . - ల . . . । యు . . - శ్రిఇ . . । శే . . . షాఅఅ ॥

రిరిసస - నిసరిమ - రిమరిసా - నిధని । స రిమరీస - నిధ । నిపామ - రిసరిమ॥
చల . . - ని . . . - వ . . . - స . . । శ్రిఇఇవే - కఅ । అటే . - శ . . . ॥

పమరిసా - రిసిసరిమా - రిపమరిస	। రిమపథాని - పమ	। రిసరి - మాపథా॥
నిధనిపామ - పధనిసారి - మరిసని	। సరిమ - నిసరి - ధని	। స-నిధని-పమరిమ ॥
చ సీ,, - ,, సనిధని - పమరిసనిధ	। ని సరిమా - మరిమ	। పమా - సరిమపథ॥
సీ,, - ,, . . స . - . . టి.ఎవ	। రు . .నా - రు . .	। న . - . . సఅమి॥
1. సీ ,, పా ,, మారీసా - సీ	। థానీసా ,,	। రీమాపాథ - సీ ॥
2. నిధనిపామ - పమరిసా - రిసనిధని	। సనిసరిమారీ	। పమ-రిసరిమపథ- ॥
3. నిధనిప - మరిసమ - రిమరిస - నినిధప	। ధనిస - మరిస - పమ	। రిస - నిపమరిసరి ॥
మపథని - సరిమప - ధనిసరి - మరిసని	। ధనిపమ - రిసరిమ	। మరిమరి-ససనిథ - ॥
4. సా ,,, నిధనిసనిధ నిపమరి	। మా ,,, పమ	। రిసా - రిమపథని ॥
సనిధని-పమపమ - రిసనిధ - నిసరిమ	। రిసరి - మమపథప	। నిసరిమ - పథనిస ॥

సరిమరీరి - - రిమపమామ - సరిమప । ధనినిస-రిమపధ । నిసరిమ - పధనిస ॥

సరిమా - రిసనిధ - నిసస - రీనిధని । పమామ - రిసరీ । మరిమరి-ససనిధ -॥

రాగము - దేవమనోహరి.

ఆరోహణము:—సరిమపధనిస.

అవరోహణము:—సనిధనిపమరిస.

ఇది ఖరహరప్రియ జన్యము. వక్రరాగము, గాంధారవర్జితము. దీని మూర్ఛనాస్వ
ములు గమకముతోనుండును. రీమరీమరీస, దీనిని అనుస్వరము లేకయే వాయించవలెను. ఇది మ
చినయెడల రాగకళ చెడిపోవును.

21. రాగము - కేదారగౌళ - ఝంపతాళము.

ప. విరిబోణి నీపై చాల మమత జెంది యున్నదిర.
అ. సరసుడ ధర్మపురిని వెలయు శ్రీ చెన్న కేశవ.
చ. సరసాక్షి నిన్ను రమ్మనెర.

ప. పామా - మ గరిమ - పా , , - పా , , - పమపని - ధపమగరిమగ రి । సనిధప ।
పీ రి - బొ ఒఒఒ - ణీ , , - ఈ , , - నిఖ ఖఖ - ఖఖ ఖఖఖఖ ప ఖ ఖ । ఖఖఖఖ ।
ఫ నిసరి - మగరిమ ॥
చఅఅఅ - ల అఅఅ ॥

ప మమగరిస - గరిస నిధప - ఫ నిసరి - రిమగరి - రి మప నిధప - మగ ।
మఅమఅఅఅ - తఅఅఅఅఅ - జెఎఎఎం - దిఖఖ ఖ - యుఉఉఉఉఉ - ఉఉ ।
రిసగ రి । సనిధప - ఫనిసరి ॥
ఉఉన్న అ । దిఖఖఖ - రఅఅఅ ॥

అ. పధనిధపమ - మపమగ - రిమపా - మగరిస - నిసరిమప - ధనిధపమ ।
సఅరఅఅఅ - సు ఉఉఉఉ - ఉఉ ఉడా - అఅఅఅ - ధఅఅఅర్మ - అఅఅఅఅ ।

రిమప ని । సరిసని - సా , , ॥
పుఉఉఉఉ । ఉఉరిఇ - నీ , , ॥

ప నిసరి - మగరిగరిస - నిరిసనిధప - పరిసా , - నిధప - పా , మ ॥
వెఎఎఎ - లఅఅఅఅఅ - యుఉఉఉఉఉఉ - శ్రిఇచె - న అఅ - కే , శ ॥
గరి సా । , నిధప - నిసరిమ ॥
అఅవా । , అఅఅ - అఅఅఅ ॥

పా , ధపమగరి - మా , మపమగరిసా , - గరిసనిధపా , ప । మపనిస । రి, - రినిసరిమ ॥

పా , నిధపనిసరి , మగరిసరిసా , - సనిధపధపా , మ । గరిగరి । సా , - పనిసరిమ ॥

పామా—
పీ రి—

ఎత్తుగడ (పల్లవి)

చ. సాసా - నిధపధ - పా , , - మపనిధ - పమ గ రి - మగరి - గ రిస - ని స ।
సారా - సఅఅఅ - ఱీ , , - ని ఇఇఇ - ఇనుఉఉ - ర అం - మఅఅ - అఅ ।
గరి సా । నిధపమ - రిమప ని ॥
అఅ నే । ఎఎఎఎ - ర అఅఅ ॥

1. సా , నీ , ధా - పామా - నీ , - ధా , - పా - మా గా - రీసా । , , రీ ।
, , మా , - పా - ని ॥

2 సానిధపమ - పనిధపమగరి - పమగరిసా-నిసరిమగరిమప । ధనిధప । సనిధప-రిమపని ॥

3. పాధపమగరిమపా - మగరిస - రిమపా-సరిమగరిమపా-నిస । రిసరిమ । పాపని-సరిమప ॥
రిమపనిధప - మపసనిధప-పనిసనిధప-గరిసనిధప-పమపని । ధపనిధ । ప-నిధప-రిమపని ॥

4 సారిసనిధ-పనిసా-నిధపమ-పనిసా-నిధపమగరిసా-నిస । సా-నిధ । పనిసా - రిమపని ॥

నిసరిమగరిసా - నిధపనిసా నిధపనిసా - నిధపమపా । మగరిస । సా - నిసరిమపని ॥

సాసా ॥
పాధా ॥

రాగము - కేదారగౌళ.

ఆరోహణము:—సరిమపనిసా.

అవరోహణము:—సనిధపమగరిసా.

ఇది 28.వ మేళక ర్తజన్యము.

దీనిలో సాధారణముగా హరికాంభోజిస్వరములే పలుకును. నిషాద రిషభ గాంధార ములు దీర్ఘముగపలుకు ప్రయోగములు ఇంపుగనుండును. గమక కంపితరాగము. గమపనీధప, రి గారి రిమగరిసనిధప, పనిసరీ, మపనిసానిపమగరీ, మొదలగుపరుసలు మనోహరములు.

22. రాగము - సోనాటరంజి - ఆటతాళము.

ప. సామిని వేగమె రమ్మనవే, సారసాక్షిరో యీవేళ.

అ. శ్రీమంతుడైన శ్రీకోటసాని భూపాలుని చెన్ను తలచి మరులైతిని.

చ. దయజేసి నన్నేలుకొమ్మనవె నాపై.

ప. , , , , - , , , , - మాగా - సా , ని - ధాసీ ।

, , , , - , , , , - సా ఆ - మీ, ఇ - ఈఈ ।

సనిసా-సా , , - ని సరిగ - మ మ గ మ రి గ రిస । నిసగరి-సనిరిస । ని-సని ధ- ని స ధనిని॥

నిఇ-ఈ-ఈ , , - వెఎఎఎ - గ అ అ అ మె ఎ ఎ ఎ ।రఅఅఅ-అఅఅఅ। అ-అఅం-మఅఅఅఅ॥

ప ధ ప - ధ నిసరిగ - మ మ గ గ స - గ స - మ గస ని ధ ।

న అ అ - వెఎఎఎఎ - స అ అ అ అ - అ అ - ర అ అ అ అ ।

నిస రి గ మ - స ఘ గ - మ ని ధ - నిసని-ధ ని - ప ధనిస । ని ధ నీ , నిధమ

సఅఅఅఅ - అ అ అ - ఓ ఇ ఇ - ఇఇఇ-ఇ ఇ - రొఒఒఒ। ఒ ఒ ఓ , ఇ ఇ ఇ ।

మా , గమగ స రి ॥
వే , వీఎ ఎ ళ అ ॥

అ: నిసని - ధనిసరిగ - సాసని నిసనిధ - మ గమ ని ।
అఅఅ - అఅఅ అఅ - శ్రీఇఇమం ం ం - తు ఉ ఉ ఉ ।
ని ధమ- ధ మ మ గ స-పమా గమ రిస ని-ధ నిసరి గ।సా,రి గ మ సీ ।థాని-పధనిసని॥
డ ఇ ఇ- న అ అ అ అ -శ్రీ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ -ఓఒఒటఅ।సా,మి ఇ ఇ భూ ।డూఉ-పఅఅఅఅ॥

ధ ధ ని ని - సా , , - స ని ధ ని - సరిగసా - రి గ పు ।
లు ఉఉఉ - నీ , , - చె ఎ ఎ ఎ - ఎఎఎఏ - న్ను ఉఉ ।

మ గ-సరి రిసనిధ-నిసరి-నిస ధ ని-పధ సి ధ మ। గమ ని నిధ ని-ప ధ। నిసాని-ధమ గమ॥
ఉఉ ఉఉఉఉఉఉ-తఅఅ-అఅలఅ - చి ఇ ఇ ఇ ఇ । మఅ రుఉఉఉ-ల ఇ । ఇ-ఈఇ-ఇ ఇ తి ఇ॥

మ గస - స నిసరిగ * మాగసరిస - ని రిసాని ధ ।
ఇ ఇ ఇ - ని ఇఇఇఇ * న మ్మికకల - చెలి నీ వని ।
నిసనీధని - చానిధాని -సానిధనిసరి గ। సమాగమ - రి గ స। నిధా - ధమగమా ॥
నినునమ్మితి- నమ్ముమ్మ -నిమ్ముళ్ళముగచని। మఆర్మము - చెలుసు। క ర - మ్మిపుడుపా ॥

గ స-ని స రి గమా - మమగసా స -ని నిధమగ స ।
మ్మస-మయమురమా - తనయుడేయు-విరిశేరములు ।

రిగమగామ-సి ద ని పా ధ -నిసరిగమగసని । స రి ని సాని-ధని । సా , - సనిధమా ॥
ఖరముగకు-రియుచునాయు-రముననతిరయ। ముగసునాటి-చన । గా - మిగులనా ॥

, మ గసని - సరిగ - } మాగా - సా , ని-॥ }
, చ్చితిన ని - తెలిపి - } సాఆ - మి , ళి-॥ }

ఎత్తుగడ (పల్లవి)

చ. , , , , - , , , , . , ధా ని -ధా , , - నిధ నిసా ।
, , , - , , , , . , దాయ-జే , , - సి ఇఇఇఇ ।

నినిధధమా, , మగ మని నిధమ - గ మ గసని। స రిసమ-గ మ ని ధ । నిపధనిసా , సా ॥
నఅఅఆ ఆ , , న్నె ఎఎఎఎఎఎ - లు ఊఊఊఊ।కొ ఒఒమ్మ-అ అ న అ । అవెఎఎవే , న ॥

నిధమగస - రిగమ }
అఅఅఅ ప - ఇఇఇ }

1. మా , , - , , మా - గాసా - , , , , ని - ధా ని ।
మ , , - , , నా - నాజే - , , , , సి - చాను ।
సా , , ; , , సా - నీధా - నీ ఫా - , , ధా । నీసా - రీ సా । , , ధా - మా గా ॥
దెం , , - , , చీ - నానూ - రామిం - , , చూ । టాకీ - దీమం । , , చీ - సా మా ॥

సా రీ - గామా - } , ధా ని ధా
యామీ - పూడూ - } , దా య జే

2. నినిధ ధమగ - సగుగసానిధ నిసరిసా , , ।
చలువగుణము - వదలెదొల్లగలువ లరే , , ।

నిధ నిసానీ - సరిసమాగ - మ ని ధని ప ధని సం । ని రీసం ని ధ-ని సం । నీ ,ధని-ప ధ ని॥
డలరువిల్తు - డుతస యల్లు-డ ను నెపమువలన । విభా కరుని-వలె । మే ,డిమి-గుణము॥

ధమా గ - సరిగ మ - } , ధా ని ధా
నుచేగా - నెనిపుడు - } , దా య జే

3. సనిధమగస - ని ధమగస - ధమగస - మ గసని ధ ।
ఖరమతియగు - మరునియద - నెరిగియ - లరుసరణి ।

నిసరి-సమగ-మనిధని-స నిధని-ప ధ నిసరి గ। మగగురి గస-నిరి। స ని ధ - నిస నిధమ ॥
నెనసి-చిరుక-రువలివి-రవాలిడు-ములుపడదన। సరపడియగు - నన । లువలె - బిరబిరవి ॥

నిధ మ గ స - రిగ మ - } ,థానిథా
సరతొడగె - నిపుడు - } ,దాయజే

4. స మ్మ గసని స రి సా - , , సా రి స ని ధ ని స ।
చొక్క-పు పరువము బల్- , ; చక్క-దనమువ రి ।

నీ , ధ్ని ప ధ ని - సరి గసాస - రిగమగామ। రిగను రి- స నిధని। సరిసమమా , , ॥
యొ, క్కు-వగుచను - ర తనుపిక్క-టిలిన మక్క- । టిగమన-సుగలవి। భునియెడబా , , ॥

మ గ మ రిగస - ని ని ధ మ గస - మ గ మ ధ ని స - రి గ।
సి యొటుల మన - సు నిలుపుదును - ని ము ప ము నొక -యుగ।

మరీగసరి - నిసారిసని - ధనిసనీధమగ । సా, రిగమధని। సమగసా - నిధమ ॥
ముగాను దల-పుకొంచునల-సితిని తాళనిక। తా, మసముసలు । పక నునా - మనవి ॥

గపా - నిసరిగమ } ,థా నిథా ॥
నితె - ల్పి చెలువుని } ,దా యజే ॥

రాగము - నాటకురంజి.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ని ధ ని ప ధ ని సా.

అవరోహణము:—సం ని ధ మ గ స.

ఇది 28-వ మేళజన్యము. దీనియందు సామాన్యముగా ఆరోహణ అవరోహణములు శుద్ధముగనే పాడుటవలన రాగచ్ఛాయ బాగుగవిశదపడును. అయినను, రిషభము కొంచము వక్రముగను, అవరోహణమున పంచమము కొంచెమువక్రముగను, అవరోహణము ముగియు నప్పుడు గమపగరిస అని ప్రయోగించుటచేతను రాగమునకు అందమిచ్చును. ఆరోహణము:—సరిగమని, పనిధనిసా; అవరోహణము:—సానిధ (ప) మగస. ఈరాగము వాస్తవమున వక్ర రాగము. ఈవర్ణములో శుద్ధప్రయోగములు ఇంపైనవి అనేకములున్నవి.

23. రాగము - నారాయణగౌళ - ఖండ - ఆటతాళము.

ప. మగువ నిన్నే కోరి చాలా మరులుకొన్నదిరా.

అ. సొగసులాడిపై చాలా దయజూడరా శ్రీవేణుగోపాల.

చ. చిన్ననాడాదిగా నీతో.

ప. సా ,, సనిసరి * మాగా - రిగరిగ - సా ,, | |

. ,, ... * మాగూ - వ . . . . ,, |

నిసగరిగసరి - నిసరిరిసని - నిసనినిధప | మపానినిస - నిస | రిగమ - రిపమగా ॥

ని . . . . . - న్నె . . . . . | కోరి . . . . . | . . . - చ . . . ॥

రిగరిసరి - నిసరి * మగరిగరిస - రిరిమమప - రి |

. . . . - ల * మ . . . . . - రు . . . . . |

మపనీనిధపధ - మపధపమా - మగరిగసా | నిధప-నిసరి - పమ | మగరి-గరిస-నిరి ॥

. . . లు . . . - కో . . . . - న్న . . . . | ది . . . . . | . . . . . ॥

అ. సా - నిధపనిసరి * సానిధని - నిధపధ - మపప |
రా - ..... * సో..గ - సు...- ల . |
మగ రిగరిస - నిసరిమా - మగరి - సనినిధప | సనిధపాధ-పమ | గరిగ - సరిమపగ||
.-------డి ... - పళి .------ | ...చా.-ల. | .... - ద..॥

పనిధని - సా ,, * నిధమనినిస - నిసరిని - సరి |
... - యా,, * జు..... - డ..... |

పమాగరిస - నినిగరిగ - సరిని - సనిధనిధప . | మగరి - మఃససా|నిధప - పామగరి||
. రా ... శ్రీ. - - - - వె..... | ణు...గొ...|... - పా ...॥

సనిధపా - నిసరి * మగరిగరిస - నినిగరిసరి |
... లా - ... *

నిసనినిధప - నిసరిమమగ - రిమపని - నిధపధ | మపమగరిగరిస-| రిరిమమపా, - పగ||

మమ్మగరి - నిన్నిధప-మపానినిస - నిసరిమ |

, గరిగ - గరిసరి - సరినిధపమ - పధమగరిస | రిమపని -ధనిసా | , - నిధనిపా,-మ॥
గరిసా, - నిసరి (మ)

చ ; ; - ; ; * నిధసీ - నిధనిధ పా ,, - |
; ; - ; ; * చి . . . న్న . . . . ,, - |
మపమని - ధనిపధ - మపధపమా - మగరిగసా | పనిధ-నిసరి - పప। రిపమ- పా , - ప॥
ానే . . . - . . . . - . . . . డా - . . . . దీ | గ . .-ని . . - . . | . . . - తో , . . ॥
మగరిగ - సరిమప *
. . . . - . . . * (చి)

। మా ,,,, గారిసానీ - ధాపామా |
పా ,,,, నిధానిసారి - మాగారి | గారిసా-సా । మాగా - రీగా॥
సారీ - మాపా (చి)

2 నిసరిపమా - మగరిగరిస - నినిగరిసరి - నీ | నిధప - నిధనిసరి - మగరి - పమగరి - నిధనిపధ | మపనిసరి - సనీ |నిధప-పమామగ॥
రి - గరీసరిమప (చి)

3. పధమప - మగరి - గరిస - మగరిగ - సరి - నిసనిని | ధస - నిసరిపమగ - రిమపనిధప - పనిధనిస - నీ | గరిసరి - నిసనిని |ధప-మపమమగరి॥
గరిసని - సరిమప (చి)

4 మగరిగరిస - నినిసా, - నిసనిధనిధప - మమ | పా , - నిధనిసరి - నిసారిమగ - రిమాపనిధ | పమాగ - రిగసరి| నిసరిమమా,, - ॥
గరిసపాప - నీనిధప - నీధనిస - నిసరిమ |
,గరిస-గరిసరి-నిసనినిధప - మపమమగరి | గరిస-గరిసపా | నిధప-పామగరి॥
సనీస - రిమమప (చి)

నారాయణగౌళరాగము.

ఆరోహణము:—సరిమపధనిసం.

అవరోహణము:—సనిధనిపమరిస.

ఇది 28-వ మేళము హరికాంభోజిలోజన్యము. దీనికిని కేదారగౌళకునుండు భేదము అనుభవముమీద తెలిసికొనుటయేగాక, దీనియందలి పనిధనిసా అను ప్రయోగమును గమనించి చూడవలెను. శుద్ధస్వరములతో సంచారముచేయుటయే ఈరాగకళను బాగుగ శోభింపఁ జేయును

అవరోహణములో గాంధారము వక్రము. దీనిని గమనింప వలెను.

ఈపర్ణములో కొన్ని జీవస్వరములున్నవి; వానిని గమనింపవలెను. దీనినేర్పు విద్వాంసులకు రాగమునేర్పు సమయమునసే మఱికొన్ని విశేషములు స్ఫురింపఁగలవు.

24. రాగము - యదుకులకాంభోజి - ఆటతాళము.

ప. పదారేది మేరకాదుర, భామామణిపై నేర మేమిర?

అ. సదయుడైన శ్రీవెంకటేశ్వర, సామాన్యుల మాటలెల్ల విని.

చ. ఘణతి నిన్నే నమ్మి యున్నదిరా.

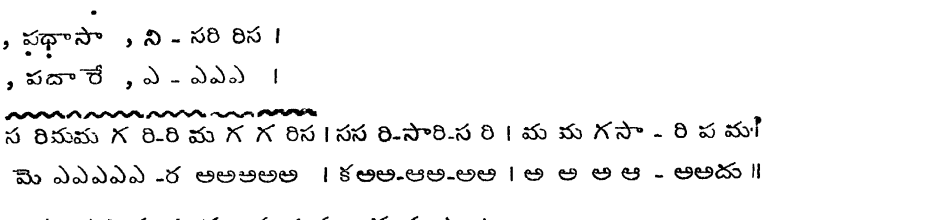
ప. , , , , - , , , , , , , ఫథాసా , ని - సరి రిస ।
. , పదా రే , ఎ - ఎఎఎ ।
రీ , , - రీ , , - స రిసమ గ రి-రి మ గ గ రిస । సస రి-సారి-స రి । మ మ గసా - రి ప మ।
దీ , , - ఈ , , - మె ఎఎఎఎఎ -ర అఅఅఅఅ । కఅఅ-ఆఅ-అఅ । అ అ అ ఆ - అఅదు ॥
గ - రి మ గ గ రిరిస - స రి మ మ గ - మ ప మ - గ మ పా ।
ఊ - ర అ అ అ అఅఅ - భ అ అ అ అ - అ అ అ - అ అ ఆ ।
వ: ప మ - ధ ధ ప - మపమ మ గ రి-రి మ గరీ గ రిస । సఫా-ధ్ధసనిసా । రి మ గస రీ ,ధ్ధ ॥
మ అఅ - మఅఅ - ణిళి ళి ళి ళి ళి-ళి ళి ళి-ఈ ప ళిళి । నెవ -ఎఎఎరా। అఅఅఅ మే ,మి॥

అ. థప పమ గగ రిస - , థాథా పా , , - మ థ ప ।
ఇఇ ఇఇ ఇ ర అఅ - , సాదాయూ , , - డ ఇ ఇ ।
థససనిథ నిథ ప - థథమపామ - పథపపమగ । మ ప మ గ రి-గరిస ।రిమ గ-మపను -పథ॥
ఇఇఇఇఇ నఅ అ - శ్రిఇ ఇ ఈఇ - వెఎఎఎఎం । క అ అ అఅ -ఔఎఎ।శ్వఅఅ-అఅఅ -రఅ॥

ప - మ ప థసా , , - ప థససా నిస రి గసారి ।
అ - అఅఅ ఆ , , - సఅఅ ఆఅఅమఅ ఆఅ ।

రిమ గ రీ-గరిస - రి రిససాస-స ని థ థ ప మ। ప థస నీ థ- ప ని।థపామ-థప మ ప ॥
అఅఅ ఆ -న్యుఉఉ- లఅఅఆఅ-మఅఅఅఅఅ । టఅఅఆఅ - లెఎ। ఎ వీఎ-ల్లఅఅఅ ॥

ప మ గ - రిమ గ రిస - } ఫాథథాస - ఫాథసాని
వి ఇ ఇ - నిఇ ఇ ఇ ఇ - }

సరిగస - రీరీ - రిమగా - రిగరిరీగరిస- । ససరిసారి - మమ । పమూగ - రిమగరి ॥

సరిమమ-పా , , - ధధపపమగ-రిమగసరిసు ।

పధసపాధసని - సరిగరీగ - మరిగసా , । థపా - థపమపథ । రిసానిధప-థప
మూగరీ - గరిస ॥ (పదరే)

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

చ. , , , , - , , , , - పాపా - పమగా - రిమ గస ।
, , , , - , , , , - పాణా - తిఇ ఈ - ఇ ఇ ఇఇ ।
రీప మపా , , - మ పధపాధ - మ పధసధప । మధ పపామ - గమ । ప-ప మ గ-రి మ గ రి॥
నీఇఇ ఈ , , - న్నెఎఎఏఎ - నఅఅఅఅఅ । మ్మిఇ ఇఈ ఇ -యుఉ। ఉ- ఉఉఉఉ -న్న అఅఅ ॥
రి గ రిసా - రి మ మ -
దిఇఇ ఈ - రఅఅ - } పణతి॥

1. పా , , - , , పా-మూగా- , , మూ-పామూ ।
గారీ - , , రీ-మూగా-రీసా - , , ఫా । థ్థాసా - , , రీ । మూగా - , , రీ ॥
గాసా - రీమూ - (పణతి)

2 పానిధప - మపధపా , - ధమధప - పామగరి ।

రిమ్మగరీ - గరిస - రిమగమా - పధపమపధస్ । రీస్ - స్నిధ - నిధా । ధపమ్ - పధస్పా॥

మగరీ , - సరిమ (పణతి)

3. పధపపమగ - మపమమగరి - రిమగరిగసరిస ।

రిమగమపమ - పధప - ధస్నినిధప - ధపమపధ। సరిమ్మమ్మగరీ - స్రీ । గగరీస్నిధరీస్ ॥

నిధపమగస - రిమ । (పణతి)

4. సరిపమామగ - రిమగా , రి - సరిగసరిసా , ।

సపా - ధ్నసనిసారి - మగసరీ-రిగమాగస । రిమపధపా - మగ । రిసరిమపా , , ॥

మపధస్నిస్రీమ్మాగరీ గరిస్ - ధరిసస

నిధ - పనిధధపమ - పధస్రీరీ - మపధసాస । నిధప - మపధపా । మగరి-సరిగసా ॥

స్నినిధ , - ధపమ । (పణతి)

రాగము - యదుకులకాంభోజి.

ఇదియు 28-వ మేళమయిన హరికాంభోజిజన్యము. సరిమపధసా— సానిధపమగరిగరిస అనునవి క్రమమైన ఆరోహఅవరోహములు. దీనియందలి రిషభగాంధారములు కంపికగమకముతో పలుకునట్టివి. అనుభవముచేత వానిలక్షణములు తెలియనగును. రిషభనిషాదములను దీర్ఘముగ పాడవలెను. మధ్యమమును మంచిగమకస్వరముగనే పాడవలెను. 'గామగామరీగ' అనునిట్టికంపిత ములు దీనియందు మెండు.

---

25. రాగము - శహానా - ఆటతాళము.

ప. ఎవరేమి బోధన జేసినారో యేమో నేనెట్లు తెల్పుదు నమ్మ.

అ. జవరాలిరో, శ్రీశేషాచలేంద్రుడైన శ్రీవెంకటేశవరుని.

చ పలుమాకు నే పిలచినా రాడేమినేతునే.

ప , , , , - , , , , - రీ రీ - గ మపా - ప మ గ మ
, , , , - , , , , - వీవా - రె ఎ వీ - ఎ ఎ ఎ ఎ

రీ గ రిసా , ,:- ని సనిగరి స రి స - ని స నిధ । ధనిధధపమ - ధా । ధ - ధ నిస రి-నిసా ॥
మిాఇఇఈ , , - బొఒఒఒఒఒఒ - ధఅఅఅ । నఅఅఅఅఅ- జే । ఎ - సిఇఇఇ -ఇనా ॥

స - మగమ- రి సనిస - రిగమపాప - రీ , గమప ।
అ - రొఒఒ- ఒఒఒఒ - ఎఎఎ వీఎ - మో , ఒఒఒ ।

రిగమపధమా , - ధపమగమ - రిగారి - స రి స । నిసధపమధా-ధ । నిసరీ - ,గమపగ॥
నెఎ ఎ ఎనెవీ , - ట్లుతఅఅఅ - డెవీఎ - ల్పుఉఉ । ఉదుఉఉనం -ం । ంంం - ,మఅఅ॥

అ. ధపమమగగరిస - ధానిధపా - , , - పమపధ ।
అఅఅఅఅఅఅఅ - జా వఅరా - , , - లిఇఇఇఇ ।

నిధపమ - గమరీ - గమప - రిపమగమ-రిగరిస । నిసరిసారి - గమ । పమా -ధపమగమ॥
ఇఇఇఇ ఇ - రొఒఓ - ఒఒఒ - విఇ ఇ ఇఇ -నఅఅఅ। డెఎఎవీఎ - శ్రీఇ । ఇ ఈ -ఇఇ ఇ ఇఇ॥

రిపామ - ధనిసా - నిస రిరీరీ - రిగమగామ ।
శెవీప - అఅ అ - చఅఅలేఎ - ఎఎఎ వీ ం ।

రిగరిస - నిసనిగరిస - నిసథనిథప - పమథని । సరినిసాస - పా । రి , గమప - నిథ ॥
ద్రుడుఉఉ-పయిఇఇఇ-నఅఅఅఅఅ - శిఇఇఇ । వెఎఎవేంక- టే । ఏ , శ్వఅఅ- రుఉ ॥

థపమి - మగగరిస - } రిగమపామగవ - రీగరి
నిథిఇ - కిఇఇఇఇ - }

సా.స - థ్నినిసరిసనీ , నిస - థ్నినిథ్పాపమ । థాథ్ - నీస - థ్నిని సారి - నిసరిగప॥
మగమ - రిగపా , థపమగామ - రిపమపా - మ।

థానిసరిగామ - రీగరిస - నీసథనిథప । రిగమపామ - రీ । రి - రీ - రినీథప॥
మగమ - రిగారిస - (ఎవ)

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

చ. , , , , - , , , , - పా పా - నిథథ పమ - , , ।
, , , , - , , , , - పాలూ - మఅఅఅ ఆ , , ।
గాగప - రీగమపా - రిగమపమగమ - రిగరి । సా , నిసరిగా । మరిగమపా-పథ ॥
ఊఉఉ- నేఎఎ ఏ - పిఇఇ అచి ఇ ఇ - సఅఅ । రా , అఅఅడే । ఎఎమి ఇఈ-ఇఇ ॥

మపమగమ - రిగమ
సెఎతుఉఉ - నెఎఎ } పలు ॥

1. పా , మా , గా , , మా - రీ , , - గా రీ ।
సా , , - , , థ్రా - స్రీ సా - రీసా - స్రీ , , । , , సా - థ్రాపా । మాథ్రా - , , స్రీ
సారీ - గామా - (పలు)

2. పాథమపమ - గామరీగరిస - రిగమపాప ।
నిస్రరిగామ్ - రిగరినీసిపథప - థాథనిస । సపా - రిగమపము । థనిసరి - సానీ
థపమ - గమరిగమ - (పలు)

3. నిథథపమ - గపమ - గమరిగమ - పమగ - మరిగరి ।
స - నిరిని - సథనిథరి = సరిని - సరిగమప - రిపమ। థనిస - రిగమరిగ । రి - సరినిసథ - పథ
మ - పమ - గమరిగమ - (పలు)

రీ , గామ - రిగమపాధ - మపమగమరిగరీ । సా , , రినిసధ । నిధపమ - ధనిసరి॥
సరినిసాస --రిగమపామీ - మధా - నీసధనిధ ।
మామ - ధానిసా - రిగమగామ - రీగారిసా । నీధపమా - ధని । సరిసాసపా - ని ॥
ధపమ - గమరిగమ - (పలు)

26. రాగము - శహానా - ఆదితాళము.

ప. కరుణింప నిది మంచి తరుణము సామి.
అ. పరుల వేడ లేను, నాపాలి శ్రీ వేణుగోపాలదేవ !
చ. కృపజూడు మీవేళ.

ప. పామా - గాగా - రీగరిసా ; । నిసరిగరిస - నిస । ధపమ - ధధనిసరి ॥
కారూ - ణీ ఈ - ఈఖంపా ; । ఖఖఖఖదిఖ - ఖఖ । మఅం - చిఖఖఖఖ ॥
పమగమ - రిగరి సా రి గమ- పమధధ । నిని సా పా , - - రిగ। మ-పధప ప -మగరి॥
తఅఅఅ - అఅఅఅఊఉఉ - ఉఉణఅ । అఅఅమా , - - సఅ। అ -అఅఅఅ -మిఖఖ॥

అ. ధనిధధప - పధపపమ - ధపమ - గమరి । గమప - ని̇సరి - గమ। పమ - ధధనినిసా̇ ॥
పఅఅరుఉ - లఅఅఅఅ - వెఎఎ - డఅఅ । లెఎఎ - నుఉఉ-ఉఉఉ। ఉఉ - ఉఉఉఉఉనా ॥

ధనిసరీరి - ని సరి - గామ - రి గరిసి । రిసీసధా - నిధ । ప -ధపపమ - గమరి ॥
పఅఅలీఇ- శ్రిఇఇ - వే ఎ - ణుఉఉఉ । గొఓపఅ - లఅ । అ-వెఎఎఎ- వఅఅ ॥

పా, - పమగమా, - రిగమ - పమగమ - । రీ, - గరిసని̇స । రిగమపప - ధనిసా̇ ॥
పాధనిస - నిసరి - గమరీ - గరిసని । సరినిసా̇స - పధ । మ పా - ని̇సరిగమ॥

చే. ధ్ధాధా ; - నీ ; - నిసధా - నిధ । పా ; ; - ధప । మ గమ-రిగమపమ॥
పృపా ; - జూ ; - ఉఉఉఊ - డుఉ । మీ ; ; - ఇఇ । ఇవెఎ - ళఅఅఅఅ॥

1. పా ; ; - మా ; - ధ్ధాపామా । గా - మా - రీ ; । గామా - పామా ॥

2. ధాపమ - గమరీ - గమప - ని̇సరిగమ । పామగామ - రీ । గరిస -రిగమపమ ॥

3. పథనుపగమ - రిగమ - పమగమ - రిగరి । సరినిసధ - నిసరి । గమ - సరిగమపథ ॥
పమథనిస - రిసరి - నిసరిగమ - రిగరి । సరినిరి - సధ - నిస । థనిథ - పథపపమ ॥

4. నిసరిస - నిరిస - నిసని - థానిథప । పా , - రీ , - గమ । పమగమ - రిగరిస ॥
రిగపపాప - మపమథాథ - పథనిథ । పథప - పగమ - రిగ। రిస - రీగమపా ॥
పమిగమరీ - థపమగమ - రీగమప । నిసారి - గమపప । థథనిస - రీరీ ॥
గమరిగరిస - నిరిసనిసధపమ - థని । ససా - పపా - రిరి । నిసరి - గమపమ ॥ (కృ)

రాగము - శహానా.

ఆరోహణము:—సరిగమపమపథనిసా.
అవరోహణము:—సనిథపమరిగరిస.

ఇదిగూ 28-వ మేళముగల హరికాంభోజిజన్యమే. ఈరాగమందు శ్రుతిభేదవిషయములు మొదలగు కారణములచేత దీనియందు సాధారణగాంధారమువలెనే రిగరిస, రీగమపాగమగరి గరి, నీనిధపమథా, అనువరుసలలో, మొదటిదానియందు గాంధారము సాధారణగాంధారము

వలెను, రెండవదానియందును "గమగమగాగ" అను చోటను గమకముగ గాంధారము శ్రుతి కొంచెము తగ్గుగనుపలుకును. ఇదివక్రసంపూర్ణరాగము. పంచమగాంధారములు వక్రములు. ఆరోహణము:—సరిగమపధనిసా. అవరోహణము:—సనిధపమగమగాగరిస. స్వరములనుగమకము గను, జంటవరుసలుగను వాయించవలెను.

రీగామాపామాగాగమ మొదలగుప్రయోగములు బాగుగపనికివచ్చునవి. పరీ అను జారువరుస దీనియందుముఖ్యము.

---

27. రాగము - ఆరభి - ఆదితాళము.

ప. సరసిజముఖిరో నీకు సరియెవ్వరే.

అ. పరమాత్ముడైన శ్రీసుబ్రహ్మణ్యుడే నీపై
మరులుకొని చాలా పరవశుడై యుండగ.

చ. నలినాక్షి నిన్నెంతో!

ప రీ మ గ రీ - స రి సా , ని - ధా ధా | పా - మ పధ స సరి | ధా స సరి - మ గ రి ||
సా ర అ సీ - - జా , , - మూ . | ఖ - రొ . . . . | నీ . . . - కు . . ||

పమ గ రి - సరీ స నిధ - స స రి రి - | మ గ రి రి - స స ధ రి | రీ , , - సా , , ||
స రి . . . - యె . - . . . . - | . . . - . . . వ్వ | రే , , - . , , ||

అ. ధ ధ పా - మ ప మ గ రి రి - మ గ రి రి స స- | ధ స ధ రీ రి - సా | రి రి మ గ రి - మ మ ప- ||
ప . రా - మ . . . . . - త్తు . . . . . | డ యి . . న- శ్రీ | . . . . - సు . . - ||

రి ప మ గ రి రి - ధ ధ ప పా - స ని ధ ధ ప- | మ ప మ గ రి రి - మ ప | ధ స - ధ స సా , , - ||
బ్ర . . . . - హ్మ . . . - ణ్య . . . . - | డె . . . . . - ని . | . . . - . పై , , - ||

ధ ధ స సా రి - స రి మ గ రి - రీ స ని ధ . | ధా ప మ ప - ధ రి రి | ధ స స - ప ధ ధ - మ ప -||
మ . . . . - రు . . . . - లు . . . - | కొ . . ని - చ . . | . . . - . . . - . . ల -||

రి ప మ గ రి - మ గ రి రి రి - ప ధ రి - ప ధ | స - రి మ ప ధ స ధ ప | మ గ రి సా - ధ్స రి ||
ప , ర . . . - వ . . . . - ళు . . . డ యి | . . -యు . . . . . ం | డ . . . - గ . . ||

మగరిరి - పపమగరిరి - ధధపపాప । మగరిరీ - సనిధ్ధ । , - ససరి - సరిమా ॥
గరి - మమప - రిమమప - సనిధ్ధరి - సరి । మగరి - ధప - రిపమ । గరి - మమపా ,, - ॥
మగరిరిసపా - ధ్ధరీ - సమా - రిపా- । మధధ - పధసాసా । నిధ - ధరీరీ - సరీ ॥
మగరిరీ - సరిసాసా - ధరీరీ - రీమ । పధసా - ధధపా - । మగరిసా - ధ్ధసరి ॥ (సా)

చ. రీసా - ధా ,, - ధాధాపా ,, - । మపధసాసా - ధధప । మపమగరి - మపధ ॥
సాళీ - నా ,, - త్రీ . . ,, - । ని . . . . - . . . । నె . . . ం - తో . . ॥

1. రీసా ,, - ధా ,, - పా ,, - మా । గా , రీ , - సా । ,, - రిమాపధా - ॥
ధా , సా - సా , - రీ - మా , గ - రీసా । , నిధా - పా , మ - । గారీ , మపధ ॥ (న)

2. సనిధధపప - మగరిస - రిపమగరిస - । సనిధ్ధ - రిరిస - మగ । రి - పమప - ధా ,, - ॥
మపధసనిధ - రిరిసా - మగరీ - రిసస - । ధరిరిసాసా - ధధ । పప - మగరిమపధ ॥

3. రీ , , - , , రిసనిధపప - మగరిస । రీ , , - , , - మగ । రి - పమధప - సనిధ ॥
రిమపధాధ - మపధసాస - ధరీరి । ససారి - సాసని । ధరీరి - ససనిధ ॥
సధరీరీ - మగరి - మగరిరీస - సా । రిసనిధ - ధాపప । మ - పధరీరి - పధ ॥
సాస - రిమపధాధ - రీరిసాస - ధ । ధపమగరిస - మగ । రీరీ - సరిసనిధ ॥ (న)

4. పా , , - , , - మపమగరిరి - ససధరి - । సా , , - , , సస । రిరిమగరి - మపధ ॥
మపామగరి - సరీమమప - రిమమప - । ధధపమప - ధసస । ధససరిరి - మగరి ॥
మగరిరిరిస - ససరిసనిధ - రిసాధ - । ప - పామగరిసా । నిధ్ధాస - రిమపధ ॥ (న)

5. ధధపప - మగరిరి - మగరిరిససనిధ్ధ - । రిరిస - మగరి - పప । మగరి - మగరిసరి ॥
మపధధపప - మగరిస - రిమమపపధ - । సరిమగరి - పమధ । ధపమప - ధసనిధ ॥
ధధసరి - ససరిసనిధ - రిరిససనిధ - । రిసరిమగరి - సరి । మగరి - సరిసనిధ ॥
రిరిస - సనిధ - సనిధధప - మపధ - మప । ధసధప - మగరి - స । నిధ్ధ - రిసరి - మపధ ॥

రాగము - ఆరభి.

ఆరోహణము:—సరిమపధసా.

అవరోహణము:—సనిధపమగరిస.

సాధారణముగా ఆరభిరాగము దైవగాంధారి అను జన్యరాగము తెగలో చేరినది ఈరెండును ఒకతల్లికడుపునపుట్టినవి అనవచ్చును. అయినను, రాగమూర్ఛనను చక్కగాగమనించినయెడల, దేవగాంధారియందలి తీవ్రధ్వనులు దీనియందు లేవనిబోధపడును.

ఇదిగాక ఈరాగము "సామ"రాగముయొక్క ఆరోహణములుకలిగినది. కాని "సామ" రాగమునకంటెను ఒకశ్రుతిహెచ్చుయినది. ఈరాగములో నిషాదము అనుస్వరమేగాని పూర్ణస్వరమునపనికిరాదు. పంచరత్నములలో ఒకటయిన "సాధించెనే"అను కృతిలో ఈరాగలక్షణములు బాగుగతెలియనగును. "సామ"రాగము హరికాంభోజిజన్యము కాబట్టి, ఇది 28-వ మేళమున పుట్టినదనియే వ్యవహారము. ఇది ముఖ్యముగ జంటస్వరముల ప్రయోగముచేతనే శోభిం

చును. (థధపామగరీ, థధపపమగరీ, మొదలగునవి). దీనినిపాడుటకు, అనుభవమైయుండుట ముఖ్యము. థధపపమగరీరీ, రీమగరిసనీసధసా, సథధపపామగరిరీ, అను చోట్లు ఇంపుగనుండును. తిరువట్టూరు తాళ్ళపాక అన్నమయ్యగారు రచించినస్వరజతిలో ఆరభిరాగపువరుసలు అందముగ బోధించియున్నారు. ఆరోహణము:—సరిమపధసా. అవరోహణము:—స(ని)ధపమగరిస, సానిధపామమగరిమగరిస, మొదలగునవి. కాకలినిపాదప్రయోగము లేదు. ఈవర్ణములో జంటస్వరప్రయోగములు నిండియున్నవి గమనించిచూడుడు.

శైశికినిపాదపు అనుస్వరములను గమనించిచూడగా, ఇది 28-వ మేళజన్యమని చెప్పవలసియున్నది.

---

28. రాగము - శంకరాభరణము - ఖండ ఆటతాళము.

ప. చలమేల జేసేవు రా ? సరసకు రార సామి.

అ. జలజాక్షుడైన చక్కని సరసిజనాభ దేవా.

చ. పాపజాతి మారుడు.

ప. ; ; ; ; - సా నీ - పా - , మ - గా రీ -
చాలా - మే - , . - - . . -
సా ; - . ధ్ధరీరీ ; - స రి గ రి - రి గ రి రి |
లా ; - , . . జే ; - సె . . . . . |
నీ , - స రి గ సా । స రి గ మ - ప ధ ని సం ||
. , - . . . . । వు . . . . . ||
నీ సం - ధ ని ప ధ ని * రిం ని సం ధ ని ప - ధ మ ప గ మ రి |
రా . - . . . . * స . . . . . - ర . . . . . |
గ సా - రి స ని ధ్ధ ని - స స రి రి గ గ - మ మ ప ప ధ ని |
న . - . . . . - కు . . . . . - ర . . . ర . |
సం రిం సా , ని - ధ ని । పా , మ ప మ గ రి ||
స . . . , . - . . । మీ , ... ||

అ. సా - రి గ మ ప ధ ని * సా ధా సా ; - ప మ గ మ

. - . . . . . * జా లో - జా ; - . . . .

సా ; సా ; - ప ధ ని ధ - మ ప ధ ప - గ మ ప మ

ఊ ; . ; - డ యి . . - . . . . . - న . . .

స ని రి స గ రి - మ గ | మ ప - మ ప ధ ని - సం రిం

చ . . . . . - క్ | . . . . . - . .

సా ని - ధ ని ప ధ ని * సా, ని - సా రిం - రిం సం సి

సి . . - . . . . * సా ర - సి . - . . .

సా సా - రిం రిం - రిం గ మం గ గ రిం - సం ని ధ ప ధ ని

జా . - . . - న . . . . . - . . . . . .

రిం సా - ధ ప మ - ధ ప | , మ గ రి సా - సా

భ . - . . . - దె ఏ | , ... - వా

స ధ ప మ పా ధ ని * సా ని ధ ప మ - ధ పా మ - గ మ ।

. . . . . * .

పా , మ: గ రి - స రి గ రి - గ రీ - స ని - రి స ని - ధ ని ।

పా , ధ ని స రి- ని । ,స రి గ సా - రి గ ॥

మ ప మ - గ మ ప ధ ని - సం రిం గ రిం సిం ని . - సం రిం సం ని - రిం ।

సా ని - ధ ని సం ని ధ ప మ - గ మ ప - ని ధ ని - సం ధ ని - ప ।

ధ ని - మ ప ధ ని - గ మ । ప ధ ని - రి గ మ ప ధ ।

ని - స రి గ మ - ప ధ ని - * (చల)

చ ; ; ; ; - పా ; ; ప మ గ . - రి గ మ ।

పా ; ; ; ప . . . - - . . . . ।

గా ; మ గ గ రి - సా రి గ - రి రి - స ని ధ ప ధ ని ।

జా ; - . . - తి . . . . . .

స మా - ము గ రి - స ప | , ప మ గ - రి గా మ |
మా - - - రు | . . . - డు . . . |
| సా ; ; - మా - గా రీ సా ; - నీ సా |
| నీ సా - నీ సా - ధా ; నీ పా - ధా నీ |
సా రీ - నీ ; | ; రీ గా మా * (పా)

2. గా , మ గ రి - స గ రి రి స ని స రీ స - ని స ధ ని |
పా , - ధ ని స రి ని సా , - రి గ రి గా , - మ గ మ |
ధ పా - మ గ రి - ప మ | గ రి - మ గ రి స - గ రి ||
స ని - స రీ - గా మ * (పా)

3. పా , ధ ప మ పా , - మ గ మ పా , గ రి స ని ధ |
పా , ధ ని స రి స పా , - మ ప ధ పా , - ని ధ ని |
పా , - స ని ధ పా | , ని ధ మ పా , - ధ ||
ని స పా , రి గ మ * (పా)

4. సా , - సా సం - ప సా సం - ధ ని సం నీ - ధ ప మ - గ మ ।
థా , మా , రీ - గ మ గ రి సా - ఛా సా సా ।
నీ రీ - గా మా । థా , ని - సా , రిం ॥

సా ని - రీ సం - సా రిం - గ పు గ రి సా - రిం గ రి సం ని
రిం ని సం - ధ ని ప ధ ని - సం రిం గ పు గ రిం - సం రిం సా ని ధ ।
ప ధ ని సం - ని ధ ప ధ । పా - మ గ రి స నీ ॥
, స రి గ మ - ప ధ ని * (పా)

రాగము - శంకరాభరణము.

ఇది 29 వ మేళము సంపూర్ణగంభీర రాగము గనుక కంపితములుగల మనోహరమయిన రాగము. దీనిలో గాంధారరిషభములు కొంచెము బలపఱచిపాడవలెను. దీనియందు మధ్యమము వీలాగు గమకసారముగనున్నదని గమనింపవలెను. అవరోహణములో స థా ప మ-ప మ గ రి స ని-

గ మ ప గ రి స - అని గమకముగ రాగముముగియును. స ని ధా ప అను శుద్ధప్రయోగము అంతగా ఇంపుకాదు.

---

29. రాగము - బిలహరి - ఆదితాళము.

ప: ఇంతచొక్కసేయ యిది మేరకాదురా సామి.

అ. పంతమేలరా నాతో, వేణుగోపాల రారా యీవేళ.

చ. నిన్నేకోరి యున్నారా. (ఇంత)

ప. సా , . సనిధ - పధని - పధప మగగరి	।సరిగ - సనిధ - సా ।రిగ - సరిగపధ	॥
ఇం - - - - - త - - చొ - - - -	।క - - - - - నే ।- - - - - య.	॥
రిస - గరిస - నిసనిధపధ - మగపధ -	।రిసానిధప - ధప ।, మగరి - మగపధ	॥
యి - - ది - - మె - - - - - ర - - - -	।క - - - - - దు ।, ర - - - స - - మి	॥
అ ధధపధమగ - ధపామగరి - రిస నిధ	।పధస - రిగప - సా ।రిగపధ - సరిగా -	॥
పం - - త - మె - ల - - - ర - - -	।న - తో - - - వే ।ణు - - - గో - - -	॥

మమగగారి - సరిగసా - సనిధపా	। , - మగరిసా- రిస । నిధపధ - మగపధ ॥
ప . . . . - . . . లా - . . . రా	। , -ర. .యీ -వె . । . . . . - శ . . . ॥
సా , సనిధపధ - రిసనిధపమ - గధ	। పా , - మగరి- సరి । గప - మగరిసనిధ్ ॥
సరిగసాస - రిగపామగ - ధపాప	। సనిధ - రీసనిస । ధనిపధ - మగపధ- ॥
రీసనిధా , - గరిసనీధ - సరిగా -	। సరిగ - మగగరిస । రిగరిరీసనిధ ॥
రిసానిధప - ధపామగరి . గపధరి	। సా - నిధపా -మగ। రిసా - రిగపధరి ॥ (ఖంత)
చ. నీ , - సనిధనిపా , , ధపమగ	।రిస - రిగరిసనిధ్ । రిగ - సరిగపాధ ॥
నీ , , - . . . న్నే , , లో . . .	। . . - రి . . . . । యు. - . . .న్నా ర ॥ (సీ)
1. సా , పా , - ధనిపా , మగరిగపా	। మా , గా , రీ - । సా, రిగపధ ॥ (సీ)
2 నిసనిధపా - పధమగరి - రిగసా	। నిధ్ - సరిగ - సారి । గప - సరీగపధ ॥ (సీ)

3. సానిపథని - పథపా - మగరిసరిగ । సనిధ్ధరిసా - గరి । పమగ - థపా ,, - ॥

రిసనిథ - పథసా - పథపమ - గరిసా । సనిప - ధ్ధనిపా । మగరి - థమగపథ ॥ (నీ)

4. సా ,, - ,, థరిసనిథప - మగరిగ । పా ,, ,, - థప । మగరిస - రిగపథ ॥

సీపా - ధనిపమగ - పరిగమ - రిగమ - । రిగసరి - ధ్ధగరి - ప । మగథప - శనిథప ॥

మగరిసా - సరిగపా - మగపథసా । పథసరిగ - సరి । గమ - గగరినిథా - ॥

గరినిథా - రినిథ - పామగ - పపథథ । ససానిథప - పా । మగ - రి , గపథ ॥ (నీ)

5. పాథరి - సా ,, - పథపమగా ,, । రిగసరి ,, - . । సనిధ్ధప - సా ,, ॥

రిసనిధ్ధ - గా ,, - పమగరిథా ,, - । సనిథపరి ,, - । నిసథనిపా ,, ॥

సససా - పపపా - థనిపా - మగరి - । రిగథా - మగరిస । నిప్పధ్ధరిసా ,, - ॥

పా ,, - సా , - రి ,, - గా ,, - । మగరినిస - నిథపా - । మగరిస - రిగపథ॥

రాగము - బిలహరి.

ఆరోహణము:— స రి గ ప ధ సా

అవరోహణము:—సానిధపమగరిస.

ఇది ఔడవసంపూర్ణరాగము. 29-వ ధీరశంకరాభరణమేళజన్యము. చతుశ్రుతిధైవత మును, కాకలినిషాదమును జీవస్వరములు అయినను ఇది త్ర్యంగరాగము, అనగా, దీనిలో, పధ నిపధప ఆను చోటకైశికినిషాదము పలుకును; గాని, శుద్ధకైశికినిషాదముగనే పలికించుటతగదు. ఆరోహణము:—సరిగపధసా. అవరోహణము:—సానిధపమగరిస అని ఉన్నను, సరిగపధసానిధసా-సానిధనిపధాపమగరిస అని పలికించుట అందమునిచ్చును. రిగపధగధపామగరి అను ప్రయోగ మును ఇంపయినదే. సానిధసా అను చోట కాకలినిషాదమేపలుకును. రిగపధనిధప అను నిట్టిచోట్ల మాత్రమే కైశికినిషాదము ఒకటిరెండుచోట్ల పలుకును.

ప. సరసిజాక్షి నిన్నే కోరి చాలా మరులుకొన్నదిరా.

అ. మరునిజనకుడైన మావేణుగోపాలసామి.

చ. పంతమేల జేసేవురా.

ప. సా , ధ్సరిగగ * థాపా - గా , రి - రీ ,, - ।
, ... * సా రా - సీ , . - . ,, - ।

రిరిగగ - పగగరి - పగరిరిసస - గరిససధ్సప - । ధ్సస - ధ్సరిరి - ధ్సగ । ,రిగప - గధపగ ॥
జ . . . . . - క్షి . . . - ని . . . . - । న్నే . - . . . . । , ... - కో. ॥

రి - సరిధ్స - సరిగగ * ధపధగప - రిగరి - గగపప ।
. - . . . - రి . . . * చ . . . - ల . . . - మ . . . ।

ధ - గగప - పధధసస - పధపప - సధప - గధప - గరిస । సధ్సా - సరిగధప । గా , రిరీ - ధప॥
. - రు . . . . లు . - . . . - కొ - ఒ . - న్న . . . . . । ది . - . . . . । రా , . . - . ॥

అ. గరిస - ధ్సరిగగ * ధధపపధ - ధపగప - గపధ ।
. . . - . . . . . * మ . . . . - రు . . . - . . . ।

గపగగ - రిరిసస - రిరిస - గగరి - పపగ - ధధప । పాగ-గగరి - గప । ధస-ధసపధ-గగ॥

. . . . - ని . . . - . . . జ . - . . . - న . . । . -కు . . . - డయి । . . . . . - . . ॥

పప-ధధసా ,, * ధధరిరిస - గరిగ - పగగరి ।

. . . - . నా ,, *ము . . . . - వె . - . . . . ।

రిస - రిగరిసధప - ధసధపగరి - గగపపధధ । సధరిసాసస - పగ । ధపాప - గరిరిస ॥

. . . - ణు . . . - గొ . . . . . - ప . . . । ల . సా . - . . . । . . . - మి . . . ॥

స - రిధసపరిరిగ * ధపగగ - రిగపగ - గరిరిస ।

. - . . . . . *

రిధ్ధసస - రిరిగగ - ససస - రిరిరి - గగగ - పగధ । పపగగ - రిరిసస - । రిరిగగ-పా-ధ ॥

ధపగరి - రిగగపపధా - పగపధస - పధసస ।

రిరిరిగ - రిరిస - ధపధరిరి - ధసస - పధధ - గపప । రి - గపధగరిసా । ధప - గధపాగరి॥

స - రిధాసరిగగ (స)

చ ;; - ; ; * పాగా - పా ,, - పా ,, - ।
;; - ; ; * పం - తా ,, - . ,, - ।
గపథస - థపథగ - థపాపగరి - పగాగరిస । సరిగరి - గథపగ । రిరిగగపా , - థ ॥
మె . . - . . . - ల . . . . . - జె . . . । సె - . . . - । . వు . రా , - . ॥
థప - గరిగ - సరిగ *
. - . . . - . . . * (పం)

1. థా ; ; - పా ,, - థాపాగా ,, - థా
పాగాగారి ,, - పాగారీరీసా । ,, - గారీసా । థాసా ,, - పా ॥
థాసా - రీగా (పం)

2 పాథథపగపా - గపగరిగా - పగరిసరీ ।
సరిసథ్థరిసగరి - పగరిసా - థథపగరీ - గ । పథసే - థరీసాథ - । పగథపాగరి-స ॥
రిసా - థ్థసారిగ (పం)

3. రిగథపథ - గపరి - పగగరిరిస - రిథ్థససరిథ్థ ।
రిథ్థసస - రిరిగగ - పగథపగరి - గపథసే - రిగ । పథసేరీ - థథరీసే । థపథ - గథప - గరి ॥
గసరి - థ్థసరిగగ (పం)

4. ధధపగరిగ - ధధపగధపగరి - పగరిసరి - ధ ।
గరిసధ - పధసధ - రిరిస - గగరిపపగ - ధధప । గపగగా - రిరిస । రిరిగగపా , - రి ।
గధపగగరి - సరిగసధ - రిగపధస - పధసరి ।
గపగగ - రిరిసధ - గరిగ - సరిధ - రిసధ - పధగ । ధపా - గగరిరిస । , - గరిసధప - గరి ॥
స - ధారి - ధసరిగ (పం)

రాగము - మోహన.

ఆరోహణము:—సరిగపధసా.

అవరోహణము:—సధపగరిసా.

ఇది 29-వ మేళమంచే జన్యమని చెప్పవలెను. తీవ్రధైవతమును, అంతరగాంధారమును వంచి కంపిత గమకముతో పాడవలెను. దాటువరుసలును చాలఉపయోగపడును. ఇది బోడ

31. రాగము - హంసధ్వని - ఆదితాళము.

ప జలజాక్ష! నిన్నెడబాసి చాలా మరులుకొన్నదిరా:

అ. చెలియ నేలరావదేమిరా? చెలువుడైన శ్రీవెంకటేశా.

చ. నిసాటిదొర నేగాన.

ప	గారీ - సా ,, ని సరిగ - రిరిసని	। సరిససనిప - నిప । రి - పా నీ - సారి ॥
	జాలా- జా ,, అఅఅఅ - నిఇఇఇ	।నెఎఎఎఎ- డఅ । అ - బా ఆ - సీ ఇ ॥
	గరిస - నిసరి - పనిసరిగప - గనిపా	। సనిసరీ - సనిప । పగారి - సారీ ॥
	చఅఅ- లఅఅ - మఅఅఅఉరు - ఉఉలు	। కొఒఒటి- నఅఅ। అదిఇ - రాఆ ॥
అ	పగరిస - నిసరీ - గారిరి - ససనిప	। నిసరిగా - సగరి । గపాని - సా ,, ॥
	చెఎఎలి-ఇఇ యా-ఆనెఎ - లఅఅఅ	। రఅఅఆ - వదెఎ। ఎ ఏమి - రా ,, ॥
	రిసని - పనిసరిగ - సరిగప - గరిసని	। రి రీ - సనిప - పగ । , రిసని - పనిసరి ॥
	చెఎఎ. లుఉఉవుఉ-డఇఇఇ-నఅఅఅ	। శ్రీ ఈ-వెం - కటే। , ఎఎఎ- శఅఅఅ ॥

గారిగ - రిసరీ - నిసరిగ - రిరిసని | రీ - నిగరి - నిసరి | ఫనిసరి - గా, - ప ||
గరిసరీ - గపని - రిగప - నిసరిగప | ఫనిసరి - గపనీ | రిగపని - సా ,, ||
రిరిసనిసా - నిగరిసని - పనిసరిగ | పానిసా - రిగరి | పనిస . రిగరి - నిరి ||
గపగరిసని - సరిసని - పగరిగపని | గరిసనిప - రిస | , నిపగారిసరి ||
చ. నీ ;; - సారీ - సనిప - పగరి | గా , - గరిసరి | రిసని - సరిగాప ||
నీ ;; - సాఆ - టిఇఇ - దొఒఒ | రా , - అఅఅనే | ఎఎఎ - గఅనా అ ||
1. నీ ,, - పా , గా , రీ - పా - నీ | పా , - రీ , - నీ | , సారీ - గాప ||
2. నీ,,గరిస - రీగరిసని - ఫారిని | , గరిని - ఫనిసరి | , రిగ - నిసరిగప ||
3. నిపగరి - నిగరిని - ఫనిఫపనిరిసగ | రిగపని - పసనిరి | నిగరి - నిరి - నిపగ ||
ఫనిసరిగ - గపనిసరి - రిగపనిస - ని - | గరిసనిప - రిసని | పగరి - నిసరిగప ||
4. సా ,, ;; నిరిసని - పగ - రిసరిగ | పా ; ; - సని | పగరిస - రిగపని ||

సరి - నిరినిపగప - రీగపగరిస | రిస్ - గరిపగరి | రిగపని - సా ; ||
నిపగపా , - రిగపనీ - గపనిసరి | పనిసరీగ - నిస | నిగరిరి - నీపని ||
గరీ - నిసరి - పగా - రిసని - పనిసరి | సా , పా , - నిప | గరిస - నిసరిగప ||

రాగము - హంసధ్వని.

ఆరోహణము:—స రి గ ప ని సా.
అవరోహణము:—సా ని ప గ రి సా.

ఇది చౌడరాగము. 29-వ మేళమగు శంకరాభరణజన్యము. దీనిలో గాంధారమును కాకలినిషాదమును రాగచ్ఛాయాస్వరములు. దీనిలో దాటుపరుసలు ఇంపైనవి రామస్వామి దీక్షితులువారు దీనినికల్పించిరని ఒకవదంతి. ఆరోహణము:—సరిగపనిసా. అవరోహణము:—సనిప గరిసా. వక్రదాటులు ముఖముగ ఉపయోగింతురు. సగరిప, గరిపస, పరిసని, పగరిస, నిగనిపగరి పరిసని, పరినిసపరి, మొదలగునవి.

82. రాగము - అఠాణా - అటతాళము.

ప. సామి నిన్నే కోరియున్నదిరా మాసరసాక్షీ నీకైన చిన్నదిరా.
అ శ్రీనున్నహా మేరుసమాన ధీరుడైన శ్రీఉగ్రపాండ్య భూపాల గానలోల
చ. నీరాక కెదురుజూచుచున్నదిరా.

ప ,,,, - ,,,, - సా ,, - సనిపా - ధాధా ।
- సా ,, - అఅఆ - మా ఈ ।

పధపస - పనిపా - ధధపా - మధపమా పమగ । గమప - ధధపపా । మ - పసనిసనిధని ॥
నిఖిఖిఖి - ఖిఖిఈ - న్నె ఎవే - కొఒఒఒ ఒఒఒ । రి ఖి ఖి - ఖిఖిఖియా । ఉ -న్న అఅఅది ఖి॥

సా - స ధప - మపని - స రిస స నిప - ధధపమ - పస ।
ఈ - రఅఅ - మఅఅ - సఅఅఅఅఅ - రఅఅఅ - సఅ ।
ధా - పమధపా - మరిమరీస - నీసరిస - మమ । రి - సపమ - ధధప - స । ని - రిసని - ధా,,॥
ఆ - శ్రీఖిఖిఈ - నిఖిఖిఈఖి - కైఖిఖిఖి- నఅ । అ - అఅఅ- చిఖిఖి - న్న । అ- అఅఅ-దీ ,,॥

అ పమప - గామపని - పా , , - పధపపమగ - మప ।

• ఇఇఇఇ - రాఅఅఅ - శ్రీ , , - వ ర్ ర్ ర్ ర్ - మఅ।

మా , , - గమపధపథా - పధమపామ - పస ని । థాప - మాపగమ । రీస - నిసరిమరి ॥

ఫ్లో , , - మెఎఎరుఉసా - మఅఅ ఆఅ - నఅ అ। ఆ అ - ధీ ఇ రు ఉ ।ఊఉ-డఇఇఇఇ ॥

పహనినిసా , , - ప నిసరీసి ని స థా నిసి ।

ఇఇ ఇఇ నా , , - శ్రిఇఇ-ఈఇ - యు ఉ గ్రాఅఅ ,

మగమరీసి - నిసరీనిసి - సి థపమ - రిమపని । సరినిసి - నిప థ థ । పమరి -గమరిసా ॥

ప అఅఆఅ - ండ్యఆఅఅ - భుఉఉఉ - పఅఅఅ । లఅఅఅ - అఅగఅ । అఅఅ - అఅనలో॥

, మరి - పమ - నిప రి - } సానిపధపమపగామప

, లఅ - అ అ - అఅఅ - } నీనెరతనములకా చెలి

థా - పసనిథా, - పధని సి - రి స ని - థాపమ పసా - నిసథా । ప - మపగమమ్మ రిస ॥

దా , - తగునుదా, నిసుగుణ-ములను-నేబొగ । డజా- లసుథా మ। - తివగునిన్ను తల ॥

రిసీ సం - రిమ పా . , ఫ ని.స రీ స - గామప మధ ।
చిచాల- మతిమీ - రినినుతోడి- తెమ్మనె రార ।

పసా - నిరీసం - గమరిసా - రినిసం - థానిసం - రి । సా , సనిపథా । పసా - సపామ - గ ॥
ప రా-కుజేయ-తగదు రా - నిజము- పల్కితి - ని । రా -యికబీరా। న రా - ర ధీర- సు ॥

మ రీ స - రిమపని
ముమార - న రవర } —సామి.

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

, , , , - , , , , , నీసా - సనినిధ - నీసా ।
నీ-ఈ - ఇఇ ఇఇ - రాఆ !

మపనిసం - రిసనిప - ధధపా - మపసథాప - మధ । ప - మాప - మగగమ । పథా-ఫసనిసా॥
ఆ అఅఅ - కెఎదుఉ- రుఉఊ -జూఉఉఊఉ-చుఉ । ఉ - ఊ ఉ - ఉఉచుఉ ।ఉఊ-న, అఅఆ॥

రిసథాప - రి మ ప
దిఖ-ఈఖ - ర అ అ } నీర॥

6

1. పా , , - సా , , - , నిసా, , - థా , ని - సా ।
   నీ , , - వే , , - , ఘన , , - యో, గ - శా ।

   , , నీ-రిసా - , , పా , , సా-నీపా । మా-గా , మ-రీ । , , - సా-రీ-సా ॥
   , , లీ వీ నీ- , , వే , , రా-సీ కా । శీ-ఖా , మ-ణీ । , , - వా-నీ-చా ॥

   , , - రీ.మాపా
   , , -లా-పీ నీ } నీర ॥

2. సాని థాప-మ పథాప-మ పమగమ-రీ -మప ।
   ఆట-పాట-పలు నేరు - పులకుమరి-సూ-టిప ।

   ధప-సి నిథా ప-మ పసనిస - గారిసనిస రిస । నీస థా-నిసరి । సానిప-థాపమ ॥
   లుకు-లకు మేటి-మిగులయల-బోడి కనిమిషవ। ధూటు లెల్లసరి। సాటియు-కారని ॥

గారిసా - రిమప
నాటిప - ల్కు-దుర } నీర ॥

3. పనిప-మ మగమ ప-ధ పమ-గమ రిసని-సరి స-మ ।
ఖరగ-రిమవియగు-మరుని-శేరముల క-దరిబె-ద ।

రిపమప-ధధ ప-మ పసనిసి-పని సి రి సి -మగ మ । రిసి రిసి ని-ధనిసి। రిసి ని-ధ పమ ప ।
రిపదరి-విరహా-మను తప న-కిరణముల- కలసి।తరుణి నిను-దలచు। తరుణ-మిదియంకను ॥

గమరి రిస - రి మ ప
నల్లమ్ముతగ-దనుచు } నీర ॥

4. పాపా-మ ధ ప మధప - మా , ప-మప గామ ప ।
పాపా-త్తుడగు మరుని - బో , ధ-నకులోబడి ।

ధా , , - , , పధ పసని ధా ప - మధపమా -రి । సా నిసి ని ప ధ ప ।
వ , , - , , చ్చిన మలయమారు-తుడు తన కా-వ్పు । డౌ యనలు-నిగుణ ।

మ ప-గా, మ రి స ॥
మును-చే, కొనెను ॥

నిసరిమ ప-థాధ-మ పనిసా సం - నిసం రినిసం ।
సుఖకరము-లైన - మృగ మదాది-సుమసుగంధ।
థాని సం-యే గాయరిసం-రి నీసం-థా - ప-మపని । సా , సని పథా । , పమ ప గా - , మ ॥
ముల్ హిత।వు లేదనుచు-ను శయ్య-పై బో-రలుచు । సా , రెకును ని।,న్ను మదిలో-,ద॥
రినిసా , - రిమ ప
లచుచుక్-నచె లి } నీర ॥

రాగము - అఠాణా.

ఆరోహణము:—స రి మ ప ని సా.
అవరోహణము:—సం ని సం ధ ప మ గ రి స.

ఇది భాషాంగరాగమనియును దేశీయరాగమనియును, సంపూర్ణస్వరూపముగలదని యును చెప్పియున్నారు. కాని యీరాగమునకు ఒకరీతిగనే ప్రయోగమున్నదనలేము. దీని

యందు సాధారణముగా వాడుకలోనున్న మూర్ఛనలు అభ్యాసముచేతనే తెలియదగినవి. దీని యందు రెండునిషాదములును, కొన్ని సమయములలో అల్పముగ సాధారణగాంధారమును పలుకును. ఈరాగమునకు సాధారణగాంధారచ్ఛాయయు ఉన్నది. ధైవతము తీవ్రముగను కైశికినిషాదమునువచ్చు వరుసులు దీనియందుండుటచేతను, తక్కినస్వరములు శంకరాభరణమును అనుసరించి పలుకుటచేతను, దీనిని 28-వ మేళములోను 29-వ మేళములోను జన్యమనవచ్చును. అట్లయిన, ఒకరాగమునకు రెండుమేళములుండునా అనుసందేహము కలుగవచ్చును; కాని, భాషాంగరాగములను చూచితిమేని అవి సామాన్యముగ మిశ్రరాగములయియే యుండును. అనగా ఇరుగుపొరుగుమేళములస్వరములు కలసియుండును. "రిమరిగరిసధా, రిమగగరిసనిధా" అనుచోట్లసాధారణగాంధారముకలసియే వచ్చును. "గషధసా" అనుప్రయోగమును కలదు. కాని, మొత్తముమీద ఆలోచించినయెడల, రాగమూర్ఛ, నిసధాపధనిపధమప, సపనిసధా, అను మూర్ఛనాప్రస్తారములలోనే రాగముశోభించుననుటయు, అనుభవముమీదను మంచి గురుశిష్య పరంపరమూలమునసే తెలియదగుననుటయు, నిస్సందేహము. ఆరోహణము:—స రి మ ప ని సా,

అవరోహణము:—సని ధా ప మ రి గ సా. ఈవర్ణములో దీనిముఖ్యప్రయోగములు గమనిం
పుడు. సనిధా, నిసధా, సధా, పధనిపధమపగా, అనువరుసలలో కాకలినిపాదముకాదు, ఋష్టమ
యొక్క తగ్గుశ్రుతియే పలుకునట్టిది. నిసధా అనుప్రయోగములో ఈశ్రుతిబాగుగపలుకును.

---

33. రాగము - బేగడ - ఆదితాళము.

ప. ఇంత చలము జేసితే యేమని తాళుదురా?
అ. ఆంతరంగుడని మోవి ఆన వచ్చితే, నాతో
పంతమేలరా? శ్రీ వేణుగోపాలబాల! దాసపరిపాల!
చ. పగవారి బోధన విని.

ప. ధపమా,-గరిస - రిని ధధ పప సా। సా-సని గరిగా । మా , మ-గరిగమ ॥
ఇఇఇం ,-తఅఅ- చఅఅఅఅఅలా । ఆ -ముఉఉఉజే। సీ , తె-ఎఎఎఎ ॥

పామ-ధాప -సనిధప - సనిధనిసా। పధ ప-నీ ధాప । మాగారి - గమప ॥
ఏ ఎ -మాఅ-నిఇఇఇ - ఇఇఇఇఇతా। అఅఅ-శూఉఉ । దూఉఉ - ర అఅ ॥

సాధధప నినిధ - మపధనిధప-మా। గరిస -మగమరిగ।మప - పధమా ; ॥
అ ం ం ం-తఅఅ - ర ం ం ంగుఉ-ఊ । డఅఅ-ని ఇఇ ఇఇ। ఇ ఇ -మొఒవీ ; ॥
పధా-ధపమ మపా-పమగ-రిగమప। మధాప-సి నిధప। సి ని ధని-సా ; ॥
అఆ -నఅఅ -వ ఆ -అఅఅ-చిఇ ఇఇ। ఇ ఈ ఇ-లెఎఎఎ। నఅఅఅ-తో ; ॥
ధనిస- రీ సి-గ రిగమ-గమరీ పమ। రీ , -రి సిస ధధ। ప-సాని-ధనిసిరి ॥
ఘం ం-తాఅ-మెఎఎఎ-ఎఎలా-అఅ। రా, -అఅఅ శ్రిఇ। ఇ-వేఎ-ణుఉఉఉ ॥
రి సా-నిధపా-ధమ-గారి-గమపధ । పసా - పధప నీ । ధప మగరి-గమప ॥
గొఒ-ప అ ఆ-ల అ-దాస- పఅఅఅ । రి-ఈ - ఇఇఇపా । అఅఅఅ-లఅఅఅ ॥
థాపమా-ధపమగరీ-గామపధ । మగారిసని-రిస । , రినిధప - ధ - సస ॥
నిరీస-గరి-పమా-మగరి-గమపధ । ప - నీ-ధపమగరి। గమపధ-పా , - మ ॥
గరిసా, - గరిగమపమ - గమపధప। సాని-రీసి-రిని । ధప-సినిరిసి-గరి ॥
మమా-గరిసి-నినీ-ధపమ - గరీ - స। పసారి-నిధధప । ,మగ-రిగమప ॥

చ. మామా ; - పా ; ; - మపధా । పాధని-ధనిధప । మపగామ-రిగమ ॥
పా .గా ; - వా ; ; - రి ఇ-ఈ । బోఒఒ-ధఆఅఅ। నఅఆఅ-విఇని ॥

1. పా , మాధమాగరీ - సానిధా । పా, సాని - రిస। గా,రీ-గామ ॥

2. పమపధపామ-గరి - సనిరిసా - రినిధ। పధప-సాని-రిస । గరిగమపా - మప ॥

ధమాగరిస-గరిగమపమ-ధాపసని। రిసాని-పధనీ । ధపమగా - రిగమ ॥

3. మగమపధ-మగపమగరి-గమప-ధప। మగరి-పమగరిస। నిధ-ధరి-సనిగరి ॥

సమగరి-పమగధప-సనిధరిసుగ । రి-సరినిరిస-పధ । మధప-గమరిగమ ॥

4. నీ ; ; ధపధ - మాపగరి - గమ । పా,-మపధ-మధ। పమగరి - గమపధ ॥
నీధపామ - పధపామ-గారి - పమ । గారి-సానిధప । సాని-గరిగా , ॥

రిసమగా-మగరి-పమా-పధధ-మగ । పమ-మపధప-సా। నిధాప-సనిరిస ॥

గరిగమా-గరిస-సనీ - ధపప - సని । రిసా - నిధప-పా। మగరి - సగరిగమ ॥

రాగము - జేగడ.

ఆరోహణము:—స గ రి గ మ ప ధ ప సా.

అవరోహణము:—స ని ధ ప మ గ రి సా.

ఇది 29-వ మేళము. సంపూర్ణగంభీర రాగము. గమకకంపితములుగల మనోహారమయిన రాగము. దీనిలో గాంధారరిషభములు కొంచెముబలపఱచిపాడవలెను. దీనియందు మధ్యమము వీలాగుగమకస్వరముగనున్నదని గమనింపవలెను. అవరోహణములో సధాపమ-పమగరిసని-గమప గరిస అని గమకముగ రాగమునుగియును. సనిధాపలను శుద్ధప్రయోగము అంతగాఖింపుకాదు.

---

32. రాగము - పూర్ణచంద్రిక - అటతాళము.

ప. ఇక నేలనే వానితో చెలిమి ఖంతిరోచాలు పొమ్మన జే.

అ. అకటా, నన్నీలాగు మోసముజేసిన ఆదివెంకటేశ్వరుడుకాదటే.

చ. పగవారి బోధన విన్నవాడేకదా.

ప. , , , , - , , , , , - , గమా - పా , , - పమగమ ।

, , , , - , , , , , - , ఇకా - నే , , - ఎఎఎ ఎ ।

రీ , , - గమప పమ రి- ప మ రి గ మ రి-సరిసస । ని ఫ- ధ్ రిసరీ రి । గ మప-రిగమప-ధ॥

లా, , - నెఎఎ ఎఎ ఎ- వ అ అ అ అ-నిఇఇఇ। ఇఇ -తో ఒఒఓఒ । చెఎఎ -లిఇఇఇ -ఇ॥

స్తా మ-గమ రిసరి - గమ పప మ రి-గమపమపా ।

మీా ఇ -ఇ ఇ ఇఇఇ - ఇ ఇ ఇఇ ఇ ఇ-త ఇఇఇ ఈ ।

ప మ రిగమపధా - పసాసం ని ప - ధపా మ గమ। రిసాసని ఫ-ధ్ రి ।స రి-గ మ ప మ రీ ॥

రొ ఒ ఒఒఒఒ ఓ -చఆఅ అ అ - లుడూఉఉఉఉ ।పొ ఓఒఒఒ-మఅ । అఅ-నఅఅఅఆ ॥

అ. పమ గమ-రి సరీ - సం సనినిప మ-ప మ గ మ రి గ ।

వెఎ ఎ ఎ-ఎఎవ్ - అఅకఅఅఅ -టఅ అ అ అ అ ।

మపధపామ-పసనిపామ-రిగమ రీ స ని ఫ। ధ్ రిసరి గమ-రిగ । మ ప మ రి-స రిగమ ॥

నకకకక-నిఇఇఇ-ఈఇ -లఆఅ ఆగు ఉఉ । మొ ఒఒఒఒ ఒ-సఅ । అముఉఊ-జెఎ ఎఎ ॥

పధ పస-సా , , - , సం ని ప రీ-సం రిగ-మరీ ।

సిఇ ఇఇ-నా , , - , అ అ అ ఆ-నిఇఇఇఇ-ఈ ।

పమగమరీసని-ప రిసస ని ప-మధ పపమ రి । గమ ప - రి గ మ- స రి। గమ-పధ ప రిసా ॥
వెం ం ం ం ం-కఅఅఅఅఅ-ఔ ఎఎఎఎఎ । శ్వఅఅ - రుఉఉ -డుఉ। ఉఊ-గఅఅఅ ఆ ॥

నిప మ-గమ రిసరి
అదఅ -ఔఎఎఎఎ } గామపమరి - గమరిసనిప

రీరి-పసాస-పమరిగాగసరిగమపమరి । గమపధా-ధసని । పామ - గమరిసరి ॥

గమపధ-పా , , - పమరిగామపధ-పసాస ।

రిసరిగామ-రిసగమరిస-సరిససనిప-పమ । గమరిగ-మపధప । రిసా-సనిప-సని ॥

పామ-గమరిసరి } , గ మా పా ॥
} , ఇ కా నే ॥

చ. , , , , - , , , , - , ప పా-సా , , - స నిపా ।
, , , , - , , , , - , ప గా-వా, , - అఅ ఆ ।

ఢా , , - సనిప మగ మరీ-సరిగ మప మ-గ మ। పా , - పస నిప -రి। సా , రిసనిప-స॥
రీ . , , - ఖిఖి ఖి ఖి బొ ఒ ఓ-ధఅ అ అ న అ-అ అ । వి , - నఅఅఅ-అ।వా,-డెఎఎఎ-గ ॥

రిపమ-గమరిగమ - } ,
అఆఆ -.దఅఅఅఅ - } , పగవా

1. పా , మా , గా - , , మా - రిసాస్నిపా । సా , , - , , సా । నీపా - మాగా ।
మారీ-గామా - , (పగవా)
2. పాధప-సనిపమ-పా , ధపమగమరిసనిప
సా , పమరిగా-మపధ-పసాస - రిగమరిస । రిసాసనిప-ధప । , మగమ - రిసాస ॥
3. ససని-పధపసని-పమరి-గపమరిగ-మరిస-రి
సరిగమ-పమరి-సరిగమప-సనిప-రిసరిగమ । పమరి - గమరిసని పమరి - గమరిసని ॥
ప్రరిస - పమరిగమ - , (పగవా)
4. సరిగామ-రిగమపామరి-గమరిసనిప-రీ
సా , , , , - సనిపధా-రిసరిగమరీ-పమ । రి - ధపమరీ - గ । మప - సరిగమపా ॥

పథపసాని-పథనిసారి - సరిగామరిసని

పరీరిసనిపసాసనిప - థపామగమ- రిగ । మపససానిపస । పసారిరిగమ ॥

రిసనిపమరిగమ - , (పగవా).

రాగము - పూర్ణచంద్రిక.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ప థ ప సా.

అవరోహణము:—సా ని ప థ ప మ గ మ రీ స.

ఇది 29-వ మేళమగు ధీరశంకరాభరణమునందు జనించినది. వక్రషాడవరాగము. ప నిపప అనుస్థలములందు నిషాదము తగ్గునేగాని శైశికిగాఁ బల్కుట పొరపాటు. ఈవర్ణము నందు సర్వత్ర రాగమూర్చనాప్రయోగములు వచ్చియుండుటను గమనించి పాడవలయును. పాడి అలవాటుమీఁదనే లక్షణము తెలిసికొనవలయును. రి గ మ రీ రి రి గ మ ప పా గ మ రీ ప థ ప సా రి గ మ రీ అనునవి ఇంపైన వరుసలు.

ప. సామి నిన్నే కోరినాను, చాలా దయజూడర.

అ. భూమి వెలయు శ్రీవేంకటేశ.

చ. పామరజనపావన.

ప సా ,, - ,, సనిసీ - పమగమ - పని । పమ - నిపమపమరి - । సరిగమ - పాధని ॥
సా ,, - ,, మి . . - ని . . . - న్నే । . . - కో . . రి . - । న . . . - ను ॥
సాసనిప - పపమ - గమరి - సరీసా । గమపనిపా-సని । పమరిస - గమపని ॥
చాలా. - ద . - య . . - జూ . . . - । డ . . . . - రా । . . . . - న . . . ॥ (సా)

అ. సనిప-నిపమ-పమగ - మరిస - నిసగమ । రిస - నిసగమ - పమ । పా ,, - ,,,, - ॥
భూ . . . మి . . వె . . - ల . . . - యు . . . । . . . - శ్రీ . . . . . । . ,, - ,,,, - ॥
నిసరిని - సనిపా - పమగమ - పనిసరి । రిసా - సనిప - నిప । , - పమప-గమపని ॥
వే . . . . . - క . . . - . . . . । టే . - . . , - శ . । , - . . . - . . . ॥

సా, రిసని - పనిపపమప - గమపని | పసాసని - పనిప | , పమప - గమపని - ॥

పసా - సరీ - రిమా-పమపరిస - రిరి | , ససని - పనీప | పప - గమపాధని ॥ (సా)

చ. పా ,, - పమ - గమపామా- పమమరి | సా ,, - ,, నిని | ప - పపమ - గమపని ॥

పా ,, - . . - మ . . - ర . . . | జ ,, - ,, న . | . - పా . - వ . . న॥ (పా)

1. పా ,, - ,, - మా ,, - ,, రీ ,, | ,, - సా ,, - నీ | సా , - రీగామ ॥ (పా)

2. పా ,, - ,, పమ - గమపమ - గమమరి | సా ,, - ,, రిస - | పమ - నిప - గమపని॥

పసాసని - పనిపా - పమప - గమపని | సరీససని - పని | , పపమ - గమపని ॥ (పా)

3. పాపా-మపగమ-పా ,, - పా ,, - | మామా-రిసరీ | రీ ,, - సా ,, - ॥

సారిస - మారిస - పామ - నీప - సా | నీ - రిస - మారిస | రీస - సాని - నీ ॥

స-పామ-గమపని-సరీసని - సరీసరీ | , పనిపపా - సరి | సప - రిగమపని ॥ (పా)

4. పామ - పామగమ - పామ - గామరిస | రిస - రీససని - | పాని - సారిసని ॥

సారిగామ - గమపామ - గామపా - | సారిసారిసని | పానిపానిపమ - ॥

మాప - మాపమగ - గామ - గామరిస । పామ - నీప - సా̇ । ని - రీస̇ - సా̇నిప- ॥

'సా̇రిసని - సా̇రిససా̇ - పానిపమ । పా - మారిసని̇ - ప̣ । ససా̇ - మామపని ॥ (పా)

రాగము - నాట.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ప ధ ని సా̇.

అవరోహణము:—స ని ప మ రి స.

ఇది 35-వ మేళము. దీనిని నాటరాగమని వాడుట గలదు. సంపూర్ణౌడవరాగము. దీనికి రెండు గాంధారములును, రెండు నిషాదములును వచ్చును. కాని దీనికి శ్రుతిభేదానుభవమావశ్యకము. ఈరాగము మనదేశమునందు "మల్లారి" అనుపేరట నాగస్వరమున విని విని జనుల కలవడిపోయియున్నది. దీనికిఁ గల షట్శ్రుతిరిషభమును శుద్ధముగాఁ బట్టవలయును. షట్శ్రుతి ధైవతము దీనికి ప్రధానము. గ మ ప ని ప మ గ (సాధారణగాంధారము) అనునది "గ మ ప ని ప మ రి" అని త్రిప్పునపుడు కైశికినిషాదముగనే పల్కును. సులభముగాఁ జూచుతరి నిందు ఆరోహణమునందు కాకలీనిషాదమును, అవరోహణ మణఁగెడి ప్రయోగములందు కైశికి నిషాద

మును వచ్చుచున్నవి. పాడెడియలవాటుచొప్పున స గ మ ప ని సా, సం ని ప మ గ గ మ ప ప ని ప మ గ మ ప మ గ మ రి స అనునది క్రమముగు సంచారము.

---

36. రాగము-కల్యాణి-ఖండ-ఆటతాళము.

ప. వనజాక్షీ నిన్నే కోరి వలచి వచ్చి యున్నది రా.
అ. మునసిజుని కన్న చక్కని మాకస్తూరి రంగసామి!
చ. చిరునవ్వు మోమున.

ప. సాని - ధ్ని సరిగ * పామా - గా , రి - రీ	।
ఆ . - - - - - - * వానా - జా , . - ఆ ;	।
గ మప - గరిసని ధ్ - రిసారి - ధ్గరి - గపమరి	।
క్షీ . . - - - - - - - ని . . . - . . . -	।

10

గమపధప - మనిధ। ని - పాసుగ - ధమగ |
నె . . . . - . . . । కొ - . . . . రి . . |
రిసని - ధ్ధనిసరిగ * ధపమ - రిగమపధప - మనిధ |
. . . - . . . . . * వ . - ల . . . . . |
నిపమ-గమపధని-సనినిధప-ని ధమపగ-ధ మ |
చి . . - . . . . .-వ. . . .-చ్చి. . . .-యం . |
గరిసని - ధ్ధగరి - ప । మగరిసని - ధ్ధరిస |
. . . . - . . . . - । . . . ఁ - నది . |

అ. రీ , - ధ్ధనిసరిగ * మపనిధప - మపధపమ - మప |
రా, - . . . . . * మన . . . - సి . . . . - . . |
ని ధ - గమపగరిస - నిధమగరి - పమగరిసని రి |
జు . - ని . . . . . - గఁ . . . - న . . . . . చ |
ధ్ధనిసరి - నిసరిగ। పమగమ - పధధని |
. . . . -క్క . . . । . . . . . - . ని . |

ప ధనిసం - ధనిపా * ని ధసంనిసం - ధనిసంనిసం - గరిసం |

శ్రీ. . . - . . . * మ . . . . - క . . . . - . . |

మంగరిసం - నిధనిసం - గరిసంసని - నిధప - గగధధ |

స్తు. . . - . . . - రి . . . - . . . - రం . |

నిని - సంపారి - నిధ । ధధమగ - ని ధమగ |

. . . - గపా. - . . । . . . . - మి . . . |

రిసని - ధ్నిసరిగ * మా, - గపమపాధ - గమప |

:. . - . . . . . * |

నిధప - నిధా - పమధమగరీ - పమగరిసని - ధ్ |

రిన్ని - ధ్నగరి - పమగ । మ - గరినిధా - సని |

నిధపమ - గమపధనిపా - ధపనిధ - సనిరీ - ధగ |

రీ - మంగరిసని ధరీసానిధ - సనిధప - నిధపధ |

మపగా, రిరిస । , సాఁరీ - నిధమగ |

. రిసని - ధనిసరిగ * (వ) |

చ. ; ; ; ;-సనిధప - గా , రి - గమపధ |

.; ; ; ;-చి .ఱు. - నవ్ ,వు - . . . . |

హా , - గమపధప - మ పధధనిని - సనినిధప |

. , - . . . . . - మొ. . . . . - . . . . . |

మ పధనిపా - ధని - । స - ధసనిసా - సని |

ము. . . ఊ - . . - । - . . .నా - . . |

ధపమ - గమపధని *

. . . - . . . . . * (చి)

1. రీ ;; - సా ;; - రీసాసీ - థా |

నీపా ; మాథామా - గారి ; నీ

సారీగా - సా । రీ - గామా - గా

మా - పాథానీ * (చి)

2 ధాప - మపగమాప - గధమగరి - పమాగరిసి ।
సరిగప - మగరి - సిరిరి - ధగరి - పమమగ - నిధ ।
ధగరిసినిధ - ధనిధ - । మగ - ధమగరిస - సం ॥
, నిధసి - పధని * (చి)

3. మనిధమప - గపమపా , - ధగ - ధమగరిస - సిరి ।
, రి - ధ్నిసరిరి - ధపగగరి - నిధపమ - గమప ।
ధధనినిసం - ధగరి । సిని - ధరినిధపమ ॥
గనిధ - గమపధని * (చి)

4. ధానిధమగ - ధమగరి - మగరి - నిధా - గరి ।
మగ - నిధ - గమపధని - పధమగధ - గపమనిధ - ని ।
సం - ధనిరి - నిధమ - ధ । మగరి - సిరినిస - ధ ॥
ని - సరి - గమపధని * (చి)

5. పమగా - గరిరిస - రీరి - స్నిసరి - నిధపమగరి
సా, ధ్గగరిస్ని - ధ్గరీరి - ధ్గరీరి - ధ్గగరిపమ
మాపగరి - నిధ - గ । మపధని - సా, రి
గపు - రీగమపధ - గామపధని - పాధమప - ధ
నిసా - ధగరినిధ - గరిమగరిస - గరిసని - సరి
నిధ - రినిసధనిప । ధమగ - రినిధధ
మీ - గమాపధని * (చి)

రాగము - కల్యాణి.

ఇది సంపూర్ణరాగము. 65-వ మేళకర్త. మేచకల్యాణి యనియును శాస్త్రోక్తనామము గలదు. ఈరాగమునందు శాకలినిషాదము కొంచెము సయముగాఁ పట్టవలయును. గాంధారము మిక్కిలి తీవ్రము. ప్రతిమధ్యమరాగమైనను దీని వక్రప్రయోగములవలన నిది చక్కఁగాఁ దెలియును. ఉదాహరణము:—స్ని గరి, స్ని రి స్ని, స్ని స రి గ మ ప ధ ని సా, గ రి గా రి ని ధ ప

మ గా గా రి ని రి గ గ ధ ధ ని ని సా అను జంట ప్రయోగములనగలనగూడ శోభిల్లును అను భావము చేతను గీతకీర్తనములమూలమునను తక్కినవిషయము లెఱుంగనగును.

---

37. రాగము - కల్యాణి - ఆదితాళము.

ప. వనజాక్షీరో! ఈ విరహమోర్వనే; వాసుదేవుని తోడితేవే.

అ. వినవే, నాగపురమున వెలయు సౌందరరాజును.

చ. నిలుపరాని మోహ మాయె.

ప సాసా - సారిధ - రిసారిని -ధ ధపమ-గమ। పధనిధా- రిసా ని। ధ పమ -గమపధని ॥
వనా - జఅఅ-క్షీఇఇరో-ఒఒఒఒ -ఇ ఇ। విఇఇరా -హాఅఅ। మోఒఒర్ -వఅఅఅనె ॥
స రిగరి సా నిసా రి సారి సని- రి సారి-ధ నిధ।నీ ;-;- సా ని ।ధపమ-గమప ధని ॥
వఅఅఅఅ-సుఉఉఉ - దెఎఎ-వుఉఉ।నీ ;-;- తో ఒ ।డిఇఇ -తెఎఎవెఎ ॥

అ. పాపుగ - నిథా-గథపామ-గరిసని । సరిగమా, - గమ । పగా -మనిథనిప ॥
మీ ఇఇ - ఇనా -అఅవే ఎ-నఅగఅ । పుఉఉరా , - ముఉ । ఉనా -అఅఅఅఅ ॥

థనిసరీ - స రిగ- సరిగరి-సనిథని ।థగరిసని థ-పని ।థపమ-గమప థని ॥
వెఎఎలా-ఁయుఉఉ- స ఉఉం-దఅఅఅ ।రఅఅఅఅఅ-రఅ ।అఅఅ-జుఉఉనుఉ ॥
సరీ - నిసని - థసీ - సనిథప - మగరి । సరిస-పామ-థా । ప-నిథ-రిసనిథని ॥

థగరినీ - రినీ సథా - ని - పథనిస । గరిసా - నిథపా ।మగరి - గమపథని ॥

చ. నీ ; ; సథ సనిథపము - గమా । పా ; ; మప । థ ని ప- థ ని - థ రి స ॥
నీ ; ; లుఉ - ఉఉపఅఅ - ర ఆ । నీ ; ; మొఒ । హాఅఅ-మఅఅ- అఅఅయొ ॥

1. పా ; మాగారి - థామాగా । రీ - నీసా - రీ । గామా - పాథా ॥

2 పాథపామ - గమ - పామగారి - సని । సారినీ - సథని । సారిగా - మపథ ॥

3 నీ ; ; సరినిసని - థనిథపమ । పా,-థనిథ - పథ । ప-మపమ-గమపథ ॥
నిసనిగ - రిగసరి-నిసారిసరినిస । థనీ - సనిథపమ । గమపథా-నిగరి ॥

4. రీ ; ; ధగరిసని - నిప - ధనిసరి । సా ; ; - సని । ధపమ - గామపధ ॥
మాపధని - పాధనిస - రీసనిధని । సనీ - ధపమ-గమ । పధ - పనిధా , , ॥
ధనిసరి - రిగగమ - గరిసని - సరిసని । ధసనిధ - పనిధప । మ - గామాపాధ ॥

---

38. రాగము - సారంగ - ఆదితాళము.

ప ఇంత మోడిచేయ నీకిది మేర కాదు సామి.
అ. చెంత చేరి నను కావ, పంత మేల శ్రీ త్యాగేశ.
చ. పగదానిబోధన విని. (ఇంత)

ప. సా , సనిధపమ- ధ పమ-రిగమరిస - । రిరిస - పామ - ధ ధ । పమరి - గ మపధని ॥
ఇం , త. . . . - మొ . . - . . . . . । డి. - . . - చె . । . . . - య . . . . ॥

	సగరిసని - రినిధపమరి - గమపధని -	। సథాపమరి - గమ	। రిస రి- గమపధని	॥
	నీ . . . . - కి . . . . . - ది . . . . -	। . మే . ర . . - గ .	। . . మ - స . . . మి	॥ (ఇం)
అ.	సనిధిపమప - ధనిధపపమ - రి గమ -	। పథాప - మపధని -	। మపధని - సా ,, -	॥
	చెం . . . . - త . . . . . - చే . . -	। రి . న - . . ను . . -	। క . . . - వా ,, -	॥
	సనిసి - రిరిసి - గ రిసని - సథానిసరి -	। సానిథా పమా -	। రి గామా - ప ధని	॥
	పు . - త . . - మె . . - ల . . . . -	। శ్రీ . త్యా . . -	। గె . . - శ . .	॥
	సరినిసి - ధని పధ-నిధపమ-పరి గమ	। పనిగ-మరిస-పమ	। ప-రిగమ-పాధని	॥
	సగరిసి - నిరిసని-సథాప-మపధని -	। సరిసిథా, - పప	। మరి - గమపధని	॥ (ఇం)
చ	పాపా ,, ధప - పధపప - మమగమ -	। పాధని-సా సిసి -	। ధ పపమ - రిగమ	॥
	పాగా ,, ద . - . . . . - ని . . . -	। బో . . - థాన . -	। . వి . ని - . . .	॥ (ఇం)
1.	పా, మా, రీ, - గామరీరిస -	। రీ, సా, - పమ	। ధపామ - రీగమ	॥ (ప)
2.	పథాప - మపమరీ - గమప - రిగమప	। మథాప - మపధని -	। సథాప - మరిగమ	॥ (ప)

3. ధపధమ - పరిమగ - పరిగమరి - నిరిస - । రిసరి - సపమధప - । నిధపమరి - గమప ॥

నిసరిగమప - గామపధ - మపాధని - । సాసం - సాసం - సని । ధపామ - రీగమ ॥ (ప)

రాగము - సారంగ.

ఆరోహణము:—స రి గ మ ప ధ ని సా.

అవరోహణము:—సం ధా ప మ రి గ మ రీ సా.

అనుసరిక్రమము. త్యాగయ్యగారి "ఏమి తోచ పల్కుమా" అనుకీర్తనమును గమనించిచూడవలయును. ఇది వక్రసంపూర్ణ రాగము. 65-వ మేళమందు జనించినదైనను, ఇది చాలభాగము భాషారాగము. దీనికి రీ గ మ రి స అనునపుడెల్ల శుద్ధమధ్యమము పల్కును. శుద్ధమధ్యమము వచ్చినచో వెంటనే రిషభము వచ్చి పైకిఁ బోవలయును. ఈరాగము దేశీయము గలసినది ఇందు తఱుచుగా రి గ మ నుండి క్రిందికిదిగునపుడెల్ల శుద్ధమధ్యమము పల్కును. 'గ మ ప ధ ని సా ధా ప మ రి గ మ రీ స" అనుచానియందు మూడవ మధ్యమము శుద్ధమధ్యమము. ఈరాగ

మున వర్ణము పాడుటకు అనుభవము అత్యావశ్యకము. శాస్త్రజ్ఞానము మాత్రము ప్రయోజనకారి కాజాలదు. ఈవర్ణమునందు త్రిస్రచతురశ్రగతులు విశేషము. ఇదిగాక చరణస్వరావర్తములలో వక్రప్రయోగములను గమనింపనలయును.

---

32. రాగము - పంతురావళి - ఖండ - ఆటతాళము.

ప. చెలియనై దయ పుట్టదేమి, చెలిమి మరచుట చక్కనా సామి?

అ. పలుకులు వేయేల? వేణుగోపాల! పలుచచేయక కూడుమీ బాల.

చ. తలపకు వేరుగా చెలిని యీవేళ.

ప , ధపమ - గరిసరి * సారీ గా ; - గరిగమ |
, అ . . - . . . . * చేలీయూ ; - . . . . |
పా; పా ; - పధధపమా-మ ధపమగా |
నై; . ; - ద . . . . -య . . . |

గ రి గ - మపమ - ప ధ। ప - నీధప - మపధ |
పుట్ట - . . - . . । . - దే. . - . . . |
పమ - పమగ రిసని * స రిగరిస - నిసరి - స నిధప |
. . . మి . . . * చె . . . . - లి . . - మి . . . |
ధ నిస - నిసరిసని - స రిగ రీ గ - మప ధపాధ |
మ . - . . .ర . - చు . . టూ . - చక్ . కా . |
నీ ,ధపమ - నిధ - । ధపపమ - గమగా ॥
నా , . . . - స . - । . . . . - . . మీ ॥
అ , ధపమ - గరిసని * సనిధ ప - మపనిధప - మపధ |
, ళ్ళి . : - . . . . * ప . లు . - కు . . . . - లు . . |
పమ - పమగరిసని - స రిగమపధ - గమపధ - నిధ |
. . - వె . . . . - యె . . . . . - ల . . . - . . |
నీ , - రి సని - ధ ని । , ధపమ - ధధనిని |
వే , - ణు . - గొ . । , . . . - ప . . . |

సా ; - సా ; * ధనిసం - నిసరిసం ని - సరిగా |
లా ; ం . ; * ప . . . . . లు . . . . చా |
గమగ - గరిసం - రిగరి రి సం - నిసరిసని - ధసని - ధ |
. . . . - నె . . - . . . య . . - క . . . . - కు . . - . |
పమ - ప ధని - ధనిసం ! ని సరి - సానిధప ||
. . - డు . . - . . . ! మి . . - బా . . . ||
మ - ధపమ - గరిసని * సారిగరిస - నీసరిస - ని |
. - . . . - ల . . . * |
సనిధ - నిసారి - నీసరిగ - సరీ గమప - పమ |
గా , మపా - ధని ! ధ - ధపమ - గమపా ||
(, ధపమ - గరిసని)
ధపమగా , - నిధపమా - సనిధపధా - నిసరి |
నిసారి - గమగరి - సరిగరిసం - నిరిసని - ధపధ |

నిసరిసస - F సానిధ । ప - పామగరిస - సం ॥
నిధపమ - గరిసని * (చె)

చ. ; ; - ; ; * పాధా - నిధనిధపమ - గమ ॥
; ; - ; ; * తాలా - ప . . . . . ॥
పా , ధనిధ - ధపమ - పధపపమ - గమపధపా ।
కూ , వె.రు - . . . - గ . . . . - చె . . . లీ ।
మపమ సీ ధ - పధ । పమ - గమపా , - (మ ।
ని . . యీా. - వె. । . . . . ళా , - అ ।
గరిస - నిసరిగమ) *
. . . - . . . .) * (తల)

1. పా ; ; - మా ; ధా - మా - గా - రీగా ।
మాగా ; రీ - గారీ ; సానీరీ ।

సా॒నీ॒ - ధా॒ ; । ; నీ॒ ; సా ॥
; రిగామా * (తల)

2. , , , , పాధనిధప - మాధపధ - - మపగా - గ ।
రిస - రిగరి - రిసని - ధ్నిసరిగ - నిసరి - గమపధ ।
నిసని - గారిసని । ధనీధపమ - ధమ ।
గరిస - నిసరిగమ * (తల)

3. మాపధ - మపధపామ - గమగరిసరి - గారిస ।
రిస - నిరిసనిధ్ని - సారిగారి - గపమ - పధని ।
సారిగారి - గమ । గరి - సానిధ - పమ ।
గరిస - నిసరిగమ * (తల)

4. ధనిధధప - మపధపమగ - గపమగరి - సగరిరి ॥
స - నిసరి - సనిధ - నిసని - గరిగ - మపమ - ధపధని ।
ధ - నిసని - గరిస - ధ । సని - ధపమ - గపమ ॥
గరిస - నిసరిగమ (తల)

ప. నిధపమ - గరిగమపా , - ధపమగరిస - నిసరీ ।
సా, - గరిస - నిరిసనిధనిధానిసనీ - సరి ।
గా రి - పామ - ధధ - । పమ - గమపా - , ధ ।
పమగరిస - నిధపమగ - మపధనీధ - నిసరీ ।
గారి - గమగరి - సగరిసనిసరిసాని - ధసని ।
ధ - పామ - గమగరి । స - సానిధ పామ ॥
గరిస - నిసరిగమ * (తల)

రాగము - పంతువరాళి.

ఈ రాగ మిప్పుడు శుభపంతువరాళియొక్క జన్యముగాఁ బాడునట్లు తెలియవచ్చుట లేదు వీధో అసంభావితముగా దీనిని 51-వ మేళమగు కామవర్ధనిగానే సంపూర్ణముగా పాడి వేయుచున్నారు. ఇప్పటివాడుక చొప్పున నిది కామవర్ధని యనియే యనవలసియున్నది. దీనికి

కారణము ఏమియుండవచ్చుననఁగా పంతువరాళికిఁ గావలసిన సాధారణగాంధారము కొన్ని వేళల యందు కంపితమున వాయించునప్పుడు వరాళిగామారిపోవునో యనుసంశయముచేత ఈగాంధారమును వాడుదురేమో. దీనిని సంపూర్ణముగా కామవర్ధని స్వరముతోనే పాడుచున్నారు

---

40. రాగము - నవరాగమాలికా - వర్ణము - తా - ఆది.

ప. వలచి వచ్చి యున్న నాపై చలముసేయ మేర కాదుర.
అ. చెలువుడైన శ్రీవెంకటేశా! కలసి మెలసి కాగలించ.
చ. పదసరోజముల నమ్మితిరా.

రాగము - కేదారము.

ప. పా నీ - సా ; - స నిసరి - స సనిని | స మగమ - పని పప | మమగగ - రి రిసని ॥
వాలా- చీ ; - వఅఅఅ - చిఖిఖిఖి | యుఉఉఉఉ - నఅఅఅ | న అఖిఅ - పఖిఖిఖి ॥
పనిస - మగమ - ప ని-ప సని.పా మ-మగ | రి సా-స నిపమగ- | ని పమ - రిసని ॥
చఅఅ - లఅ అ-ముఉ-సెఎఎ-యూఅ-మెఎ | ఎరా-కఅఅఅ అ- | దుఉఉ - రాఅఅఅ ॥

రాగము - శంకరాభరణము.

అ. సాపా - పమగ రి-గామా-పా ;	। గ మప-ధధప - మప	। ధ నిసని - సా;	॥
చే లూ- వుఉఉఉ-డై ఈ -నా ;	। శ్రీ ఇఇ-వెం - క అ	। ఱుఎఎఎ - శా;	॥
నిసగరి సని-సరిగా - మ గరిస నిధ	। నిసరిసా , - మప	। ధపా -మగ రి సని	॥
కఅలఅఅఅ-సిఇఈ - మెఎఎలఅఅ	। సిఇఇకొ , - గ అ	। అలీ ం-చ అఅఅఅ	॥

రాగము - కల్యాణి.

ధ ని సరీగ -సరిగమా - ధపమగరి	। నిగరి - నిరినిధని	। సరిగమ - పా ;	॥
ధమగరిసా-ధ్ధనిస రీ - గామపధ	। గమపధాని - పధ	। మపధనిసా ; -	॥

రాగము - బేగడ.

నిధపమా-గరిగ-ధమాగరి - సనిధ	। స్రసాని - రిసగరి	। పమధప - సనిరిస	॥
గరిగమ్ గమరిస - నిరిసరి - సనిధప	। పమా - గరిససా	। , మగగ - రిరిసని	॥

రాగము - కాంభోజి.

చ పాథాసా - సనిథా - థనిపా ; | మపథ - నినిథ-పని | థ-థపమ-గపామ ॥
పాదాసా - రొఒఒ - జఅఆ ; | ముఉఉ - లఅఅ-నం | ం-మిఇ ఇ-ఇ తీ ర ॥

రాగము - యదుకులకాంభోజి.

1. పా ;; మా - గారీ - గారీ | సాపా; - థా | ; సా, - రీమ ॥

రాగము - బిలహరి.

2. పథపమగరిగా - పథమగరిసనిథ | పథసరిగపమగ | రిసరిగపా ; ॥
పమగరీగపథసారిగపథసా - | సరిగపథసథస | రిగపా - మగరిగ ॥

రాగము - మోహనము.

3. పాథప - గరిగా - థపగరి - గపగరి | సా - గరిసరిసా | రిసథస - రిగపథ ॥
సథపగరిస - థపగరిస - రిగపథస | రిగరిసథప - థప | థపగరి - సరిగగ ॥

రాగము - శ్రీరాగము.

4. పా, - పమరిగా, - గరిస - నిసగరి | సా, - సనిపనీ | , సారీ - మామ ॥
పమరిగరిస - నిసరిమప - సరిమపని | పసనిమామ - రిగ | రిసా - రిమపనిస ॥
పనిసరీరీ - నిసరిగా - గరిస - నిని | గరిగ - సారి - రిస | రీ - నీస - పనిసరి ॥
నిగా - గరిస - నిరీరిసని - పధనిప | మ - రిగరిసా - గరి | సనిప - రిసనిమ ॥

అ ను బ ం ధ ము

రాగము - సావేరి - ఆటతాళము.

ప మనసేటికి కరగదురా మామానినియెంత వేడుకొన్న గాని.

అ వినురా శ్రీవెంకటేశ్వర వెలదిపై నేరమేమిర తెలుపుర.

చ. మరుబారికి తాళజాలదుర.

ప. , , , , , , , - , మామా - గా , - రీ , , ।

, , , , , - , మానా - నే , - వీ , , ।

రిరిపమ -గరిసా-రిగగరిసగరి సనిధ పధ । రిరి స-ధ్ధస రి మగ । రి-మ పధమాపమ ॥

టిఇఇఇ -ఇ ఇఈ-కి ఇఇఇఇ కఅఅరఅఅఅ । అఅఅ-గఅఅ అఅ । అ-దుఉఉరా అఅ ॥

గరి స-ధ్ధా రిస రి - మప ధధమగరిసా-రిమప ।

అఅఅ-మాఅఅఅ - మఅఅఅఅ నిఇఈ నిఇఇ ।

ధ పధమా-పధ సం-మపధసా నిధ ప- ధమాగ।రి స-గ రీ సనిధ ।స రిమపమపామ ॥

యెం ం -తఅఅ-వెఎఎవీ డుఉఉ-ఓ ఓ ఒ।ఒఒ-కనాఅఅఅ ।గఅఅఅఅ ఆ అ ॥

అ. రీ , సరి-ధ్ధసరి * మపధధపమ - మధ పమగ రి ।

నీ , ఇఇ-ఇఇఇఇ * విఇనుఅఅఅ - ర అఅఅ అఅ ।

మ.పథా పమ-పధనిథాప-ధనిపథా-మపమ।ధపా-నిధప- ధమ । గరి స-ధ్ధస రిమప ॥

అఅఆ శ్రీఇ -ఇఇఇఇ-ఈ ఇ-వెం ం ం -క అఅ।ఔవీ -ఎఎఎ-శ్వఅ । అఅఅ-రఅఅఅఅ ॥

ధమపధ-సా, , - థాథా.సరిగాగరిసరి ।

అఅఅఅ-ఆ , , - వే లా-దిఇ-ఈ ఇఇఇఇ ।

మామా-గాగరిస రిగ రిసగరి సరీ, ధ। రిస నిధప-మపధ।సా , నిధప -ధ ని ॥

పై ఈ -ఈ ఇఇ-నెఎఎఎ-డ్డఅఅఅఆ, మె। ఎఎఎఎఎ-మిఇఇ।రా , అఅఅ-తెఎ ॥

ధగరి స-ధ సరి * మాపధ - పధపమగరి - పమ

లుఉపఅఅ-రఅఅ *

పాప-సరీరి-ధపా-ధమా-పమగరిసనిధ । రిసా, - సరిమప । , ధపనిధమగరి ॥

మధానిధా , , - పధసరీగసరిమాగరి ।

సరిగసా-రిగరిసరి-ధరిసనిధప-మపధా । సరిగసా - నిధప । ధమగరిస - గరిని

ధమగరిస - ధసరి*, మనసే ॥

ఎత్తుగడ (పల్లవి.)

, , , , - , , , , - మామా-పధమధపమగరి ।

, , , , - , , , , - మారూ -బఅఅఅఅఅఅఅ ।

-మపధనిథా-పనిధపమప।ధధమగరిస-మగ। రిస నిధ్ధసా, సం ॥

ఈ , -ీ ఫ్ఫ్ఫి-ఈ-తలలలలలల।ళలలలలల-జ అ। అలలలలల , దు ॥

నిధప - మగరిసరి
ఉఉఉఉ -ిర అలలలల } మరు ॥

1. థా , , - , , పా - , , థా-పామా-థా , , ।

పామా - గారీ - , , పా-మాగా - రీసా। , , థా - సారీ । మాపా - , , మా ॥

గారీ - సారీ * , (మరు)

2. థాపమగరి - పామగరిమాగరిసనిధ్ధరీ ।

పా , ధ్ధసరిమపా-ధసనిథపా-మపథసరీ । గరీసరీనిథ - సం । , రీనిథపమ - ధమ ॥

గరిస - థ్థారిసరి * (మరు)

3. సనిథ-పథమపథ-నిధపథమగరిసగరిస-స ।

నిధ్ధరిస-వ గరి-పవ ధపథ-పమ థ-సనిధ రీసం। గరీసని - ధపమప । ధసరీ - పథసనిథ ॥

పమగరిస - దసరి * (మరు)

4. మా , మగరిసరిమా-,గరిధసరిమా-, ధ।

పమగరిమా, - సనిధపధమా , - ధపధసరి। మా,-గరిసనిధ । మా , గరిసనిధ ॥

మా , - ధపధసరిం * (మరు)

5 సరిస - పామగరిసరి - మమాగరిసనిధరీ।

సా , - ధసరిధా-సరిగసా-రిమపరీ-మప । ధమా - గరిసనిధ । సరిమపధా-, ॥

సనిధపా-ధపగరిమపధ-సరిగసారిమా ।

గరీసనిధపమ - పధసరీరి - మపధసాస । రిమప - ధాధ - సరి । గసా - గరిసనిధ ॥

ప - మగరిస - ధసరి * (మరు)